

1 ΑΓΓΟΥΣΤ. 1852.

ΤΟΜΟΣ Γ'.

ΦΥΛΛ. 57.

Η ΜΑΛΙΝΑΙΑ ΚΟΡΗ. — ΤΡΕΒΓΙΑΙΝΟΣ ΠΑΡΘΕΝΟΠΗ.

Ἐκ τῶν τοῦ Ἀγγλου Bulwer,

Μετάφρασις Χ. Α. Π.

(Συνέχεια. Ἴδε Φυλλ. 56.)

Ἐν τούτοις μελαγχολικός καὶ κατηφής διῆγεν ὁ Εὐγένιος Σαιντ-Αμάν. Διηνεκῶς ἠρώτα τὴν κυρίαν Λετισσέρ τί ὥρα ἦτο. Τούτο μόνον ἠρώτα. Ἐφάνιστο δὲ εἰς αὐτὸν ὅτι ὁ ἥλιος δὲν ἐρώτιζε τὸν οὐρανόν, ὅτι ὄρος δὲν ὑπῆρχεν εἰς τοὺς ἀέρας. Ἡ ἀγαπητὴ τοῦ μουσικῆ παρμελήθη καὶ τὸ μελωδικὸν ὄργανόν του ἔχασε τὴν γλυκύτητά του, ἀφῆτου ἡ Λουκίλλα δὲν ἦτο παρούσα νὰ τὸν ἀκροασθῆ.

Φυσικῶ τῷ λόγῳ αἱ κυράται τῆς Μαλίνης ὤφειλον νὰ θεωρῶσιν μετὰ φθόνου τινός τὴν παρασκευαζόμενον γάμον τῆς Λουκίλλας μετὰ τοῦ Εὐγενίου, οὗ τινος καὶ τὸν πλοῦτον ἐμεγέθυνον, καὶ τὴν καταγωγὴν ἐμεγαλοποιούον καὶ ἐξηγενίζον, καὶ τὴν φυσικὴν ὀραϊότητα ἐπεκόσμουον, παρεμβάλλουσαι ἐξοπτιηδες, ὅτι μεγάλη ἐντούτοις συμφορὰ διὰ τὸ Ἀντικόνιον ἐκεῖνο κάλλος ἦτο ἡ στέρησις τῶν ὀφθ. ἡμῶν. Τὸ δυστύχημα τοῦτο ὅμως, δι' ὃ τοσοῦτον πλαττοῦντο πάντα τὰ ἄλλα προτερήματα, δὲν ἤρκει εἰς

τὸ νὰ κατευνάσῃ τὸν γενικὸν φθόνον· εἰς τὰ γεροντοκόριτζα μάλιστα τῆς Μαλίνης ἡ τύφλωσις τοῦ συζύγου δὲν ἐφάνιστο ἀνυπόφορον ἀτύχημα! Εἰς μίαν πρὸ πάντων ὁ φθόνος ἔκαμεν ἐπαισθητὰς προόδους· ἡ νέα αὐτῆ ἦν ἡ ὠραία καὶ ἀκαταμάχητος Ἰουλία. Ἡ σκέψις ὅτι ἡ ταπεινὴ καὶ παρηγκωνισμένη Λουκίλλα προστιμᾶτο αὐτῆς, ὅτι ἡ Λουκίλλα, ἧς ἡ ὑπαρξίς ἐληθμονεῖτο πάντοτε ἀπέναντί της, ἐμελλεν αἰφνιδίως ν' ἀναφανῆ περίβλεπτος, ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὸν κόσμον πρόσωπον νέον, πλούσιον, ὠραῖον, εἰς ὃ αὐτῆ ἦν μηδενὸς κατωτέρα, ἡ σκέψις αὐτῆ τὴν παρεζάλει· παραβάλλουσα ἑαυτὴν πρὸς τὴν Λουκίλλαν, κατετρώχετο ὑπὸ τοῦ φθόνου καὶ τῆς ματαιότητος, καὶ τοι ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι ἡ Λουκίλλα ποτὲ δὲν ἐπῆνέθη ἐπὶ ὠραιότητι. «Εἶναι ἀληθὲς» ἔλεγε πικρῶς, «ὅτι ὁ ἐραστὴς τῆς Λουκίλλας εἶναι τυφλός· ἀλλ' ὁ ἀγαπῶν τοιαύτην γυναῖκα πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ ἦναι τυφλός.»

Διαρκούσης τῆς ἀπουσίας τῆς Λουκίλλας, ἡ Ἰουλία ἐπορεύετο συχνὰ εἰς τῆς Κ. Λετισσέρ· ἄς μὴ λημονήσωμεν ὅτι καὶ ἡ Λουκίλλα αὐτῆ τὴν εἶχε παρακαλέσει νὰ πράττῃ οὕτω. Ἐφρόντισε δὲ καὶ ἀπεπειράθη, μετὰ σπανίας ἐπιτηδεϊότητος, ν' ἀντικαταστήσῃ τὴν Λουκίλλαν, καὶ, ὠφελουμένη ἀπὸ τὰς παραδόξους τῆς ἀνθρωπίνου καρδίας ἀλλοιώσεις, ἐσπούδασε βαθέως νὰ φανῆ ἀρεστῆ, ν' ἀγαπηθῆ, ὅσον ταύλαχιστον ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἐγάπην.

Συνέλαβε λοιπὸν ἡ γὰρδιον πρὸς τὴν Λουκίλλαν μίσος, ἐπ. μέν· τὸ νὰ φαντάζεται, ὅτι οὐδὲν

ἄλλο ἢ ἡ πρώτη τυχαία συνάντησις ἐστρέψεν αὐτὴν τῆς κατακτῆσεώς της, μεθ' ἧς ἐπίστευεν, ὅτι ἡ εὐτυχία της ὄφειλε νὰ ἐνωθῆ. Ἐὰν ὁ Σαιντ-Ἀμάν, μὴ ἀγαπήσας ποτὲ τὴν Λουκίλλαν, ἤθελε προτείνει τι εἰς τὴν Ἰουλίαν, ἡ δυστυχία του ἤθελε κάμει αὐτὴν νὰ τὸν ἀποβάλῃ, καταφρονουσα καὶ τὸν πλουτοῦν καὶ τὴν νεότητά του. Ἀλλὰ τὸ νὰ ἦναι ἐραστὴς τῆς Λουκίλλας καὶ ἡ κατάκτησις αὐτὴ νὰ κερδηθῆ ἀπὸ τὴν Λουκίλλαν, ἀνύψει αὐτὸν εἰς ἀνωτέραν τῆς καταστάσεώς του περιωπὴν κατὰ δυστυχίαν, ἐν μέσῳ τῆς θλίψεώς του, τὰ τεχνάσματα καὶ ἡ ὠραιότης τῆς Ἰουλίας ἐματαιοῦντο ὀλοτελεῖς διὰ τὴν πίστιν τοῦ Εὐγενίου πρὸς τὴν Λουκίλλαν, ὅστις τὴν ἠγάπα ὑπέροπτε, καὶ ἐνόμιζεν αὐθάδειαν πᾶσαν παρατήρησιν κατὰ τῆς διαγωγῆς της.

« Εἶναι καιρὸς, βεβαίως καιρὸς εἶναι νὰ ἐπιστρέψῃ ἡ Λουκίλλα κυρία Λουτισσέρ! Βεβαίως ἠδύνατο νὰ πωλήσῃ εἰς Μαλίνην ὅλα τὰ ἐργόχειρά της, » εἶπε μίαν ἡμέραν ὁ Σαιντ-Ἀμάν μελαγχολικῶς.

« Ὑπομονή, ἀγαπητέ μου φίλε, ὑπομονή! ἴσως θέλῃ ἐπιστρέφει αὐρίον. »

• Αὐρίον! ἄς ἴδωμεν· εἶναι μόνον ἐξ ὄρχι—μόνον ἐξ, εἶσαι βεβαία; »

• Εἶναι ἀκριβῶς πέντε, ἀγαπητέ μου Εὐγένιε· θέλεις ν' ἀναγνώσω; Ἰδοὺ ἐν νέον βιβλίον ἐκ Παρισίων, τὸ ὁποῖον ἔκαμε μέγαν θόρυβον » εἶπεν ἡ Ἰουλίς.

• Εἴσθε πολλὰ ὑποχρεωτικῆ· πλὴν δὲν θέλω νὰ σὰς ἐνοχλήσω. »

« Καμμία ἐνόχλησις. »

• Ἀλλ' ἐπιθυμῶ μᾶλλον νὰ μὴ λάβετε τὸν κόπον. »

« ὦ! ἂν ἐβλεπεν, » ἐστοχάσθη ἡ Ἰουλίς, ἀπόσον ἤθελον διὰ τοῦτο τὸν τιμωρήσει. »

• Ἀκούω τροχοὺς ἀμάξης, ποῖος διαβαίνει; βεβαίως πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἐκ Βρυξελλῶν ἀμαξία, » εἶπεν ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἀνορθούμενος « εἶναι ἡ ἡμέρα, ἡ ὥρα... ἀλλ' ὄχι εἶναι μικρά τις ἀμαξία καὶ ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς καθέδρας του. »

Ἀλλ' οἱ τροχοὶ ἐπλησίαζον ὀλονὲν, ἔστρεψαν τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ ἡ ἀμαξία ἐστάθη πρὸ τῆς θύρας, καὶ αἰφνιδίως, περιχαρῆς ἡ Λουκίλλα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Εὐγενίου.

« Σταθῆτε! » εἶπεν ἐρυθρίασασα καὶ ἀνορθωθείσα. « Συγχωρήσατέ με, Κύριε Λεκαίε. Ἀγαπητέ μου Εὐγένιε, ἔφερα μαζῆ μου ἄνθρωπον, ὅστις, διὰ τῆς εὐλογίας τοῦ θεοῦ, θέλει ἰατρεύσει τοὺς ὀφθαλμούς σου. »

« Δὲν πρέπει νὰ τρέχωμεν, κόρη μου, » εἶπεν ὁ ἰατρός, « πᾶν ἄλλο προτιμότερον ἢ ἡ ἀποτυχία. »

Συντέμνω τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἱστορίας μου, ἀγαπητὴ Παρθενόπη. Ὁ ἰατρός ἐξέτασε τὸν Σαιντ-Ἀμάν, καὶ τῆς ἐξετάσεώς του τὸ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ πεποίθησις περὶ τῆς πιθανότητος τῆς θεραπείας τοῦ πάσχοντος. Ὁ Σαιντ-Ἀμάν μετὰ χαρᾶς συγκατένευσεν εἰς τὴν δοκιμασίαν τῆς ἐγχειρίσεως. Ἐπέτυχεν καὶ ὁ τυφλὸς ἀνέβλεψεν! ὦ! ὁποῖοι ὑπῆρξαν οἱ στοχασμοὶ τῆς Λουκίλλας, ὁποῖα ἡ συγκίνησίς της, καὶ ὁποῖα ἡ χαρὰ ὅταν ἔμαθεν ὅτι ὁ σκοπὸς τῆς ὀφθαλμοθερίας της ἐπληρώθη! Τσοῦτον δὲ ἰσχυρὰ ἦτον κρυαρά αὐτῆ, ὥστε πᾶς ὁ γινώσκων τὰς ἀδικεῖαις τῆς ἀνύρωπι-

νου ζωῆς περιπετειᾶς ἠδύνατο ἐκ τῆς σφοδρότητος τοῦ πάθους νὰ προμαντεύσῃ πόσον πικρότερον ἴσως εἶναι πεπρωμένον νὰ ἐπέλωσιν.

Ἐνῶ δὲ βαθμηδὸν τὸ νέον αἰσθητήριον τοῦ ἀσθενοῦς ἀνελάμβανε καὶ ἐσυνειθίζεν εἰς τὸ φῶς, ἡ πρώτη καὶ μόνη ἐπιθυμία του ἦτο νὰ ἴδῃ τὴν Λουκίλλαν.

« Ὅχι, μὴ μὲ ἀφήσετε νὰ τὴν ἴδω μόνον· θέλω νὰ τὴν ἴδω ἐν μέσῳ ὄλων σας, διότι θέλω νὰ σὰς πείσω, ὅτι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς καρδίας ποτὲ δὲν ἀπατάται. »

Μετὰ φόβου, μετὰ πενθίμου προαισθηματός, ἡ Λουκίλλα ὑπήκουσε, διότι ὁ Εὐγένιος δὲν ὑπέφερε παρακοήν. Ὅθεν ὁ πατήρ, ἡ μήτηρ, ἡ Ἰουλίς, ἡ Λουκίλλα, αἱ νεώτεροι τῆς Ἰουλίας ἀδελφοὶ συνῆλθον εἰς τὴν μικρὰν αἴθουσαν· ἡ θύρα ἠνοιχθή, καὶ ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἐστάθη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου διαστάζων. « Ἐν βλέμμα ῥιφθὲν πέραξ τὸν ἤρκεσεν. Ἡ μορφή του ἀνέλαμψεν, ἀφῆκε κραυγὴν χαρᾶς. « Ἡ Λουκίλλα! Λουκίλλα! ἀνέκραξε, « εἶσαι σὺ, σὲ γνωρίζω, σὲ μόνον! » καὶ εἰς-ορμήσας, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τῆς Ἰουλίας! »

Ἐρυθρὰ, ὑπερήφανος, θριαμβεύουσα ἡ Ἰουλίς ἔρριψεν ἐπ' αὐτοῦ φλογερά βλέμματα. Ἡ Λουκίλλα δὲν τὸν εἶχεν ἀπατήσει.

« Ἐχετε λάθος, ἀπατάσθε, » εἶπεν ἡ μήτηρ τῆς Λουκίλλας τεθοροβημένη. « Ἐκεῖνη εἶναι ἡ ἐξαδέλφη της Ἰουλίς· αὕτη εἶναι ἡ Λουκίλλα. »

Ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἀνέκυψεν, ἐστράφη, εἶδε τὴν Λουκίλλαν, καὶ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν κυχθήθη ἡ ἀθλία νὰ ἦτον εἰς τὸν τάφον. Ἐκπληξίς, ἀπασθόλωσις, ἀπελπισία, μανία σχεδὸν ἐζωγραφίζετο εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Εὐγενίου· εἰς τὴν νύκτα τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπλαττε χρυσὰ ὄνειρα, ἀπέχοντα τῆς ἀληθείας. Καί τοι, ὅλος νέος ὡς πρὸς τὴν παρατήρησιν τῆς δυστυχίας, τῆς ἀπελπισίας, τῆς προσδόλης ἦν τὸ βλέμμα του ἐπὶ τῆς Λουκίλλας ἐπέφερον, ἐνόησε μετὰ τὴν πρώτην ἐκρηξίν τῆς ἐκπληξέως, ὅτι δὲν ὄφειλε νὰ εὐχαριστήσῃ οὕτω τὴν πρόξενον τῆς ἰατρείας τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐσπευσε λοιπὸν νὰ διορθώσῃ τὸ σφάλμα του· φεῦ! πᾶς ἠδύνατο νὰ διορθωθῆ!

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἡ εὐτυχία τῆς Λουκίλλας ἐτελείωσε· τὸ μαγικὸν της οἰκοδόμημα κατέπεσεν εἰς κόνιν, ἡ θαυματουργὸς βάρδος συνεθλάσθη, τὸ φάσμα τῆς εὐδαιμονίας ἐχάθη εἰς τοὺς ἀνέμους, καὶ ἡ φωτεινὴ ἀγαλλίασις δὲν διέκρινε πλέον τὴν χώραν, ἐν ἣ ἔζη χωρισμένη ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι οἱ λόγοι τοῦ Σαιντ-Ἀμάν ἦσαν φιλοσοφικοὶ, ὅτι ἐνθυμεῖτο μετὰ βαθείας εὐγνωμοσύνης πᾶν ὅ,τι ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ δυστυχὴς ἔπραξεν, ὅτι ἐβίαζε πάλιν ἑαυτὸν νὰ εἴπῃ ἐκ νέου « Ἡ Λουκίλλα εἶναι εὐεργετριά μου! » καὶ κατηράτο ἑαυτὸν ὅτι αἱ ἰδέαι, ἄς ὑπὲρ αὐτῆς εἶχε μορφώσει, ἀπέπτησαν. Ποῦ τὸ πάθος τῶν λόγων του; Ποῦ ἡ θερμότης τῆς φωνῆς του; Ποῦ ἡ συγκίνησις τὴν ὁποίαν τὸ βῆμα της, ἡ φωνὴ της ἀπετέλουσαν πρότερον εἰς τὴν ψυχὴν του; Ὅτε εὐρίσκοντο μόνον, ἐθορυβεῖτο, ἀνησύχει, ἦτο ψυχρὸς, αἱ χεῖρές του δὲν ἐξήτουν πλέον τὰς χεῖρας της· ἡ ψυχὴ του δὲν παρεπονεῖτο πλέον, ὅπταν ἔλλειπεν ἀπὸ πλησίον του. Εὐρίσκόμενος ἐν μέσῳ τῆς οἰκογενειακῆς συντροφίας, ἐφάνετο ἡσυχότερος

ἀλλ' ἔσπευδε νὰ στρέψη τοὺς ὀφθαλμούς του πρὸς τὴν ἀνοίξαν ἀυτοὺς εἰς τὸ φῶς; Δὲν περιεφέροντο ἐκ διαλειμμάτων μετ' εὐγλώττου θαυμασμοῦ εἰς τὴν ῥαδιανὴν καὶ ὠραίαν μορφήν τῆς θριαμβευούσης 'Ιουλίας; Ἡ μεταβολὴ αὕτη, πίστευσέ με, δὲν ἐδέχθη εἰς μίαν ἡμέραν, ἢ εἰς μίαν ἐβδομάδα, ἀλλ' ἐκάστην ἡμέραν ἠϋζάνετο ἐπὶ μᾶλλον καὶ ἐπὶ μᾶλλον. Καί τοι καταμεμγαυμένος ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς 'Ιουλίας, ὁ Σαιντ-Αμάν, δὲν ἤθελεν ἴσως ποτὲ ὑπομείνῃ νὰ καταστῇ ἐνοχος ἀχαριστίας, ἢ ἐπροσπάθησε μετὰ πικροῦ ἐλέγχου συνειδήσεως νὰ καταπολεμήσῃ· ἢ ἐνοχὴ αὕτη δὲν προήρχετο παρ' αὐτῷ ἐκ τῆς ὀλεθρίας ἀντιθέσεως, ἢ, εἰς τὴν πρώτην τοῦ προφητικοῦ ἐνθουσιασμοῦ του ἐξέσπιν, ἢ Ἰουλία ἔθεσε πρὸ τῆς Λουκίλλας, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι, μὴ μορφώσας στερεάν τινα καὶ ζῶσαν ἰδέαν περὶ τῆς πραγματικῆς ὠραϊότητος, δὲν ἠδύνατο νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἀπάτην τῆς φαντασίας καὶ τῶν ἀνείρων του. Ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν Λουκίλλαν νέαν, χαριτόδωρον, ἔχουσαν ὀφθαλμούς ἀποπνέοντας ἔρωτα, καὶ μόνην ἀντίθεσιν φέρουσαν τὴν ταπεινὴν καὶ πενιχρὰν κατάστασιν τῶν γονέων της. Οὕτως ἢ νίκη τῆς Λουκίλλας ἤθελε συμπληρωθῇ πρὶν ὁ ἔραστής αὐτῆς ἀνακαλύψῃ ὅτι αὕτη ἦτον ἡ ὀλιγώτερον ὠραία τῶν ἄλλων. Πρὸς τὴν ἀπίστιαν αὕτη δὲν ἤθελε ποτε τῶν ἄλλων. Πρὸς τὴν ἀπίστιαν αὕτη δὲν ἤθελε ποτε τῶν ἄλλων. Πρὸς τὴν ἀπίστιαν αὕτη δὲν ἤθελε ποτε τῶν ἄλλων. Πρὸς τὴν ἀπίστιαν αὕτη δὲν ἤθελε ποτε τῶν ἄλλων.

ἦχετο μὲν ἢ ἀπαλλάξῃ ἑαυτὸν βαθύτερας ἀχαριστίας, ἢ ὅσῃ εἶχεν ἦδη ἐκφράσει, ἐσκέπετο δὲ ματαίως ὅτι ὁ διαβόρειος τοῦ ἔρωτος κάλαμος ἠδύνατο καὶ αὐθις νὰ δεθῇ καὶ νὰ καταστῇ στερεώτερος ὑπὸ τῶν δεσμῶν τοῦ καθήκοντος· ἐπὶ τέλους, ἠλπίζεν ἐνθέρμως, ὅτι ἡ χεῖρ, ἢ περιουσία, ἢ φιλία, καὶ ἢ εὐγενῆς αὐτοῦ συμπεριφορὰ ἠδύνατο ἢ ἀποδώσασιν εἰς τὴν Λουκίλλαν τὴν μόνην ἀνταμοιβήν, ἢ ἠδη ἠδύνατο νὰ διαθῆσῃ. Ἄλλ' ἐν τούτοις μένων πολλάκις μόνος μετὰ τῆς 'Ιουλίας, ἢ τις κατέβαλε πᾶσαν σπουδὴν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ θριάμβου της ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὁ Σαιντ-Αμάν, τοσοῦτον ἀνεπαίσθητως μετεβλήθη, ὥστε διελογίζετο περὶ λίαν διαφόρου ἀνταμοιβῆς ὑπὲρ τῆς Λουκίλλας, πρὸς ἣν διετέλει ὀφειλέτης ἀνεξαντλήτου ὀφλήματος.

Ὅπισθεν τῆς οἰκίας ὑπῆρχε κήπος περιέχων μικρὸν ἄλσος, ἐνθα πολλάκις ὁ Εὐγένιος καὶ ἡ Λουκίλλα συνεκάθητο κατὰ τὰς θεινάς ἑσπέρας παρῆλθον διὰ παντὸς αἱ ὧραι τῆς τῆς εὐτυχίας ἐκεῖναι! Πρωτὰν τινὰ ἡ Λουκίλλα καθήμενη περίλυπος εἰς τὸν θάλαμον της ἤκουσε τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ περιπαθῶς διαχεόμενον εἰς τὴν ἀγαπητὴν καὶ ἱερὰν ταύτην σκιᾶδα, ὅ ἦχος οὗτος διήγειρε τὰ δακρυά της, ἀπείρους μελαγχολικὰς ἀναμνήσεις, καὶ ἐγλύκανε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀχαρίστου φίλου εἰς τὴν φαντασίαν της. Ἐρχισε νὰ ἐπιπλήτῃ ἑαυτὴν, ὅτι πολλάκις ὑπεχώρησεν εἰς τὰς ἀγριωθείσας σκέψεις, καὶ καταβλήθησα ὑπὸ τῆς ψυχρότητός του, ἀφήκεν αὐτὸν τσοσάκις μόνον, χωρὶς νὰ τολμήσῃ ἀκοῦντως νὰ τὸν παραστήσῃ τὴν τρυφερότητα, ἢ τις, ἐν τῇ ἀπλῇ μετριοφροσύνῃ αὐτῆς, καθίστα τὸ μόνον ἐπὶ τοῦ ἔρωτός του δικαίωμα. Ἰσως εἶναι μόνος τώρα, ἢ εἶπε καθ' ἑαυτὴν, α ὁ σκοπὸς οὗτος εἶν' ἐξ ἐκεῖνων τοὺς ὁποίους ἠξέουρει ὅτι ἀγαπῶ. Καὶ μετὰ παλλούσης καρδίας καταβάσα ἐκ τοῦ θαλάμου, ἔδραμεν εἰς τὸ ἄλσος. Μόλις δ' ἐξῆλθε τοῦ θαλάμου, ὁ αὐλὸς ἔπαυσε, καὶ πλησιάσασα εἰς τὰ δένδρα, ἤκουσε φωνὰς, τὴν φωνὴν τῆς 'Ιουλίας περιλύπου, καὶ τήντου Εὐγενίου παρηγοροῦντος αὐτὴν. Φοβερὸν προαίσθημα τὴν κατέλαβε, τὰ γόνάτα της ἐκάμφθησαν καὶ ἔπεσε κατὰ γῆ.

«Ναί, συζεύξου αὐτὴν, λησμονή ἢ Ἰουλία α εἰς ὀλίγας ἡμέρας θέλῃ λην, καὶ ἐμὲ, ἐμὲ, συγχώρησέ μου ῥῆξά τὴν εὐτυχίαν σου. Εἶμαι ἡ καρδία μου συντρίβεται ἀπ λυγμοὶ ἔπνιξαν τὴν φωνὴν τ

«ὦ! μὴ μὲ λέγῃς ταῦτα
«Μόνος ἐγὼ εἶμαι ἀξιοκκα
τὰς δύο ὁ ἀχαρίστος. ὦ
μου ἠνοίχθησαν καὶ σὲ
καὶ ὁ ἥλιος αὐτὸς μ' ἐφ
ότης σου. Ἄλλὰ, ἀλλ'
ὦραν ἐκεῖνην. Τί δὲν χ
Θέλω διαμείνει δυστι
ποτὲ δυνθῆ νὰ λησι
κευσα τῆ ζωῆ σου
Ἄλλ' ὁ δὴν
οἰκίαν μου

να ιδικά της. "Όχι, 'Ιουλία, όχι! τί σημαίνει τὸ βλέμμα τοῦτο; δύναμαι ἄλλως νὰ πράξω; δύναμαι ἄλλως νὰ ὀνειρευθῶ; Ὅποιαδήποτε ἡ θυσία, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐκτελέσω; ὦ! ὅ,τι ὀφείλω εἰς τὴν Λουκίλλαν εἶναι, ὅτι οὔτε διὰ τοῦ στοχασμοῦ πρέπει πλέον νὰ σὲ ἴδω!

Ἡ Λουκίλλα δὲν ἐστάθη ν' ἀκούσῃ πλείωτερα μετὰ τοῦ αὐτοῦ σιγαλέου βήματος, μεθ' οὗ ἦλθε ν' ἀκούσῃ τὰς φρικτὰς ταύτας λέξεις, ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς τὸν πένθιμον κοιτῶνά της.

Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν, ἐνῶ ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἐκίθητο μόνος εἰς τὸν θάλαμόν του, ἤκουσεν ἐλαφρὸν κτύπον ἐπὶ τῆς θύρας. « Εἰσέλθετε » εἶπε, καὶ ἡ Λουκίλλα εἰσῆλθε. Ἐστάθη τεταραγμένος. Ἠθέλησε νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά της, ἀλλ' ἡ Λουκίλλα τὸν ὤθησεν ἐλαφρῶς. Καθήσασα ἀπέναντι αὐτοῦ καὶ κλίνας κατὰ τὰ βλέμματα, τὸν ὠμίλησεν οὕτως.

« Ἀγαπητέ μου Εὐγένιε, δηλ. Κ. Σαιντ-Ἀμάν, ὑπάρχει συλλογισμὸς τις εἰς τὸν νοῦν μου τὸν ὁποῖον νομίζω κάλλιον νὰ ἐκφράσω. Ἄλλ' ἐὰν οἱ λόγοι μου δὲν μεταφράσῃ καλῶς τὸν στοχασμόν μου, δὲν πρέπει νὰ ὀργισθῆτε κατὰ τῆς Λουκίλλας· καθότι δὲν εἶναι τόσον εὐκόλον πρᾶγμα νὰ ἐκφράσῃ τις ὅ,τι βαθέως αἰσθάνεται. » Ἐρρυθρῶν καὶ ὑποπτέων τὴν ἀλήθειαν, ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἠθέλησε νὰ τὴν διακόψῃ ἐνταῦθα, ἀλλ' ἡ Λουκίλλα τῷ ἐσύστησε κατεσπευσμένως πως τὴν σιωπὴν καὶ ἐξηκολούθησεν.

« Ἐνθυμεῖσθε ὅτι, ὅταν ἤρχισατε νὰ μὲ ἀγαπάτε, συνείδηζα νὰ σᾶς λέγω ὅτι ὁ ἔρωσ σας ἤθελε παύσει, ἂν ἠδύνασθε νὰ ἰδῆτε πόσον ἤμην ἀναξία τῆς ἀγάπης σας; Δὲν ἠπάτησα ἐμαυτὴν, Εὐγένιε. Ἦμην πάντοτε βεβαία ὅτι ἡ αἰτία τῆς ἀγάπης σας προήρχετο ἀναγκαιῶς ἐκ τῆς θλίψεώς σας. Ἄλλ' ὅμως ὑπὲρ ὅλα ταῦτα, δὲν ὀνειρεύθη, δὲν ἐπόθησα ἄλλο εἰμὴ τὴν εὐτυχίαν σας. Ὁ θεὸς γνωρίζει, ὅτι ἐὰν πάλιν, περιπατοῦσα γυμνόπους, καὶ πορευομένη ὄχ' εἰς τὴν Κολωνίαν, ἀλλ' εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς τὰ πέρυκα τῆς γῆς, ἠδύναμην νὰ σᾶς σώσω ἀπὸ μικροτέραν τῆς τυφλώσεως δυστυχίαν, ἤθελον περιχαρῆς πράξει τοῦτο. Ναι, ἔσπευον νὰ ἴδω ἂν προσφῆτεον ὅλους τοὺς πικρούς

λοὺς ἐπιστρέφουσα ἐμελλον ν' ἀκούλησμονήσετε ὅπως διόλου, ἀλλ' ἡ ἔξ ἦναι ὅ,τι ἐγείνη! . . » Ὀλίγα τικῶς ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς της Ἀμάν βαθέως προσβλήθεις ἐκάμε τὰς χεῖράς του, μὴ δυνάμενη νὰ εἰσέλθῃ. Δὲν εἶμαι πλέον διὰ σᾶς ὅτε ἐδύνασθε νὰ ἐνδύετε ὀρφὴν μου μὲ ἀνυπάρκτου ἠθὲς ὅτι ἠθελησατε νὰ μὲ εἶμαι ὑπερήφανος, Εὐγένιε, κατὰ τὴν ἰσχυρὰν ἐπιθυμίαν μου, ἀλλὰ δὲν εἶμαι τόσον ἀκαθότι ἡ μεταβολὴ ἦτο ἐμὴν ὄφειλον νὰ ὀφείλω πλέον πρέπει νὰ

ἦτο ἡ ἀφαιρέσις τῆς ἀφαιρέσεως. Καὶ ἐπεισε, καὶ ἀφίνουσα εἰς τὴν μητέρα της τὴν θλίβε-

πρᾶγμα! σᾶς ἀγαπᾷ, καὶ ἡ Ἰουλία, τί παράξενον! τί περιπλέον συνέβη εἰς τὴν πιθανὴν ῥοπὴν τῶν πραγμάτων; Ἡ Ἰουλία σᾶς ἀγαπᾷ, ὄχι ἀκόμη, ἴσως, τόσον πολὺ ὅσον ἐγὼ σᾶς ἠγάπων· διότι ἡ Ἰουλία δὲν σᾶς γνωρίζει ὅσον ἐγὼ, καὶ, συνειθισμένη καθ' ὅλην τὴν ζωὴν νὰ θριαμβεύῃ, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τὴν χαρὰν ὡς τὴν ἡσθάνθη ἐγὼ, φανταζομένη, ὅτι ἀγαπῶμαι. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο θέλει γίνεαι, τοῦ θεοῦ βοηθοῦντος! — Ὑγίαινε! Ὑγίαινε διὰ παντός, προσφιλέστατε Εὐγένιε! σὲ ἀφίνω· δὲν ἔχεις πλέον ἀνάγκην ἐμοῦ. Ἦδη εἶσαι ἀνεξάρτητος καὶ ἐλεύθερος ἀπὸ τῆς Λουκίλλας. — Ὅπου καὶ ἂν ὑπάγῃς, χίλιαι ἄλλαι δυνατόναι νὰ καθέξωσι τὴν θέσιν μου. — Ὑγίαινε! »

Ἡ Λουκίλλα ἐγερθεῖσα ἀπεσύρετο ἤδη· ἀλλ' ὁ Εὐγένιος ἀπάσας τὴν χεῖρά της, ἦν μάνην ἐδοκίμασε ν' ἀποσπάσῃ ἡ Λουκίλλα, ἀπέδωκεν ἐμπαθῶς ὅλας τὰς ἐπιπλήξεις εἰς ἑαυτὸν καὶ εὐγλώττως ὠμίλησε κατὰ τῆς ἀποφάσεώς της.

« Ὁμολογῶ ὅτι ἀπεπλανήθη διὰ τινὰ στιγμήν. Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ὠραιότης τῆς Ἰουλίας μὲ κατέστησεν ἥττον εὐαίσθητον εἰς τὸν θερμότερον καὶ ἱερώτερον, πρὸς σὲ ἔρωτά μου! Ἄλλὰ, συγχώρησέ με, φιλτάτη Λουκίλλα! ἤδη ἐπιστρέφω πρὸς σὲ ὅ,τι ἀπαξ ἠσθάνθη ὑπὲρ σοῦ! ὦ! μὴ μ' ἐγκαταλείψῃς, Λουκίλλα! δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χωρισθῶμεν ποτέ. Δοκίμασε, μόνον! δοκίμασέ με· ἐὰν ποτὲ ἡ καρδία μου ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ σοῦ, ὦ! τότε, ἀφησέ με τότε, Λουκίλλα εἰς τὴν τύψιν τῆς συνειδήσεώς μου! »

Ἡ Λουκίλλα δὲν ἐνέδωκε, διότι ἐπίστευσεν ὅτι ἡ παράκλησις του δὲν ἦτον εἰμὴ στιγμιαῖος ἐνθουσιασμός· ἠσθάνθη ὅτι ἐνουπήρχεν ἀρετὴ εἰς τὴν ὑπερηφάνειάν της, καὶ ὅτι ἐχρεώσεται νὰ τὸν ἀφήσῃ. Μάτην ὁ Εὐγένιος ἀντέτεινε, μάνην οἱ ἐναγκαλισμοὶ του, καὶ παρακλήσεις του. Μάτην τῷ ἀνέφερε τὴν δεδομένην ὑπόσχεσίν του, τὴν ἀμοιβαιότητα τῶν λόγων τῶν καὶ τὸ γῆρας τῶν γονέων της, τῶν ὁποίων ἡ εὐτυχία θέλει στερεωθῆ διὰ τῆς ἐνώσεώς των.

« Πῶς, χωρὶς νὰ προσβάλω τὴν τιμὴν μου, δύναμαι νὰ σ' ἐγκαταλείψω καὶ νὰ νυμφευθῶ ἄλλην; »

« Ἐμπιστεύθητε τοῦτο, ἐμπιστεύθητε τὰ πάντα εἰς ἐμὲ, » ἀπεκρίθη ἡ Λουκίλλα· ἀεγὼ θέλω φροντίσει περὶ τῆς τιμῆς σας· οὐδεμίαν περὶ τοῦτου ἀμφιβολία. Τοῦτο μόνον σᾶς παρακαλῶ, μὴ ἀφήσετε νὰ τελεσθῇ ὁ μετὰ τῆς Ἰουλίας γάμος σας ἐνταῦθα, ὑπ' ὄψιν τῶν γονέων μου. Τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, τοῦτο περιμένουν ἀπὸ σᾶς καὶ οἱ γονεῖς μου. Ὁ θεὸς νὰ σᾶς εὐλογήσῃ! Μὴ φαντάζεσθε, ἀγαπητὲ Εὐγένιε, ὅτι θέλω ζῆσει δυστυχῆς· διότι ὅποιαδήποτε εὐτυχίαν σᾶς χαρίσῃ ὁ κόσμος, δὲν θέλω καὶ ἐγὼ λογίζεσθαι ὡς συντελοῦσα εἰς τὴν χαρὰν σας; Ἡ ἰδέα αὕτη μὲ παρηγορεῖ. »

Καὶ ὀλισθήσασα ἀπὸ τὸν βραχίονά του, ἀφῆκεν αὐτὸν εἰς μοναξίαν πολὺ μικροτέραν καὶ αὐτῆς τῆς τυφλώσεως. Τὴν αὐτὴν νύκτα ἡ Λουκίλλα ἐζήτησε τὴν μητέρα της, πρὸς ἣν ἐξεμυστήρευετο τὰ πάντα. Παραλείποντες τοὺς λόγους οὓς ἐξέθεσε, τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῆν ἀντέταξεν· ἐπέβαλε μᾶλλον τὴν θέλησίν της ἢ ἐπεισε, καὶ ἀφίνουσα εἰς τὴν μητέρα της τὴν θλίβε-

ρὰν φροντίδα τοῦ ἡ ἀναγγεῖλη εἰς τὸν πατέρα τῆς τὴν ἀμετίβλητον ἀπόφασιν τῆς, ἀνεχώρησε, τὴν ἐπομένῃν πρωτῶν, ἀπὸ τὴν Μαλίην, καὶ με καρδίαν ἔλην ἔντιμον καὶ ὄλωσ καρτερικὴν ἐπορεύθη εἰς τῆς θείας τῆς, τὴν ἐπίσκεψιν τῆς ὁποίας ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν εἶχεν ἀναβάλλει.

Ἡ ὑπερηφάνεια τῶν γονέων τῆς Λουκίλλας τοὺς ἐμπόδιον τοῦ νὰ ἐλέγχωσι τὸν Σαιντ-Ἀμάν. Ἄλλ' οὗτος, μὴ ὑποτέρων τὰ ψυχρὰ καὶ περίλυπα βλέμματὰ των, ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς οἰκίας των· καὶ τοὶ δὲ διὰ πολλὰς ἡμέρας δὲν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ οὐδ' αὐτὴν τὴν Ἰουλίαν, ἡ ὑραιότης ὁμοῦ αὐτῆς καὶ αἱ τεχνουργίαι δὲν ἤργησαν νὰ ἐξασκήσωσι τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπιφροσίν των. Ἐώρτασαν τὸν γάμον των εἰς τὴν πόλιν Courtrei, καὶ πρὸς χαρὰν τῆς ματαίας Ἰουλίας, ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χαριστάτην μητρόπολιν τῆς Γαλλίας. Ἀλλὰ, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς των, καὶ πρὸ τοῦ γάμου του, ὁ Εὐγένιος ἐσπούδασε, πρὸς καθυσύχασιν τῆς συνειδήσεώς του, νὰ προμηθεύσῃ εἰς τὸν πατέρα τῆς Λουκίλλας ἐπικερδестέραν καὶ ἔντιμότεραν θέσιν τῆς παρούσης, ἣν εἶχε. Κρίνων δικαίως ὅτι ἡ Μαλίην δὲν ἠδύνατο νὰ ἦναι ἐπὶ πολὺν χρόνον εὐτυχῆς διαμονῇ, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον διὰ τὴν Λουκίλλαν, καὶ γνωρίζων ὅτι τὸ φιλότιμον τοῦ Κ. Λετισσέρ ἤθελε προσβληθῆ, δεχομένου ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ τοιαύτην ἐγαθοεργίαν, ἐφύλαξε μυστικὰς ὄλας τὰς διαπραγματεύσεις, καὶ κατώρθωσεν ὥστε ὁ ἔντιμος Μαλινκιὸς νὰ πιστεύσῃ, ὅτι διὰ μόνῃς τῆς ἀξίας του ἔλαβεν ἀνελπίστως τοιαύτην θέσιν.

Ἰκανὸς παρήλθε χρόνος. Ἡ ταπεινὴ αὐτὴ καὶ ἀπλή ιστορία ἀνατρέχει εἰς τρικυμιώδη τῶν χρονικῶν τοῦ κόσμου ἐποχὴν, τὴν ἀρχὴν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως. Ἡ οἰκογένεια τῆς Λουκίλλας εἶχε μόλις ἔν ἔτος διατρίψει εἰς τὴν νέαν αὐτῆς διαμονήν, ὅτε ὁ Δουμουριὲ εἰσέβηκεν ἐπὶ κεφαλῆς τῆς στρατιᾶς του εἰς τὰς Κάτω Χώρας. Ἀλλὰ πῶς διήλθεν ἡ Λουκίλλα τὸ ἔτος τοῦτο; Εἶπον ὅτι εἶχε πνεῦμα φύσει ὑψηλόν· καὶ τοῦτο, ὡς εὐαίσθητος, δὲν ἦτον ἀδυνάτου χαρακτῆρως. Ἀλλ' ἡ εἰς Κολωνίαν ὁδοπορία τῆς, εἰς τὴν φαιδρὰν τῶν δεκαεπτὰ χρόνων ἡλικίαν ἀπέδειξεν, ὅτι ἔνδραν ἔχον εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν δύναμις οὐχὶ κατωτέρα ὑπῆρχεν εἰς τὴν φύσιν αὐτῆς ἀφοσιώσεως. Ἡ θυσία, τὴν ὁκοίαν ἐξετέλεσεν, ἔφερε τὴν ἀνταμοιβὴν τῆς. Πιστεύουσα, ὅτι ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἦτον εὐτυχῆς, δὲν κατεδέχθη νὰ δεῖξῃ οὐδεμίαν μνησικακίαν. Διαμείνασα εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος, ἐδόθη εἰς τὴν περιποίησην καὶ ἀνάπαυσιν τῶν γονέων τῆς καὶ εἰς τὴν θεραπείαν τῶν γηραιῶν των χρόνων. Ἡ χαρὰ τῶν ἀγαθῶν τούτων ἀνθρώπων ἦτον ἡ Λουκίλλα. Ἡ Λουκίλλα ἠσθάνετο τοῦτο καὶ ἐπαρηγορεῖτο. Ἀπαξ μόνον, διρκούντος τοῦ ἔτους, ἤκουσε περὶ τῆς Ἰουλίας, τὴν ὁποίαν εἶδε κοινὸς τις φίλος εἰς τοὺς Παρισίους χαρίεσαν, λαμπρὰν, περισπούδαστον καὶ θαυμάζομένην. Περὶ δὲ τοῦ Σαιντ-Ἀμάν δὲν ἤκουσε τίποτε.

Τὸ διήγημά μου, φιλότατη Παρθενόπη, δὲν θέλει με φέρει ἐν τῷ μέσῳ τῶν τρομερῶν τοῦ πολέμου σκηνῶν. Δὲν ἀναφέρω τὰς σφάγας καὶ τὰς πολιορκίας· καὶ το καταπλημμυρίσαν αἷμα τὰς ὠραίας ταύτας χώρας,

τὴν μεγάλην τέλος ἐκστρατείαν τῆς Εὐρώπης. Ὁ λαὸς τῶν Κάτω Χωρῶν ἦτο γενικῶς τοῦ κόμματος τοῦ Δουμουριε, ἀλλ' ἡ πόλις, ἐν ἣ ὄκουν οἱ γονεῖς τῆς Λουκίλλας, ἀντέταξε ματαίαν ἀντίστασιν εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τοῦ γάλλου στρατηγοῦ. Αὐτὸς ὁ Κ. Λετισσέρ, παρὰ τὴν ἡλικίαν του, περιεζώσθη τὸ ξίφος· ἡ πόλις ἐκρυεῖθη, καὶ ὁ ἄγριος τοῦ κατακτητοῦ στρατὸς διεχύνετο καὶ διεσκορπίζετο εἰς τὰς ὁδοὺς αὐτῆς. Ἡ οἰκία τοῦ Λετισσέρ ἐπληρώθη μεθύσων καὶ βαναύσων στρατιωτῶν. Ἡ Λουκίλλα ἔτρεμε βλέπουσα πλησιάζοντα αὐτὴν ἕνα τῶν αἰματοχαρῶν τούτων στρατιωτῶν, μᾶλλον ληστὴν ἢ στρατιώτην, τὸν ὁποῖον ὁ ἐπιτήδειος Δουμουριε κατέταξεν εἰς τὸν στρατὸν του, καὶ διὰ τοῦ ὁποῖου ἐσώθη πολὺ συχνότερα ἢ ἀπ' αὐτὴν τὴν σωματοφυλακὴν του. Αἱ κραυγαί, αἱ φωναὶ τῆς Λουκίλλας ὑπῆρξαν μάταιαι, ὅταν ἐξαίφνης οἱ ἄνδρες τῶν ὄπλων ἀνέκραξαν ὁ ἀρχηγός, ὁ γενναῖος ἀρχηγός! Ὁ αὐθάδης στρατιώτης, κτυπηθεὶς ἀπὸ πυροβόλον, ἐπεσεν ἀναίσθητος πρὸ τῶν ποδῶν τῆς Λουκίλλας· καὶ μορφή τις ἐνδοξος, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἀκολουθούντων στρατιωτῶν, ἀπολάμπουσα ἐκ τῆς πολεμικῆς στολῆς ἐν μέσῳ τῆς τρομερᾶς ταύτης σκηνῆς, ἐξυπνήσασα δι' ἐνὸς βλέμματος εἰς τὴν μνήμην τῆς Λουκίλλας, ἐστάθη πλησίον τῆς. Ὁ ὑπερασπιστής, ὁ φύλαξ τῆς τρεμούσης κόρης ἦταν . . . ὁ Σαιντ-Ἀμάν.

Ὁ οἶκος ἐκενώθη ἐν μιᾷ στιγμῇ, ἡ θύρα ἐκλείσθη. Κραυγαὶ τότε καὶ γογγυσμοὶ, φωναὶ ἄγριαι καὶ βαναδικὰ ἄσματα, κλαγγαὶ ὄπλων καὶ χρεμετισμοὶ ἵππων καὶ κρότοι βημάτων καὶ μουσικὴ βαρεῖα ἤχων καὶ τρομερὸν ἐπίοιον ἐξώθεν ἀλλαλαγμὸν. Ἡ Λουκίλλα τότε δὲν ἤκουε τίποτε, προσκεκολλημένη ἐπὶ τοῦ στήθους ἐκείνου, ὅστις δὲν ὄφειλε πλέον νὰ τὴν ἐγκαταλείψῃ.

Πραγματικῶς δὲ ἵνα προστατεύσῃ τοὺς φίλους του ὁ Σαιντ-Ἀμάν ἐτοποθέτησεν ἕνα τῶν στρατιωτῶν του εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπὶ δύο ἡμέρας διήγαγε πάλιν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ τῆς Λουκίλλας. Δὲν ἐλάλει ποτὲ οἶκθεν περὶ τῆς Ἰουλίας, ἀλλὰ μόνον ἀπεκρίνετο εἰς τῆς Λουκίλλας τὰς ταπεινάς καὶ δειλὰς ἐρωτήσεις τῆς περὶ τῆς ὑγείας τῆς σπανίως, ψυχρῶς, καὶ ὠμίλει μετ' ἐνθουσιασμοῦ περὶ τοῦ νέου του ἐπαγγέλματος. Ἡ δόξα ἐφαίνετο ἤδη τὸ μόνον εἶδωλον τῆς καρδίας του, καὶ αἱ ζωογόνοι λάμψεις τῶν πρώτων ὠραίων ὀνείρων τῆς ἐπαναστάσεως ἐπλήρουν τὸ πνεῦμά του, ἐσπινθηροβόλου διὰ τῆς λαλιᾶς του καὶ διεφώτιζον ἐκείνους τοὺς σκοτεινοὺς ὀφθαλμοὺς, εἰς οὓς ἡ Λουκίλλα ἐπανεῖρε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἡ Λουκίλλα τὸν εἶδεν ἀναχωροῦντα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατιωτῶν του· ἐθεώρησε τὴν ὑπερήφανον πανοπλίαν του ἀποστίλβουσαν ἐκ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου· ἐθαύμασε τὸν ἵππον του καλπάζοντα διὰ τῆς στενῆς ὁδοῦ, καὶ εἶδε τὸ τελευταῖον τοῦ βλέμμα πίπτον ἐπὶ τοῦ ἱλαροῦ τῆς προτώπου, ἐνῶ ἴστατο εἰς τὴν θύραν. Καὶ καθ' ἕνα ὠραν ὁ ζωηρὸς στρατιώτης ἐπῆρνε μετὰ φωνῆς, τρεμούσης τὸν ἀποχαιρετισμὸν του. Ἡ Λουκίλλα ἐφαντάσθη, ὅτι ἐπὶ τοῦ προσώπου του ἦν ἡ εὐχὴ ἡμεῶν, κατὰ βαθυτάτης καὶ

γνωμοσύνης, ἅτινα ἀνεπόλησαν εἰς τὴν μνήμην τῆς τῆν ὠραιοτέραν τῆς ζωῆς τῆς ἐποχῆν.

Ἔιχε δίκαιον ἡ μαλιναία κόρη. Ὁ Σαιντ-Ἀμάν πρὸ καιροῦ εἶχε διακρίνει τὸ ἀληθές τοῦ ψευδοῦς ἀνθους, καὶ συνηθάνθη ὅτι ἐν τῇ Ἰουλίᾳ, ἡ Λουκίλλα ἦτο ἐντελῶς ἐκδεδικημένη. Ἄλλ' εἰς τὴν ἐξαψιν καὶ θέρμην τοῦ πολέμου κατέπνιξε τὸν θλιβερόν τοῦτον στοχασμόν, τὸν ὀξύτατον πάντων, καὶ τὸν ἐνσπικροῦντα τρόπον τινὰ τὰς πικρὰς λέξεις «ΕΙΝΑΙ ΑΡΓΑ!»

Παρήλθον χρόνοι πολλοί. Εἰς τὴν γαλήνιον καὶ ταπεινὴν τῆς Λουκίλλας ζωὴν ἡ λαμπρὰ ἐμφάνισις τοῦ Εὐγενίου παρίστατο ὡς ὄνειρόν τι, ὡς μηδέποτε ὄραθέν.

Ὁ ἀστὴρ τοῦ Ναπολέοντος ἀνέτελλεν ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, τοῦ νεαροῦ σπαχίου τοῦ ἡ ἐποποιεῖα ἤρχιζον, ἡ δὲ ἐκστρατεία τῆς Αἰγύπτου ὑπῆρξεν ἡ πολύστομος φήμη τῆς λαμπρᾶς ἐκείνης καὶ μετεωροφώτου ἐπιτυχίας, ἥτις ἐξήστραψεν ἀπὸ τοῦ ζόφου τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως.

Συμπεραίνεις, ἐρκομῖα φίλη, ὅτι οὐχὶ ὀλίγοι ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ, ὡς καὶ ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ ἐπανῆλθον ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὰς ἐστίας τῶν πενηρωμένοι τὴν ὄρασιν, ἐκ τῆς ὀφθαλμίας τοῦ ξηροῦ τοῦτου κλίματος. Τινὲς τῶν συμπολιτῶν τῆς Λουκίλλας νέοι, καταταχθέντες εἰς τὰς φάλαγγας τοῦ Ναπολέοντος, ἐπανῆλθον οἴκαδε ἔχοντες ἀμαυρωθεῖσαν τὴν ὄρασιν, ἕνεκα τῆς θλιβερᾶς ταύτης νόσου· τῆς Λουκίλλας αἱ ἐλεηροσύνη, τῆς Λουκίλλας αἱ βοήθειαι, καὶ τῆς Λουκίλλας ἡ γλυκεῖα φωνὴ ἦσαν πρόχειροι πάντοτε ἀνακουφίσεις εἰς τοὺς δυστυχεῖς ἐκείνους ἀσθενεῖς, ἡ κοινὴ τῶν ὁμοίων συμφορὰ ἔθιγε πάντοτε χορδὴν συμπαθείας εἰς τὴν καρδίαν τῆς.

Ἐίχεν ἤδη ἀποθάνει ὁ πατὴρ τῆς Λουκίλλας, ἥτις μείνασα μόνη μετὰ τῆς μητρὸς περιποιεῖτο προθύμως μετ' αὐτῆς τοὺς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν ἀσθενεῖς. Ἐνῶ δ' ἐσπέραν τινὰ ἐκάθηντο ἐργαζόμεναι, ἡ Κ. Λετισσέρ εἶπε μετὰ τινὰ σιωπῆν.

«Ἐπιθυμῶ πολὺ, ἀγαπητῆ μου Λουκίλλα, νὰ περῶ εἰς τὸ νὰ συζευχθῆς τὸν Ἰουστίνον. Σὲ ἀγαπᾷ ὁ Ἰουστίνος, καὶ τὴν ἑνῶ εἶσαι ἀκόμη νέα καὶ ἔχεις ἐνώπιόν σου πολλὰ ἀκόμη ἔτη, δύνασαι νὰ συλλογισθῆς, ὅτι ὅταν ἀποθάνω θέλεις μείνει μόνη.»

«Ὡ παῦσε φιλόστοργός μου μητὴρ! τὴν πλέον δὲν δύναμαι ποτε νὰ ὑπανδρευθῶ. Ὅσον δὲ περὶ τοῦ ἔρωτος, ὅταν ἐνθυμηθῶ τὸ πικρὸν σχολεῖον εἰς ὃ ἐμαχθὼν νὰ γνωρίζω ἐμαυτὴν, δὲν δύναμαι ν' ἀπατηθῶ ἐκ νέου.»

«Ἀγαπητῆ μου κόρη, δὲν γνωρίζεις τὸν ἑαυτὸν σου. Ἐὰν ὁ Ἰουστίνος δὲν σὲ ἀγαπᾷ, ποτὲ γυνὴ δὲν ἠγαπήθη, καὶ ποτὲ ἐραστὴς δὲν ἠσθάνθη θερμότερον ἔρωτα καὶ ἀληθέστερον.»

Τοῦτο ἦτον ἀληθές, ὄχι ἐκ μέρους τοῦ Ἰουστίνου μόνου· διότι αἱ σεμναὶ ἀρεταὶ τῆς Λουκίλλας, ἡ ἀγαθότης τοῦ χαρακτῆρός τῆς καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς κυματοῦσα γυναικεία χάρις, διαγεομένη ἐφ' ὅλων αὐτῆς τῶν κινήματων συνετέλεσαν εἰς τὴν δούλωσιν τῆς καρδίας πολλῶν, ὡς ἂν ἦτο ἡ κόρη αὐτῆς ὠραία. Ἀπορρίψασα τὰς τῆς γάμου

προτάσεις μετὰ φρίκης, δὲν ἔδειξεν ἐλάχιστον παλμὸν ματαιότητος. Ἐνθυμηθεὶς τις, ὀχληροτέρα, ἀλλὰ καὶ ἀγαπητοτέρα ἀπέστρεψε τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐξ ὄλων τῶν λοιπῶν ἀντικειμένων· ἱερὸν δὲ τι ἐνυπάρχον εἰς τὴν ἀνάμνησιν ταύτην ἐφαίνετο ἐλέγχον τὴν καρδίαν τῆς πικρῶς, ὅτε καὶ διὰ μόνης τῆς ιδέας ἡ Λουκίλλα ἐφραντάζετο ἐξαλειφθὲν τὸ παρελθὸν διὰ νέας τινὸς συμπαθείας.

«Πιστεύω», ἐξηκολούθησεν ἡ μήτηρ τῆς περιλυπος, α ὅτι τὸν ἀγαπᾷς ἀκόμη καὶ δὲν τὸν λητμονεῖς ποτὲ αὐτόν, παρ' οὗ καὶ μόνου ἔλαβες τὸ αὐστηρότατον ἐπὶ γῆς μάθημα τῆς ἀχαριστίας.»

«Ὅχι, μητέρ μου, λανθάνεσαι», εἶπεν ἡ Λουκίλλα, ἐρυθρίασασα καὶ λεπτῶς στενάζασα, «ὁ Εὐγενίος ἐνθυμώθη ἄλλην.»

Ἐνῶ τοιοῦτοτρόπως συνωμίλου, ἤκουσαν ἐλαφρὸν καὶ δειλὸν κτύπημα ἐπὶ τῆς θύρας· ἡ θύρα ἠνοιχθη. «Ἰδοῦ, αὐτὴ εἶναι κύριε ἡ οἰκία», εἶπε μικρὸς τις ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος μετὰ τραχείας φωνῆς, «τῆς Κυρίας Λετισσέρ, καὶ ἰδοῦ ἡ κυρία Λουκίλλα!» Ἐψηλή τις μορφή, συνεσκοτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχουσα καὶ μακρὸν στρατιωτικὸν ἐπενδύτην φοροῦσα, ἐστάθη ἐντὸς τοῦ θαλάμου. Αἰφνιδίᾳ πληγῆ διεπέρασε τὴν καρδίαν τῆς Λουκίλλας. Ὁ εἰσελθὼν ἔτεινε τοὺς βραχίονάς του· «Λουκίλλα!» εἶπεν ἡ μεγαγγολικὴ φωνή, ἥτις συνεκρότησε τὴν μουσικὴν τῆς πρώτης νεότητός τῆς. «Ποῦ εἶναι ἡ Λουκίλλα! φεῦ! ἡ Λουκίλλα δὲν ἀναγνωρίζει τὸν Εὐγενίον Σαιντ-Ἀμάν;»

Καὶ τῶντι, αὐτὸς ἦτο. Εἰς περίστασιν ὀλεθρίαν, ὁ φλογερὸς ἥλιος καὶ ἡ καυστηρὰ ἐπιφάνεια τῆς ἀμνέον στρατιωτῆν εἰς τὴν ἀκμὴν τοῦ σταδίου του, διὰ δευτέρας, καὶ τὴν φορὰν ταύτην ἀθεραπεύτου τυφλώσεως! Ἐπανῆλθεν εἰς Γαλίαν ἵνα εἴρῃ τὴν πατρίδα του· ἡ Ἰουλίᾳ δὲν ὑπῆρχε πλέον αἰφνιδίως πυρετὸς τὴν ἐθέρισεν ἐν μέσῳ τῆς νεότητός τῆς. Ἐξήτησε λοιπὸν τὴν ὁδὸν τὴν ἀγούσαν εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Λουκίλλας, διὰ νὰ ἰδῇ ἐὰν μίᾳ εἰσέτι ἐλπίς τῆς ἔμμενεν ἐπὶ γῆς!

Καὶ ὅταν μετ' ἡμέρας, ταπεινῶς καὶ ἐμπαθῶς ἀνενώσῃ τινος ἀρχαίας προτάσεις, ἡ καρδία τῆς Λουκίλλας ἐκλείσθη εἰς τὰς παρακλήσεις του; Ἐνθυμώθη ἡ ὑπερηφάνειά τῆς τὴν πληγὴν τῆς; ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν τοῦ ἀποσκίρτησιν, καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὴν σιγαλὴν ἱκεσίαν τοῦ περιλύπου ἔρωτός τῆς, «ὑπῆρξες προηπατημένη;» Ἡ φωνὴ ὅμως αὐτῆ καὶ οἱ σκοτεινοὶ ὀφθαλμοὶ ἐλάλουν πρὸς αὐτὴν μετὰ πάθους ἀκαταμαχῆτου. «Τῶ εἶμαι ἐκ δευτέρου ἀναγκαῖα, ἦτον ὁ μόνος στοχασμὸς τῆς. «Ἐὰν τὸν ἀποβάλω, τίς θέλει τὸν περιθάλψει;» Ὁ στοχασμὸς οὗτος ἐκάνονεσε τὴν διαγωγὴν τῆς καὶ ἐπανεφέρεν εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὅλας τὰς λάμψεις τοῦ τετραυματισμένου, ἀλλ' ἀνικήτου καὶ ἀναφαιρέτου ἔρωτος! Ἡ ἰδέα αὐτὴ ὠδήγησεν ἀμφοτέρους εἰς τὸν βωμόν, ἔνθα ἡ Λουκίλλα συνεδέθη μετ' αὐτοῦ μὲ δεσμόν τοσούτῳ μᾶλλον ἱερὸν ὅσῳ πρὸ καιροῦ εἶχεν ὑπὸ τῆς τύχης δοκιμασθῆ.

Καὶ ἡ Λουκίλλα εὔρεν, εἰς τὸ μέλλον, ἀνταμοι-

βήν, τὴν ὁποίαν ὁ κοινὸς κόσμος δὲν ἠδύνατό ποτε νὰ ἐννοήσῃ. Μετὰ τῆς τυφλώσεώς του ἐπανήλθον ὀλαὶ αἱ ιδέαι, ἀς κατὰ πρῶτον εἶχεν ἐξυπνίσει εἰς τὴν μονήρην τοῦ Εὐγενίου καρδίαν. Πάλιν συνεκινήθη ἀπὸ τὸ βηματισμὸς τῆς· πάλιν παρεπονέθη διὰ μιᾶς στιγμῆς ἀπουσίαν ἀπὸ πλησίον του· πάλιν ἡ φωνὴ τῆς διεσκέδασεν τὰ νῆφα τοῦ μετώπου του καὶ πάλιν ἡ παρουσίαι τῆς ἀπετέλεσε χαρὰν καὶ ἔφερε φῶς. Ὁ Εὐγένιος δὲν ἐστέναζε πλέον διὰ τὴν τύφλωσίν του, δεχθεὶς μετ' ἀφοσιώσεως καὶ ὑποκλίσεως τὴν δυστυχίαν ταύτην, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν γαλήνην ἐκείνην τῶν στοχασμῶν, ἧτις ἐξόχως χαρακτηρίζει τὸν τυφλόν. Ἴσως ἀφοῦ ἴδωμεν τὸν ἐνεργητικὸν κόσμον, καὶ ἀφοῦ αἰσθανθῶμεν τὰς ἡδονὰς του, δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν μετὰ γαλήνης τὸν ἀποκλεισμόν του· καὶ καθὼς τὸ μοναστήριον, ἀπομακρύνον τὴν θερμὴν τῆς ἐλπίδος μας, εἶναι γλυκὺ εἰς τὴν ἐνθουσιασμένην μας, οὕτω καὶ ἡ σκοτία στερεῖται τῆς φρίκης τῆς, ὅποταν ἡ πείρα, ἡ ἐργασία καὶ ἡ λάμψις τῆς ἡμέρας μᾶς ἀπαυδῶσιν. Ἐνῶ δὲ προεχώρουμ εἰς τὴν ζωὴν, συνηθάνοντο ἀμοιβαίως τὸν συνδέοντα αὐτοὺς σύνδεσμον· ἡ Λουκίλλα ἐνδυναμουμένη ὁσημέραι ὠσύνδουσαν τὸν τυφλόν Σαίγτ-Ἄμάν, καὶ ἐνεποιεῖ αὐτῶν κερτερίαν· αὐτοῦ δὲ ἡ καρδία ὑπερξεχειλίζει ἀπὸ αὐξουσαν εὐγνωμοσύνην. Καὶ δὲν ἦτο προσέτι μικρὸν τὸ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἴδῃ τὰς ρυτίδας τοῦ χρόνου, αἰτινες ὄργανον τὸ μέτωπον καὶ ἐμάραινον τὴν τρυφερότητα τοῦ θελκτικῶ ἐκείνου μειδιάματος.

Τέλος πάντων, φιλότατη Παρθενόπη, φθάσαντες συγχρόνως εἰς τὸ πέρας τοῦ βίου, ἀπέθανον πλήρεις ἀγῆρας καὶ γαληνιαίας εὐτυχίας καὶ ἐτάφησαν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ μνήμα.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ
ΤΗΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΖΩΗΣ.

Ἰπάρχει κοινὴ τις γνώμη ὅτι κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν τοῦ κόσμου οἱ ἄνθρωποι ἔζων βίον τελειότερον, ὅτι εἶχον ἀνάστημα γιγάντειον καὶ ἰσχυρὸν ἡράκλειον, καὶ ὅτι ἐφθάνον εἰς γῆρας βαθύτατον.

Τοιοῦτοτρόπως διηγοῦνται μετὰ σπουδαιότητος ὅτι ὁ Ἀδάμ, ὁ πρῶτος ἡμῶν προπάτωρ, εἶχεν 900 ἑκατοστύων πῆχεων ἀνάστημα. Ἀλλ' ἡ σοφὴ καὶ διορατικὴ τῶν νεωτέρων φυσικῶν κριτικὴ, δὲν εὗρεν εἰς τὰ ὑποτιθέμενα ὅσα τῶν γιγάντων εἰμὴ ὅσα τῶν ἰνοκέρων καὶ ἐλεφάντων, καὶ οἱ θεολόγοι, φωτισθέντες ἐκ τούτου, ἀπέδειξαν ὅτι ἡ χρονολογία τῶν παντοῦ ἀρχαίων ἐκείνων χρόνων ἦτο πολὺ διάφορος τῆς ἡμετέρας. Ὁ Ἐνσλέρος πρὸ πάντων ἀπέδειξε πολὺ πιθανόν, ὅτι ὁ ἐνιαυτὸς τῶν προγόνων τοῦ Ἀβραάμ συνέκειτο ἐκ τριῶν μηνῶν μόνον, ὅτι μετὰ τὸν πατριάρχην τούτον ἠῤῥησεν εἰς ὀκτώ, καὶ ὅτι μετὰ τὸν Ἰωσήφ

μόνον συνεπληρώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν δώδεκα. Ἡ εἰκασία δὲ αὕτη φαίνεται τοσοῦτω παραδεκτέα, ὅσῳ ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ λαοὶ τῶν ὁποίων ὁ ἐνιαυτὸς συνίσταται ἐκ τριῶν μηνῶν μόνον, καὶ ἠθέλομεν εὐρεθῆ ἄνευ τῆς εἰκασίας ταύτης εἰς μεγάλην ἀμυχανίαν πῶς νὰ ἐννοήσωμεν διὰ τί ἀμέσως μετὰ τὸν κατακλυσμόν συνετμήθη κατὰ τὸ ἡμισυ ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Δὲν θὰ ἦτο ὀλιγώτερον δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν διὰ τί οἱ πατριάρχαι δὲν ἐνυμφεύοντο, εἰμὴ 60, 70, καὶ 100 πολλάκις ὄλων ἐτῶν γινόμενοι, δυσκολία, ἧτις ἐξ ἐναντίας διαλύεται ἄμ' ἀφ' οὗ περιστείλωμεν τὸν ἀριθμὸν τούτων τῶν ἐνιαυτῶν κατὰ τὸν τύπον τοῦ Ἐνσλέρου· διότι ἐξήγαμεν τότε τοὺς ἀριθμοὺς τούτους ἡλαττωμένους εἰς τὸν ὄρον τῶν 20 ἢ 30 ἐτῶν, καθ' ὃν καὶ σήμερον συνήθως νυμφεύομεθα. Ὁ νέος οὗτος ὑπολογισμὸς δίδει διάφορον ὄλως μορφήν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν διότι τὰ μὲν 1600 ἔτη τὰ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, εὐρίσκονται περιεσταλμένα εἰς 414 μόνον, τὰ δὲ 900 τοῦ Μαθουσαλά, ἡ ἐκτενεστέρα ἡλικία ἧς ποτε ἐμνήσθη ἡ ἱστορία, εἰς 200 μόνον, ἧτοι εἰς ἡλικίαν οὐχὶ ἀπολύτως ἀπίθανον, διότι καὶ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους ἐφάνησαν ἄνθρωποι προσεγγίσαντες αὐτήν.

Καὶ παρὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἱστορίαν γίνεται ὡσαύτως λόγος πολὺς, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, περὶ ἡρώων καὶ βασιλέων Ἀρκάδων, οἵτινες ἐξῆσαν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἐξηγεῖται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀβραάμ, τὴν μόνην ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἱστορία ἀρχεῖται προσλαμβάνουσα τὸν χαρακτῆρα τοῦ κύρους καὶ τῆς ἀξιοπιστίας, εὐρίσκουμεν παραδείγματα μακροβιότητος, ἅτινα δὲν ἔχουσι πλέοντι τὸ παράδοξον, καὶ ἤθελον καὶ σήμερον ἀκόμη ἀναφαίνεσθαι, ἂν ἐμμούμεθα τὴν λιτότητα τῶν πατριαρχῶν, τὰ ἀπλᾶ ἦθη καὶ τὸν νομάδα ἐκείνων βίον.

Ἡ ἱστορία τῶν Ἰουδαίων μᾶς παρέχει τὰ ἀκόλουθα· Ὁ Ἀβραάμ, ἀνὴρ πεπρωκισμένος μὲ ψυχὴν γενναίαν καὶ ἰσχυράν, ὅστις ἐτελεσφόρει εἰς πάσας αὐτοῦ τὰς πράξεις ἐφθασε τὴν ἡλικίαν τῶν 175 ἐτῶν. Ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰσαὰκ, φίλος καὶ αὐτὸς τῆς εἰρήνης, τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς σωφροσύνης, ἐξῆσεν 180 ἔτη· ὁ Ἰακώβ, φίλος ἐπίσης τῆς εἰρήνης ἀλλὰ πανουργός, 147· ὁ πολεμικὸς Ἰσμαὴλ, 137· Σάρα, ἡ μόνη γυνὴ τῶν παναρχαίων ἐκείνων χρόνων, τῆς ὁποίας ἡ ἡλικία περιεσώθη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, 127· ὁ Ἰωσήφ τέλος, ἀνὴρ πλήρης εὐφυίας, πολιτικὸς ἐπιτήδειος, καὶ δυστυχὴς μὲν κατὰ τὴν νεότητά αὐτοῦ, τιμηθεὶς δὲ κατὰ τὸ γῆρας, 110.

Ὁ Μωϋσῆς, ἀνὴρ μεγαλοφυῆς καὶ δραστηριώτατος, ὁ ὀλίγων μὲν ῥητῆρ, πολλῶν δὲ πρακτικῶν ἔργων, καὶ τοὶ πολλὰ μοχθήσας καὶ μεριμνήσας, παρέτεινε τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἐπὶ 120 ἔτη· παραπονεῖται ὅμως ὅτι ἡ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου δὲν διαρκεῖ συνήθως ὑπὲρ τὰ 70 καὶ εἰς ἀνώτατον ὄρον τὰ 80 ἔτη. Ἄρα καὶ πρὸ 30 αἰῶνων ἠλέπαμεν τὰ πράγματα, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τούτο· ἰπολύτως ὡς καὶ σήμερον γινόμενα· ἰπυὺς δ' οὐ γὰρ ἀνὴρ δραστήριος καὶ φιλοπό-

λεμος ἔζησεν 110 ἔτη. Ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλίας, ἀνθρωπος τὸ μὲν σῶμα φλεγματικὸς καὶ εὐσαρκος, τὴν δὲ προαίρεσιν εἰρηνόφιλος, ἔζησε περὶ τὰ 90 ἔτη. Ὁ Ἡλίσσαϊος ἐξ ἑναντία, ὁ περιφρονητὴς ἐκεῖνος τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν ἀνέσεων τοῦ βίου, ὅστις προσεφέρετο ἐξ ἴσου αὐτῆρος πρὸς τε ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, παρέτεινε τὴν ἡλικίαν ἐπὶ πλείονα τῶν 100 ἔτη. Κατὰ τοὺς τελευταίους δὲ χρόνους τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας διακρίνεται ὁ Συμεὼν, γέρον ὡς οἶόν τε ἐπὶ Θεῷ παιδιῶς, ὅστις ἔγεινεν ἐννενηκοντούτης.

Καὶ τοὶ δὲ τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῶν Αἰγυπτίων εἶναι ὄλως μυθώδη, ἢ ἡλικία ὅμως, ἣτις ἀποδίδεται εἰς τοὺς πρώτους αὐτῆς βασιλεῖς δὲν ἔχει τι τὸ παράδοξον, διότι ἡ διάρκεια τῆς ἐκτενεστῆρας βασιλείας δὲν ὑπερβαίνει τὰ 50 ἔτη.

Οἱ ἀρχαῖοι, ἂν πρέπει νὰ κρίνωμεν περὶ αὐτῶν ἐκ τοῦ Λουκιανοῦ, εἶχον μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς μακροβιότητος τῶν Σιρῶν τῶν σήμερον Σινῶν λεγομένων. Τοῖς ἀπενέμετο τῶντι τὸ ἐπίθετον μακρόβιοι, καὶ ὁ Λουκιανὸς, ἀποδίδει τὸ μακρόβιον αὐτῶν εἰς τὴν μεγάλην ποσότητα τοῦ ὕδατος, τὸ ὁποῖον ἔπινον. (α) Ἦτο ἄρα τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ τέϊ, τοῦ ὁποίου χρῆσιν ἐποιούντο ἤδη καὶ κατὰ τὴν εποχὴν ἐκείνην;

Πλεῖστα ὅσα παραδείγματα μακροβίων ἀπαντῶμεν περὶ τοῖς Ἕλλησιν. Ὁ σοφὸς Σόλων, ἀνὴρ μεγάλουμοσ, σκεπτικὸς βελῆς, καὶ ζηλωτῆς πατριώτης, ὅστις ὅμως δὲν εἶχε παντάπασιν ἀναισθητῶς καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς τοῦ βίου, ἔζησεν 80 ἔτη. Ἐπιμενίδης ὁ Κρής, ἔφθασεν, ὡς λέγεται, εἰς 157 ἐτῶν ἡλικίαν. Ὁ φιλήδονος Ἀνακρέων ἔζησεν 80, ὡς καὶ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Πίνδαρος. Γοργίας ὁ Λεοντίνος, ῥήτωρ μέγας, ὅστις περιῆλθε πολλοὺς τόπους, καὶ διήνυσε τὸν βίον αὐτοῦ διδάσκων τὴν νεολαίαν, ἀπέθανεν 108 ἐτῶν. Πρωταγόρας ὁ Ἀθηναῖος, ῥήτωρ ὡσαύτως καὶ περιηγητῆς, 90. Ὁ Ἰσοκράτης, ἀνὴρ ἐγκαρτῆς καὶ σώφρων, 98. Ὁ Δημόκριτος, ὁ μέγας ἐκεῖνος ἐξερευνητῆς τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως, ὁ προικισθεὶς παρὰ τῆς φύσεως μὲ πηγὴν ἀνεξάντλητον εὐθυμίας, 109. Ὁ ῥυπαρὸς καὶ λιτὸς Διογένης, 90. Ζήνων, ὁ θεμελιωτῆς τῆς στωικῆς αἰρέσεως, ὅστις ὡς οὐδεὶς ἄλλος φιλόσοφος διεκρίθη ἐπὶ τελείᾳ αὐταπαρνήσει, 100. Ὁ Πλάτων τέλος, εἰς τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων νόων, οἵτινές ποτε ἐφάνησαν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, φίλος τῆς ἀναπαύσεως καὶ τῆς κατὰ νοῦν θεωρίας, 81. Ὁ Πυθαγόρας, ὅστις παρήγγελλεν ἐν ταῖς διδασκαλαῖς αὐτοῦ τὴν ὀλιγάρκειαν, τὴν γαλήνην τῶν παθῶν καὶ τὰς σωματικὰς γυμνασίας, ἔφθασε παρομοίως εἰς βαθύτατον γῆρας. Διήρσε δὲ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τέσσαρα ἴσα μέρη, τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐκτεινομένην ἄχρι τοῦ 20 ἔτους, τὴν νεότητα παύουσαν κατὰ τὸ 40, τὴν μέσσην εἴτε ἀνδρικήν διαρκούσαν ἄχρι τῶν 60 καὶ τὴν πρεσβυτικὴν ἡλικίαν λήγουσαν κατὰ τὸ 80 ἔτος. Πέραν δὲ τῆς ἡλικίας ταύτης ὁ Πυθαγόρας

(α) « Ἦδη δὲ καὶ ἔθνη ὅλα μακροβιότατα, ὡς περ Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν, οἱ μὲν τῷ ἀέρι, οἱ δὲ τῇ γῇ τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γῆρατος προτιθέμενοι, οἱ δὲ καὶ τῇ διαίτῃ ὑδροποτεῖν γάρ φασι τὸ ἔθνος τοῦτο σὺν Λουκίᾳ μακροβ. § 5.

δὲν κατηρίθμει τὸν ἀνθρώπον ἐν τοῖς ζώσιν, ἐφ' ὅσον καὶ ἂν ἐπεξέτεινεν εἰς ἐτι τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του.

Τὰ ἀκόλουθα παραδείγματα εἶναι ἀξία λόγου ὡς ἀναπερόμενα παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις.

Ὁ Μ. Οὐαλέριος Κορβίνος ἔζησεν ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη. Ἦτο δὲ ἀνδρείοτατος, δυνήθεις νὰ προσελκύσῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ, καὶ τελεσφορήσας καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐπιχειρήσεις.

Ὁ Ὀρβίλιος, ὁ ἐνδοξὸς Ὀρβίλιος, τὰ πρῶτα μὲν στρατιώτης, ἔπειτα δὲ γραμματοδιδάσκαλος, ἀλλὰ διατηρῶν καὶ εἰς τὸ νέον τοῦτο ἐπάγγελμα ὄλην τὴν αὐστηρότητα τῆς στρατιωτικῆς πειθαρχίας, ἔφθασεν εἰς 100 ἐτῶν ἡλικίαν.

Φάβιος ὁ ἐπικαλούμενος Μελιτῆς, 90 ἔτη ζήτας ἔδειξεν ὅτι δύναται τις νὰ ἀναβάλῃ καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸν θρίαμβον.

Ὁ Κάτων τέλος, ἀνὴρ Ῥωμαλέας ὑγείας καὶ σταθερότητος ἀκλονήτου, ὅστις ἠγάπα τὸν ἀγροτικὸν βίον καὶ ἀπεστρέφετο τοὺς ἱατροὺς, ἔζησεν ὑπὲρ τὰ 70 ἔτη.

Αἱ Ῥωμαῖαι μᾶς παρουμεύουσιν ὡσαύτως ἀξιοσημειώτᾳ τινὰ παραδείγματα μακροβιότητος. Τερεντία, ἡ σύζυγος τοῦ Κικέρωνος, ἔζησεν 103 ἔτη, ἀπέναντι τῶν τοσούτων αὐτῆς δυστυχιῶν καὶ θλίψεων. Ἡ αὐτοκράτειρα Λιβία, γυνὴ ἀγέρωχος, περιπαθῆς καὶ πάντοτε εὐτυχῆς, ἔφθασεν εἰς ἡλικίαν 90 ἐτῶν.

Εἶναι δὲ ἀξιοσημειώτον ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία μᾶς παρέχει πλεῖστα παραδείγματα ὑποκριτῶν αἰτινες ἔφθασαν εἰς γῆρας βαθύ, πλεονέκτημα τὸ ὁποῖον δὲν ἔχουσι σήμερον αἰ εἰς τὸ θέατρον ἀφιερωμένοι γυναῖκες, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ἐπάγγελμά των καταναλίσκει σήμερον περισσότερο τὰς ζωτικὰς δυνάμεις. Ἡ Λουκία, ἣτις ἀνέβη τὸ πρῶτον πολὺ νέα εἰς τὴν σκηνὴν, παρίστανεν ἐπὶ αἰῶνα ὄλον καὶ ἐφάνη ἐκ νέου ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὸ 112 τῆς ἡλικίας τῆς ἔτος. Βαλερία ἡ Κοπιάλα, ὑποκρίτρια καὶ ὀρχήστρια ἐνταυτῷ, ἀνέβη ἐκ νέου εἰς τὴν σκηνὴν, 90 ἤδη ἔτη μετὰ τὰς πρώτας τῆς παραστάσεις, διὰ νὰ φιλοφρονήσῃ τὸν Πομπηϊόν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐφάνη ἐτι εἰσάπαξ ἐπ' αὐτῆς κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Αὐγούστου.

Ὁ Πλίνιος μᾶς παρέχει, περὶ τῆς κατὰ τοῦ χρόνου τοῦ αὐτοκράτορος Οὐεσπασιανοῦ μακροβιότητος τῶν ἀνθρώπων, πληροφορίας πολυτίμους ἀρυσθείσας ἐκ τῶν βιβλίων τῆς ἀπογραφῆς, πηγῆς ἐπιστήμον καὶ ἀξιοπίστου. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀπαριθμῆσεως ἦτοι τῆς ἀπογραφῆς τῆς γενομένης ἐν ἔτει 74 Μ. Χ. ἠριθμοῦντο κατὰ τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας τὸ περιεχόμενον μεταξὺ τῶν Ἀπεννίνων καὶ τοῦ Πάδου 124. άτομα τελοῦντα τὸ 100. καὶ ἐτι πλέον τῆς ἡλικίας τῶν ἔτος δηλ. 54, 100 ἐτῶν 57, 100, 2, 125, 4, 130, 4, 135—137 καὶ 3, 140. ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπῆρχον ἐν Πάρμα 3 ἀνθρώποι τὸ 120 ἔτος τελοῦντες, καὶ 2 τὸ 130. Ἐν Πλακεντία ἔζη τις ἄλλος 130 ἐτῶν καὶ ἐν Φάεντᾳ γυνὴ, 132. Εἰς μίαν δὲ μόνην πολίτην, πλείονα τῆς Πλακεντίας ὀνομαζομένην Βελλητάκιον, εὐρίσκοντο 6 άτομα 110, καὶ ἄλλα 4, 120 ἐτῶν.

Εἰ πίνακας τοῦ περιηλεοῦς Οὐίπλιανου εὐρίσκονται ἐντελῶς σύμφωνοι πρὸς τοὺς ἡμετέρους, καὶ πρὸ πάν-

των πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁπόους παρέχουσιν αἱ σημεριναὶ μεγάλαι πόλεις. Ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν ὅτι ἡ ἀρχαία Ῥώμη ἦτο παραθέσιμος πρὸς τὸ σημερινὸν Λονδίον ὡς πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Βλέπομεν ἐξ ὅλων τούτων τῶν περιστατικῶν ὅτι εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μωυσῆως, παρὰ τε τοῖς Ἑλλησι καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἦτο ἡ αὐτὴ μετὰ τὴν σημερινήν, καὶ ὅτι ἡ ηλικία τῆς γῆς δὲν ἔχει καμμίαν ἐπιφύωσιν ἐπὶ τῆς ηλικίας τῶν κατοίκων, ἐξαιρουμένης μόνον ἐκείνης ἣτις δύναται νὰ προκύψῃ ἐκ τῆς μετὰ πλείονος ἢ ἤττονος ἐπιμελείας καλλιέργειας τοῦ ἐδάφους, καὶ τῆς ἐκ τούτου πηγάζουσας διαφορᾶς εἰς τὸ κλίμα. Οὕτω, π. χ. τὴν σήμερον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δὲν εὐρίσκονται, φυλαττομένης πάντοτε ἀναλογίας, τόσοι ἄνθρωποι προβεβηκότες τὴν ηλικίαν, ὅσοι ὑπῆρχον ἐπὶ Οὐ εσπεριανοῦ· καὶ ὁ λόγος τούτου εἶναι ὅτι τὰ δάση τὰ ὁποῖα ἐκάλυπτον ἄλλοτε τὴν χώραν ἐκείνην, καθίστανον τὸ κλίμα ψυχρότερον καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαρκεστέρους.

Ἄλλ' ἔπεται πάντοτε ἐκ τῶν προειρημένων ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ σήμερον ἔτι δύναται νὰ ζήσωσιν ἐπίσης μακροχρόνιον βίον καθὼς καὶ τὸ πάλαι. Ἡ μόνη διαφορὰ μετὰ τῶν δύο ἐποχῶν ὑπάρχει ὅτι τὴν σήμερον φθάνουσι πραγματικῶς εἰς προβεβηκυῖαν ηλικίαν ὀλιγώτεροι ἢ ἄλλοτε.

Ἄς διαλάβωμεν ἤδη καὶ περὶ τῆς διαρκείας τοῦ βίου εἰς τὰς διαφόρους κλάσεις εἴτε ἐπαγγέλματα τῶν ἀνθρώπων, ἀποβλέποντες πάντοτε εἰς τοὺς πλησιεστέρους πρὸς ἡμᾶς αἰῶνας.

Ἄς ἀρχίσωμεν δὲ ἀπὸ τοὺς αὐτοκράτορας καὶ τοὺς βασιλεῖς, ἀπὸ τοὺς μεγιστάνους τῆς γῆς. Ἡ φύσις, ἣτις ἐδώκεν εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ πλεονεκτήματα, καὶ ὅλας τὰς ἀπολαύσεις τοῖς ἀπένεμμεν ἄρα καὶ τὴν μεγάλην αὐτῆς χάριν, τὸ δῶρον, λέγομεν, ζωῆς πολυχρονίου; Δυστυχῶς ὄχι. Οὔτε ἡ ἀρχαία οὔτε ἡ νέα ἱστορία μᾶς λέγει ὅτι οὗτοι ἀπάλαυσαν τὸ προνόμιον τοῦτο. Δὲν βλέπομεν εἰς τοὺς ἀρχαίους εἰμὴ ἑλάχισον ἀριθμὸν βασιλέων, οἵτινες ἔφθασαν εἰς τὸ 80 ἔτος. Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους. Εἰς τὸν μακρὸν κατάλογον τῶν Ῥωμαίων καὶ Γερμανῶν αὐτοκρατόρων ἀπὸ Αὐγούστου μέχρις ἡμῶν, τῶν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 200, δὲν εὐρίσκονται μετὰ τῶν αὐτῶν, ἐξαιρουμένου τοῦ Αὐγούστου καὶ Τιβερίου, εἰμὴ τέσσαρες οἵτινες ἀπέβησαν ὀγδοηκοντούτεις, δηλ. ὁ Γορδιανὸς, ὁ Οὐαλέριος, ὁ Ἀναστάσιος καὶ ὁ Ἰουστινιανός.

Ἐκ παραδείγματα μακροβίων εἶναι ἐπίσης σπάνια καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡγεμόνων τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἐξαιροῦνται μόνον οἱ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Βουρβόνων βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, διότι μετὰ τῶν αὐτῶν ἀπαντῶμεν τρεῖς κατὰ συνέχειαν φθάσαντας εἰς τὸ 70 τῆς ηλικίας τῶν ἔτος.

Ὁ ἀνώτερος κληρὸς δὲν ὑπῆρξε καὶ αὐτὸς εὐτυχέστερος τῶν βασιλέων κατὰ τὴν μακροβιότητα. Μετὰ τῶν 300 Παπῶν καταλαβόντων ἀλληλοδιαδόχως τὸν θρόνον τοῦ Ἁγ. Πέτρου, μόλις ἀπαντῶμεν πέντε φθάσαντας ἢ υπερβάντας τὴν ηλικίαν τῶν 80 εἰῶν, ἂν καὶ εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Πάπα ἀνέρχονται οἱ προβε-

βηκότες, ὅταν, δηλ. ἔχωσι πλειοτέρας πιθανότητας μακροβιότητος.

Ἄλλ' εὐρίσκωμεν πλῆθος ἐξαισιῶν παραδειγμάτων μετὰ τῶν ἐρημιτῶν καὶ τῶν μοναχῶν, οἵτινες, καθυποτάξαντες ἑαυτοὺς εἰς δίαιταν αὐστηροτάτην, καταδικασθέντες εἰς τελείαν αὐταπάρνησιν, ἀπαλλοτριωθέντες κατὰ τινα τρόπον τοῦ ζυγοῦ τῶν παθῶν, καὶ μακρὰν ἰστάμενοι πάσης πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συγκοινωνίας, διῆγον βίον θεωρητικόν, τὸν ὁποῖον δὲν διέκοπτεν ἄλλο τι εἰμὴ αἱ σωματικαὶ τῶν ἀσκήσεις.

Οὕτως ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης ἔζησεν 93 ἔτη καὶ ὁ ἐρημίτης ἅγιος Παῦλος, 113, διανύσας τὸν βίον αὐτοῦ ἐντὸς σπηλαίου ἐν ἐγκρατεῖᾳ τοσοῦτον αὐστηρᾶ, ὥστε μόλις δύναται τις νὰ τὴν πιστεύσῃ. Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος ἔζησεν 113 ἔτη καὶ ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὡς καὶ ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος ἀπέβησαν ὡσαύτως πλέον ἢ ὀγδοηκοντούτεις. Τὰ παραδείγματα ταῦτα τὴν σήμερον εἶναι σπανιώτερα, διότι οἱ μοναχοὶ μᾶς ἔχουσιν ὀλιγώτερον κλίσειν πρὸς τὸν κατὰ διάνοιαν βίον καὶ τὰς ἀρηρημένους θεωρίας, ὀλιγώτερον αὐταπάρνησιν, καὶ ὀλιγώτερον πρὸς τὴν λιτότητα ἀγάπην.

Καὶ οἱ φιλόσοφοι ἐπίσης προέβησαν πάντοτε εἰς βαθὺ γῆρας, πρὸ πάντων δὲ ἔταν αἱ μελέται αὐτῶν, τὰ κατὰ τὴν φύσιν διερευνῶσαι, ἐνεποιοῦν εἰς αὐτοὺς τὴν θείαν ἠδονὴν τοῦ ἀνακαλύπτειν νέας ἀληθείας ἀξιολόγους. Ἡ εὐχαρίστησις αὐτῆ, ἡ καθαρωτέρα τῶν εὐχαριστήσεων ὅσας ποτέ τις δύναται ν' ἀπολαύσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὁ σωτήριος οὗτος ἐνθουσιασμός, ἡ, ὡς εἶπειν, ἐπανόρθωσις αὐτῆ ἡμῶν αὐτῶν, φαίνεται ὅτι εἶναι ἐκ τῶν ἀρμοδιωτέρων μέσων εἰς τὴν παράτασιν τῆς ζωῆς τοῦ τελειότερου τῶν δημιουργημάτων. Οἱ μακροχρονιώτερον ζήσαντες φιλόσοφοι ἀνῆκον εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν στωϊκῶν καὶ τῶν πυθαγορείων, οἵτινες ἀληθῆ φιλόσοφον ἐθεώρουν τὸν δυνάμενον νὰ ἐκδυθῇ τὰ πάθη, νὰ καθυπερισχύσῃ τῆς πρὸς τὴν ἡδονῆς φυσικῆς ῥοπῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ νὰ διαγάγῃ σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ βίον.

Οἱ φιλόσοφοι διετήρησαν τὸ πλεονέκτημα τοῦτο καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων. Ὁ Κέπλερος καὶ ὁ Βάικων προέβησαν εἰς βαθὺ γῆρας. Ὁ Νεύτων, ὅστις τὰς μόνους αὐτοῦ ἠδονὰς εὐρίσκειν εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας τῆς διανοίας, καὶ ὅστις, ὡς βεβαίως, κατέβη εἰς τὸν τάφον, πάντῃ ἀγευστος τῶν χαρίτων τοῦ ἰσραηλίου φύλου, διεβίωσεν 90 ἔτη.

Ὁ Εὐλήρος, ἄνθρωπος θαυμασίας δραστηριότητος, φιλοπονήσας πλείονα τῶν 300 συγγραμμάτων ἐν εἰς καταφαίνεται ἐμβριθεῖα καὶ βαθύτης τῶν συλλογισμῶν του, ἐπλησίασε παρρημοίως εἰς τὴν ηλικίαν ταύτην. Ὁ μεγαλειότερος τῶν νεωτέρων φιλοσόφων, ὁ ἔνδοξος Κάντιος, ἀπέδειξε, διὰ τοῦ παραδείγματός του, ὅχι μόνον ὅτι ἡ φιλοσοφία εἶπερ τι καὶ ἄλλο συντελεῖ εἰς παράτασιν τῆς ζωῆς, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐνισχύει τὰς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου καταβεβλημένου ὑπὸ τὸ βαρὺ τῶν ἐτῶν φορτίον, καὶ ὅτι πρόκειται αὐτῆ πηγῇ ἀνεξάντλητος εὐδαιμονίας πρὸς τε τοὺς καλλιεργούντας αὐτὴν, καὶ πρὸς τοὺς περὶ αὐτὴν ἀναστρεφόμενους.

Οἱ λαοδημαῖοι αὐτίως ἐξέχουσιν ἐπὶ μακρο-

μερεύσει. Φέρομεν δὲ εἰς παράδειγμα τὸν Φοντεέλλον μόνον καὶ τὸν Φόρμευν, ἀμφοτέρους γραμματεῖς ἰσοβίου τῆς τῶν ἐπιστημῶν ἀκαδημίας τοῦ Βερολίνου, καὶ τῆς τῶν Παρισίων.

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐπαγγελιομένων τὴν παιδαγωγίαν ὑπάρχουσι πολλοὶ εἰς βαθύτατον γῆρας ἐλθόντες, ἐξ οὗ πιθανολογεῖται ὅτι καὶ τις πρὸς τοὺς νεωτέρους συνεπιμιξία δὲν εἶναι ὀλίγον ἀσυντελής εἰς ἀνανέωσιν καὶ συντήρησιν τῶν ζωτικῶν δυνάμεών μας.

Πρὸ πάντων μεταξύ τῶν ἀνθρώπων τῶν ἀξιολογούμενων διὰ τὰς μακράς τῶν ἡμέρας πρέπει κατὰ πρῶτον λόγον νὰ θέσωμεν τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς κλλιτέχνας, ἐν ἐνὶ λόγῳ, τὰ εὐτυχεῖ ἐκεῖνα ὄντα, ἅτινα, ἀδιακόπως εἰς τὰ παίγνια τῆς φαντασίας ἐνδιατρίβοντα, δὲν ἐξέρχονται ποτε τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον καθ' ἑαυτοὺς πλάττουσιν, καὶ τῶν ὁποῖων ὁ βίος ὅλος δὲν εἶναι, ἀληθῶς εἶπειν, εἰμὴ τερπνὸν ὄναρ. Εἶδομεν δὲ ἤδη εἰς πόσῃ ἐφθασαν ἐφθασαν ἡλικίαν καὶ ὁ Ἀνακρέων, καὶ ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Πίνδαρος. Ἐπίσης μακροβίοτοι ὑπῆρξαν ὁ Ἰούγγιος, ὁ Οὐολταῖρος, ὁ Βόδμερος, ὁ Ἄλλερος, ὁ Μεταστάσιος, ὁ Γλέιμος, ὁ Οὐζιος καὶ ὁ Οἰσερος.

Ἀλλὰ τὰ παραδοξότερα παραδείγματα τῆς μακροβιότητος ἀπαντῶνται ἐξαιρέτως μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἐκεῖνων, οἵτινες, συνειθισμένοι εἰς τὰς σωματικὰς ἐργασίας καὶ τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, διάγουσι βίον ἀπλοῦκόν, καὶ σύμφωνον πρὸς τὴν φύσιν, ὁποῖοι εἶναι οἱ χωρικοὶ, οἱ κηπουροὶ, οἱ κυνηγοὶ, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ναῦται. Εἰς μόνας δὲ τὰς κλάσεις ταύτας τῶν ἀνθρώπων ἀπαντῶνται καὶ σήμερον ἄνδρες 140 καὶ 150 ἐτῶν.

Οἱ ἀποθνήσκοντες ταχύτερον ὑπὲρ τοὺς μετερχομένους πᾶν ἄλλο ἐπάγγελμα εἶναι οἱ ἰατροὶ διότι αὐτοὶ εἶναι ὀλιγώτερον παντὸς ἄλλου εἰς κατάστασιν νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τοὺς κανόνας τῆς υγιεινῆς καὶ τῆς προφυλακῆς, τοὺς ὁποῖους παραγγέλλουσιν εἰς τοὺς λους· ἀλλ' ὀλίγα δὲ ἐπαγγέλματα ὑπάρχουσιν τὰ ὅποια ἐξαιρέτως ὅσον αὐτὸ, τοῦ τε σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐν ταυτῷ τὰς δυνάμεις.

Αἱ σπαραξικάρδιαι σκηναὶ, τῶν ὁποῖων ὀσημέραι γίνονται αὐτόπται, καὶ αἱ ἀναρίθμητοι ἀδικίαι τὰς ὁποίας δοκιμάζουσιν, αἱ ἠθικαὶ δυσαρέσκεια, αἵτινες εἶναι ἀδιάσπαστοι ἀπὸ τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματος τῶν, παύουσιν ἐπὶ τέλος τοῦ νὰ τοὺς συγκινώσιν. Ὅθεν ὁ ἰατρὸς ὁ διεληθὼν εὐτυχῶς τὴν περίοδον τῆς δοκιμασίας δύναται νὰ ἐλπίσῃ γῆρας.

Ὁ πατριάρχης ἡμῶν Ἰπποκράτης μᾶς παρέχει ἐκπληκτικὸν παράδειγμα τούτου. Ἀπέθανε τελῶν ἡλικίαν 104 ὅλων ἐτῶν. Ὅλον δὲ τὸν βίον αὐτοῦ διήγαγε μελετῶν τὴν φύσιν, περιηγούμενος, καὶ ἐπισκεπτόμενος τοὺς νοσοῦντας. Ἐχαίρει δὲ διαιτώμενος εἰς τὰς μικρὰς κόμας μᾶλλον καὶ τὰς πεδιάδας ἢ εἰς μεγάλας πόλεις. Παρομοίως δὲ καὶ ὁ Γαλλινός, ὁ Κράτις, ὁ Φαρέστος, ὁ Πλάτερος, ὁ Ὀφμάνος, ὁ Ἄλλερος, ὁ Φαν-Σουίτενος καὶ ὁ Βοερχαυίος ἐφθασαν εἰς βαθὺ γῆρας.

Μεταξὺ τῶν ὀλιγοχρονίων καὶ πρὸ ὥρας ἀποθνήσκόντων ἐξέχουσιν οἱ ἐργαζόμενοι, εἰς τὰ μεταλλεῖα, οἵτινες εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς καταμμένοι ἀναπνεύου-

σι διηγεκῶς ἀναθυμιάσεις μεμολυσμένας. Ὑπάρχουσι δὲ καί μεταλλεῖα περιέχοντα μεγάλην ποσότητα ἀρσενικοῦ, ὅπου οἱ μεταλλευταὶ δὲν ὑπερβαίνουσι ποτε τὰ 30 ἔτη.

Ἄς ἐξετάσωμεν καὶ τὴν ἐπιρροήν, τὴν ὁποῖαν τὸ κλίμα ἢ μᾶλλον ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ τόπου ἔχει ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν πρώτοις δὲ ἄς ἴδωμεν τὴν Σουηδίαν, τὴν Νορβηγίαν, τὴν Δανιμαρκίαν, καὶ τὴν Ἀγγλίαν. Τὰ μέρη ταῦτα εἶναι ἀναμφιλέκτως ἐκεῖνα, ἅτινα κατὰ τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους ἀνέδειξαν τοὺς μακροβιότερους πρεσβύτας· διότι εἰς αὐτὰ ἀνήκουσιν ἄνθρωποι ζήσαντες 130, 140 καὶ 150 ἔτη.

Καὶ τοὶ δὲ τὸ βόρειον κλίμα εἶναι πάντοτε πρὸς σφοδρὸν πρὸς μακροβιότητα, τὸ ὑπερβολικὸν ὅμως ψυχρὸς εἶναι βλαβερὸν. Ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ κατὰ τὰ βόρεια τῆς Ἀσίας, δηλ. ἐν τῇ Σιβηρίᾳ, ὁ ἀνώτατος ὄρος τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων δὲν ὑπερβαίνει τὰ 60 ἢ καὶ 70 ἔτη.

Καὶ ἡ Ἰρλανδία μετὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Σκωτίας φημίζεται ὡς πρόσφορος εἰς μακροβιότητα. Εὐρέθησαν 80 πρεσβύται πλέον ἢ ὀγδοηκοντούται εἰς ἓν μόνον μικρὸν χωρίον τοῦ βασιλείου τούτου ὀνομαζόμενον Δυνσφόρδην, καὶ ὁ Βάκων λέγει ὅτι δὲν δύναται τις νὰ εὕρῃ ἐκεῖ οὐδὲ ἓν χωρίον μὴ περιέχον ἓνα τοῦλάχιστον γέροντα ἑκατοντούτην.

Παραδείγματα μακροβιότητων εἶναι πολὺ σπανιώτερα ἐν τῇ Γαλλίᾳ. Μολοντούτο κατὰ τὸ 1757 ἀπέθανεν ἐν αὐτῇ πρεσβύτης φέρων 121 ἐτῶν ἡλικίαν.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ὑπάρχουσιν ὅμως παραδείγματα ἀνθρώπων περιελθόντων εἰς μακρὸν γῆρας, κατὰ τὰς βορείους μάλιστα ἐπαρχίας, ὡς ἐν τῇ Λομβαρδίᾳ. Καὶ ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπίσης εἶδομεν γέροντας 110 ἐτῶν, ἀλλὰ σπανίως.

Τὸ υγιεινὸν ἐπίσης ὡς καὶ τερπνὸν κλίμα τῆς Ἑλλάδος φημίζεται ἀκόμη καὶ σήμερον, ὡς καὶ πάλαι, ὡς συντελεστικώτατον εἰς μακροζωίαν. Ὁ Τουρνεφόρτιος εἶδεν εἰς Ἀθήνας γέροντα Πρόξενον ἔχοντα 118 ἐτῶν ἡλικίαν. Εἰς Κηφισίαν καὶ ἐντὸς αὐτῆς τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν εἶδομεν καὶ ἡμεῖς κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους δύο γέροντας ὑπερβαίνοντας τὰ 100 ἔτη. Ἐξαιρέτως δὲ ὡς τοιοῦτον ἔχουσα κλίμα φημίζεται ἡ νῆσος Νάξος.

Παραδείγματα μακροβιῶν ἀπαντῶνται καὶ ἐν Αἰγύπτῳ καὶ κατὰ τὰς Ἀνατολικὰς Ἰνδίας, πρὸ πάντων δὲ μεταξύ τῆς φυλῆς τῶν Βραχμάνων, καὶ μεταξύ τῶν ἀναχωρητῶν καὶ ἐρημιτῶν, οἵτινες δὲν εἶναι ἐκδοτοὶ, καθὼς οἱ λοιποὶ, εἰς τὴν ὀκνηρίαν καὶ εἰς τὰς παντὸς εἶδους ἀκολασίας.

Ἡ Αἰθιοπία ἄλλοτε ἐφημίζετο διὰ τοὺς μακροβίους τῆς κατοίκους· ὁ Βρύκιος ὅμως βεβαιώνει ὅτι τὴν σήμερον συμβαίνει ὅλον τὸ ἐναντίον.

Ἐπὶ μακροζωία φημίζονται ὡσαύτως καὶ μέρη τινὰ τῆς Οὐγγαρίας, καὶ ἡ Γερμανία, ἥτις περιέχει μὲν πολλοὺς γέροντας, ὅχι ὅμως καὶ ἡλικίας μεγάλης καὶ ἀσυνήθους.

Μακροήμεροι εὐρίσκονται ὡσαύτως καὶ ἐν Βελγικίᾳ καὶ ἐν Ὀλλανδίᾳ ἀλλὰ πολλὰ ὀλίγοι. Ἐν τῇ Ὀλλαν-

λανδία μάλιστα είναι σπάνιον να εύρεθῆ γέρον ἑκατοντούτης.

Θέλομεν ἤδη ἐκθέσει τὰ οὐσιωδέστερα τῶν γενικῶν συμπερασμάτων, ἅτινα ἐξάγονται ἐκ τῶν εἰρημένων.

Α'. Ἡ ἡλικία τοῦ κόσμου δὲν ἐδειξε καμμίαν μέχρι τοῦδε ἐπιφρόνην εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ δυνατὸν σήμερον νὰ ἀποβῶσιν ἐπίσης μακροχρόνιοι ὡς καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἐτι ἀρχαιότερον. Βεβαίως ὑπῆρξαν ἐποχαὶ καθ' ἃς οἱ ἄνθρωποι ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ κατέτριψαν ἐν τῷ εἴπῳ πλείονα ἢ ἐλάσσονα χρόνον· ἀλλὰ προφανές ἐστι ἡ διαφορὰ αὕτη δὲν πηγάζει ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου, ἀλλ' ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Ἐν ὅσῳ οἱ ἄνθρωποι, ἄγριοι, ἀπλοῖκοὶ καὶ φιλόπονοι, ἀληθῆ τῆς φύσεως τέκνα διατελοῦντες, ἦσαν ποιμένες μόνον, κυνήγοι καὶ γεωπόνοι, περιήρχοντο συνήθως εἰς μακροχρόνιον ἡλικίαν· ἀλλ' ἄμ' ἀφ' οὗ, ἀπιστοὶ πρὸς τὴν φύσιν φανέντες, καὶ διαφθαρέντες διὰ τῆς ἄγαν ἐκπολιτίσεως, παρεδόθησαν ὅλοι εἰς τὰς ἀπολαύσεις τῆς πολυτελείας, πάρχυτα ἢ ζωὴ αὐτῶν ἡλαττώθη, καὶ ἡλαττώθη ἐλάττωσιν ἐπαισθητοτάτην. "Ὅθεν ἂν, καθ' ἡμῶν ὑπόθεσιν, ἐπανάστασις τις μετεβίβαζε λαόν, εἰς ἄκρον, οὕτως εἶπεῖν, πολιτισμοῦ ἐληλακότα, εἰς ἄλλην κατάστασιν μᾶλλον προσεγγίζουσαν πρὸς τὴν φύσιν, βεβαίως ὁ λαὸς οὗτος, καθὼς καὶ πάλαι, ἤθελεν ἐπανελεθῆ ἐκ νέου ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς φύσεως τῆς ζωῆς. "Ὅθεν τὰ φαινόμενα ταῦτα τῆς διαφθορᾶς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πηγάζουσιν ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῆς ἡλικίας τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐπαναφαίνονται κατὰ περιόδους, αἵτινες ἀπέρχονται καὶ ἐπανερχονται ἄμ' ἀφ' οὗ λάβωσι χώραν τὰ ὁποῖα ἀνωτέρω ὑπεδειξαμεν αἷτια· καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος, γενικῶς θεωρουμένου τοῦ πράγματος, δὲν ἔχει νὰ πάθῃ ποτὲ βλάβην τινὰ ἐκ τῆς αὐξήσεως ἡλικίας τοῦ κόσμου, οὐδὲ μεταβάλλεται ποτὲ τὸ ὄρισμένον εἰς τὸν εἶον αὐτοῦ τέμμα.

Β'. Ὁ ἄνθρωπος δύναται, καθὼς εἶδομεν, νὰ προσέλθῃ εἰς μακρὸν γῆρας καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ κλίματα, ἐπίσης ὑπὸ τὴν διακεκαυμένην ζώνην ὡς καὶ ὑπὸ τὰς κατεψυγμένας. Ἡ μόνη διαφορὰ συνίσταται ἴσως εἰς τοῦτο, ὅτι παραδείγματα μακροβίων εἶναι κοινότερα εἰς τινὰς τόπους παρὰ εἰς ἄλλους, καὶ ὅτι δυνατὸν μὲν πανταχοῦ νὰ φανῶσι γέροντες, ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ ἀπώτατον τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς τέμμα.

Γ'. Καὶ εἰς τοὺς τόπους ἀκόμη, ὅπου θάνατοι συμβαίνουσι περισσότεροι, ἀνθρωποὶ τινες ζῶσι μακροχρονιώτερον, ἢ ὅσον κοινῶς οἱ ἄνθρωποι ἄλλου τόπου, ὅπου οἱ θάνατοι γενικῶς εἶναι ὀλιγώτεροι. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὰ θερμότερα μέρη τῆς Ἀνατολῆς. Ἐν γένει, οἱ θάνατοι ἐκεῖ εἶναι ὀλίγοι, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀξιόλογος· πρὸ πάντων δὲ τὰ παιδία δὲν ἀποθνήσκουσιν ὅσον ἄλλου, ὡς διατηρουμένης ὁ μοιοβάθμου τῆς θερμοκρασίας τοῦ ἀέρος καὶ καθαρᾶς τῆς ἀτμοσφαιρας. Καὶ ὅμως κατ' ἀναλογίαν ἀριθμοῦνται ὀλιγώτεροι ἐκεῖ οἱ προβεβηκότες τὴν ἡλικίαν, ἢ εἰς τὰ ἀρκτηκώτερα μέρη, ὅπου οἱ θάνατοι γενικῶς εἶναι περισσότεροι.

Δ'. Οἱ ὑψηλοὶ τόποι μᾶλλον ἢ οἱ ταπεινοὶ τρέφουσι τοὺς γέροντας καὶ μάλιστα τοὺς προβεβηκότες. Πρέπει ὅμως νὰ περιορίσωμεν τὴν ἀρχὴν ταύτην, διότι δὲν πρέπει ἀπολύτως νὰ θεωρήσωμεν ὡς ἀξίωμα ὀρθότατον, τὸ ὅτι ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τόπου, τὸν ὁποῖον κατοικεῖ. Ὑπεβολικοὶ βαθμοὶ ὕψους, ὁποῖος ὁ τῶν χιονοστιβῶν ὄρεων, π. χ. βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελεῖ τὴν ζωὴν· καὶ ἡ Σουηδία, ἥτις εἶναι ἀναμφιλέκτως ὁ ὑψηλότερος τόπος τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔχει τόσους γέροντας ὅσους τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας. Τοῦτο δύναται τις νὰ ἐξηγήσῃ κατὰ δύο τρόπους· πρῶτον μὲν, διότι εἰς τοὺς ὑψηλοὺς τόπους ὁ ἀὴρ ὢν πολὺ δριμύς, καθαρὸς, καὶ ἀραιὸς, καταδαπανᾷ ὅσον τάχιον τὰς ζωτικὰς δυνάμεις, ἔπειτα, ὅτι εἰς τοὺς τόπους τούτους ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρας εἶναι πολὺ ἄνισος, καὶ ἐν ἀκαρεῖ διαδέχονται ἀλλήλα τὸ ψῦχος καὶ ὁ καύσων· οὐδὲν ἄρα ἀντιδραστικώτερον πρὸς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀλλαγῆς τοιαύτης, γενομένης μάλιστα καὶ ταχέως.

Ε'. Ὁ ἄνθρωπος ζῆ ἐν γένει εἰς τοὺς ψυχροὺς τόπους μακροχρονιώτερον ἢ εἰς τοὺς θερμοὺς, καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους, πρῶτον διότι ἡ κατανάλωσις τῆς ζωῆς εἶναι μεγαλειτέρα εἰς κλίμα θερμὸν, καὶ δεύτερον διότι τὰ ψυχρὰ κλίματα εἶναι μαλακὰ, ὡς εἶπεῖν, καὶ μέτρια, καὶ ἐπομένως βραδύνουσιν ἐπὶ πλέον τὴν ἐσωτερικὴν τῆς ζωτικῆς δυνάμεως κατανάλωσιν. Πάντοτε ὅμως ὑπάρχει μέσος ὅρος πρὸς τε τὸ ψῦχος καὶ πρὸς τὴν θερμὴν· διότι καὶ τὸ ὑπερβολικὸν ψῦχος τῆς Γροενλανδίας καὶ τῆς νεας Ζέμβλης καὶ ὄλων τῶν τόπων, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶναι ἴση μὲ τὴν ἐκείνων, βραχύνει τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Σ'. Ὅτι συντελεῖ τὰ μάλιστα εἰς παράτασιν τῆς ζωῆς εἶναι ἀναλογία τις τῆς θερμότητος καὶ τῆς ψυχρότητος, τῆς βαρύτητος καὶ τῆς ἐλαφρότητος τῆς ἀτμοσφαιρας. Ἴδου ἡ αἷτια δι' ἣν οἱ τόποι ἐν οἷς τὸ βαρόμετρον καὶ τὸ θερμότερον ὑπόκεινται εἰς αἰφνιδίως μὲν ἐπαισθητὰς δὲ μεταλλοιώσεις, δὲν εἶναι ποτε συντελεστικοὶ εἰς μακροζωίαν. Δυνατὸν ἄλλως οἱ τόποι οὗτοι νὰ εἶναι ὑγιεινοὶ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ζῶσιν ἐν αὐτοῖς ζῶν ἄλλως μακροχρόνιον, οὐδέποτε ὅμως περιέρχονται εἰς μακρὸν γῆρας, διότι αἱ ταχέαι μεταβολαὶ τῆς ἀτμοσφαιρας εἶναι ὡς τινες ἐσωτερικαὶ, εἶπεῖν, ἐπαναστάσεις, αἷτινες καταναλίσκουσιν ὅσον ὑπερβαλλόντως καὶ τὰ ὄργανα καὶ τὰς δυνάμεις. Δὲν εἶναι ἴσως ἄλλος τόπος ἐκτεθειμένος τοσοῦτον εἰς τοιαύτας μεταβολὰς ὡς ἡ Γερμανία· διότι, τὸ κλίμα τοῦ τόπου τούτου, ἐνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως, σύγκριται ἐξ ἀναμίγματος τινος συγκεχυμένου κλιμάτων θερμῶν καὶ ψυχρῶν· καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ μὲν πρῶτ' ἐπικρατεῖ δριμύς παγετός, τὴν δὲ μεσημβριαν ἀφόρητος καύσων, ἢ μετὰ ὠραῖον Μάρτιον μῆνα, ἐπέρχεται χιονώδης ὄλος ὁ μὲν τοῦ Μαΐου. Διὰ τοῦτο τὸ ἄστατον καὶ εὐμετάβολον κλίμα εἶναι ἡ πρωτίστη αἷτια διὰ τὴν ὁποῖαν εἰς τὴν Γερμανίαν, τόπον ἄλλως ὑγιεινόν, οἱ ἄνθρωποι ζῶσιν μὲν ζῶν μακροχρόνιον, περιέρχονται ὅμως εἰς βαθὺ γῆρας σπα-

νιώτερον, ἢ εἰς ἄλλους πλησιοχώρους τόπους, κειμέ-
νους σχεδὸν ὑπὸ τὸν αὐτὸν παράλληλον.

Ζ. Ὑπερβάλλουσα ξηρότης, καὶ ὑπερβάλλουσα ὑ-
γρότης βλάπτει τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. Ὅθεν ὁ προ-
φορότερος εἰς μακροζωίαν ἀήρ εἶναι ὁ περιέχων ποσό-
τητα τινα ὑδατος διαλελυμένου. Καὶ τρώντι ὁ ὑγρὸς
ἀήρ εἶναι ἤδη διαλελυμένος ἐν μέρει, εἰς τρόπον ὡστε
καταναλίσκει ὀλιγώτερον καὶ βραδύτερον τὰς ζωτικάς
δυνάμεις. Ἄλλως εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα ἐπικρατεῖ πάν-
τοτε ἡ αὐτὴ θερμοκρασία, καὶ ἡ ἐκ τῆς ζέστης εἰς τὸ
ψῦχος μεταβολὴ συμβαίνει σπανιώτερον. Τέλος δὲ
ἀτμοσφαῖρα περιέχουσα ὀλίγην ποσότητα ὑγρότητος
διατηρεῖ ἐπὶ πλείονα χρόνον εἰς νεότητα καὶ εὐκαμ-
ψίαν τὰ ὄργανα, ἐν ᾧ ἀπ' ἐναντίας ἀήρ πολὺ ξηρὸς
ἐπιταχύνει τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἰνῶν καὶ ἐπισπεύδει
τὴν προσέλευσιν τοῦ γήραος.

Αἱ νῆσοι μᾶς παρέχουσιν ἐκπληκτικὴν ἀληθῶς ἀπό-
δειξιν τῆς ἀληθείας ταύτης. Αὐταὶ ὑπῆρξαν ἀείποτε
καὶ ὑπάρχουσιν ἔτι καὶ νῦν ἡ κοιτίς τοῦ γήραος, διότι
εἰς αὐτάς οἱ ἄνθρωποι φθάνουσιν εἰς βαθύτερον γῆρας
ἢ εἰς τὰς ἡπείρους τὰς ὑπὸ τὸν αὐτὸν παράλληλον κει-
μένας, ἐχούσας δηλαδὴ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλά-
τος. Διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων εἶναι μακροτέρα
κατὰ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἢ κατὰ τὰς
γειτνιαζούσας στερεὰς τῆς Ἀσίας, μακροτέρα π. χ.
κατὰ τὴν νῆσον Κύπρον, τὴν Φορμόσην καὶ τὴν Ἰα-
πωνίαν, τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν χερσόνησον τῆς Δανι-
μαρκίας, ἢ κατὰ τὴν Συρίαν, Σινικήν, καὶ Γερμανίαν.

Πρὸς δὲ τούτοις καὶ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ συντελεῖ
εἰς τοῦτο περισσότερο τὸ γλυκέος, διὰ τὸ ὅποιον οἱ
ναῦται ἀποβαίνουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπέργηροι. Τὰ
ἀκίνητα δὲ ὕδατα εἶναι βλαπτικά ἐνεκα δυσωδῶν ἀ-
ναθυμιάσεων.

Η'. Εἰς τὴν μακροβιότητα πρὸς τούτοις φαίνεται
ὅτι πολλὴν ἐπιρροὴν ἔχει καὶ ἡ γῆ, ἥτοι, τὸ ποιὸν αὐτὸ
τῆς γῆς, ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅλα ἐκεῖνα τὰ διάφορα περιστα-
τικά, τῶν ὁποίων τὸ σύνολον δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ
πνεῦμα εἴτε φύσιν τοῦ τόπου. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύ-
την φαίνεται ὅτι ἕδαφος τιτανῶδες ὑπάρχει τὸ ἥκιστα
πάντων πρόσφορον εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ὑπάρξεως τῶν
ἐπ' αὐτοῦ ἐνδιαιωμένων.

Θ'. Ἐξ ὅλων τῶν προηγουμένων καταφαίνεται,
ὅτι ἡ Ἀγγλία, ἡ Δανιμαρκία, ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβη-
γία, εἶναι οἱ τόποι ἐν οἷς οἱ ἄνθρωποι ζῶσι πλείότε-
ρον χρόνον, καὶ οἵτινες ὁμολογητέον ὅτι κέκτηνται
ἅπαντα τὰ προσόντα, ἅτινα ἀπηριθμήσαμεν μέχρι τοῦ-
δε. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ Ἀβυσσινία καὶ τινες κατὰ τὰς
Ἀνατολικὰς Ἰνδίας ὡς καὶ τὰς ἀποικίας τῆς Συριάνης
Χῆραι, εἶναι αἱ ἥκιστα πασῶν πρόσφοροι εἰς μακρὸν βίον.

Ι'. Ἡ μακροζωία παρακολουθεῖ τοὺς πιστῶς προσ-
κειμένους τῇ φύσει, καὶ τοὺς πιστότερον πρὸς τὴν
φύσιν διαιωμένους, καθὼς καὶ τ' ἀνάπαλιν ἡ ὀλιγο-
ζωία διατελεῖ πιστῆ συνοδὸς τῶν ἐκ τῆς φύσεως ἀ-
πιστότερον ἀποσκιρτησάντων. Ὁ κανὼν οὗτος εἶναι
ἐκ τῶν γενικωτέρων. Ἴδου δὲ ἡ αἰτία, δι' ἣν βλέπο-
μεν τοὺς κατοίκους τόπου τινὸς προελαύνοντας εἰς βα-
θὺ γῆρας, ἐνόσω διάγωσι τὸν ὀλιγαρχικὸν τῶν ποιμένων
καὶ κυνηγῶν βίον, ἐξ ἐναντίας δὲ πρόωρα κατερχομέ-

νους εἰς τὸν τάφον, ἅμ' ἀφ' οὗ μᾶλλον πολιτισθῶσι,
μᾶλλον δὲ παραδοθῶσιν εἰς τὴν πολυτέλειαν, τὴν ὀ-
κνηρίαν καὶ τὴν ἀκολασίαν. Ἴδου διὰ τί οὔτε οἱ ἰσχυ-
ροί, οὔτε οἱ πλούσιοι, οὐδ' οἱ εἰς τὰ θαυματουργὰ
καὶ χρυσόγονα ποτὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἐλπίδα ἀ-
νατιθέμενοι δὲν ζῶσιν εἰς μακρὸν χρόνον, ἐν ᾧ οἱ ἀ-
πλοῖκοι τῶν ἀγρῶν κάτοικοι, οἱ γεωργοί, οἱ ναῦται,
καὶ, συνελόντι εἰπεῖν, ὅλοι ἐκεῖνοι, εἰς τῶν ὁποίων τὴν
νοῦν οὐδέποτε ἴσως ἐπῆλθε νὰ ἐξετάσῃ πῶς πρέπει
τις νὰ διαιτᾶται διὰ νὰ ἴδῃ μακρὸν γῆρας, παρέ-
χουσιν εἰς ἡμᾶς ἀξιοσημεῖωτα παραδείγματα μα-
κροζωίας.

ΙΑ'. Πρὸ πάντων εἰς τοὺς μαύρους δούλους τῆς
Ἀμερικῆς καὶ εἰς τὰ ἔλθετα παιδιὰ συμβαίνουσιν οἱ
πρόωροι θάνατοι. Κατ' ἔτος ἀποθνήσκουσι τὸ 1/5 ἢ
τὸ 1/6 τῶν μαύρων δούλων, δηλ. τοσοῦτοι σχεδὸν,
ὅσους τρομερὰ τις πανώλης ἤθελε καταστρέψῃ. Ἀ-
πὸ 7000 ἐλθέτων τὰ ὅποια, ἔτος πρὸς ἔτος, δέχε-
ται τὸ ἐν Παρισίῳ νοσοκομεῖον, μόλις μετὰ 10 ἔτη
μένουσιν 180, ὡστε κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα
τοῦτο ἀποθνήσκουσιν ἐξ αὐτῶν 6, 820 καὶ μόλις 1
μεταξὺ 40 διαφεύγει τὴν μέλαιναν κῆρα!

ΙΒ'. Ἐξ ὅλων τῶν προειρημένων ἐξάγεται ἡ θε-
μελιώδης τῆς μακροβιωτικῆς ἐρχῆ αὕτη *Omnia me-
diocria ad vitam prolongatam sunt utilia*. Ὁ ἐν
πᾶσι μέσος ὄρος, ἡ *aurea mediocritas*, ἦν τοσοῦτον
καλῶς ἐξῆμνησεν ὁ Ὁράτιος, καὶ ὁ Ὑμνος ἐκάλει ὑπα-
τον τῶν ἐπὶ γῆς ἀγαθῶν, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ τὸ συντε-
λεστικώτερον εἰς μακροζωίαν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐπάγ-
γελμα, κλίμα, ἀτμοσφαῖρας θερμοκρασία, κρᾶσις κα-
λῆ, πνεῦμα, δίκαια, κτλ., μὴ ἐκτρέπόμενα εἰς ὑπερ-
βολὰς, ἰδοὺ τίνα συνιστῶσι τὸ μέγα μυστήριον τῆς
μακροζωίας. Ὅλαι αἱ ὑπερβολαί, καὶ τὸ πολὺ καὶ τὸ
ὀλίγον, συντέμνουσιν ἐπίσης τὸν βίον.

ΙΓ'. Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ ἔχωμεν ἐπίσης ὑπὲρ
ᾧψιν, ὅτι ὅλοι ὅσοι ἐφθασαν εἰς βαθὺ γῆρας εἶχον νυμ-
φευθῆ πλέον ἢ ἀπαξ, καὶ τὰς τελευταίας αὐτῶν φιλό-
τητας, ἢ, πεζότερον εἰπεῖν, τοὺς τελευταίους τῶν γά-
μους συνέδεσαν εἰς ἄκρον ἡλικίας ἐληλακότες ἤδη. Δὲν
ὑπάρχει δὲ παράδειγμα οὔτε ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀγάμου
ὑπερβεβηκότος τὸ ἑκατοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος. Ὁ
κανὼν οὗτος ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς γυναῖκας ἐπίσης
ὡς καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας.

Τὸ παραδοξότερον παράδειγμα τούτου εἶναι τὸ πα-
ράδειγμα Γάλλου τινος ὀνομαζομένου Μακροπόλιδος
(Longueville), ὅστις εἶχεν ἀποθάνῃ τελῶν 110 ἐτῶν
ἡλικίαν. Ἐγῆμε δὲ 10 ὄλας γυναῖκας, καὶ ἐκ τῆς
δεκάτης ἐγέννησεν υἱὸν τὸ 101ον τῆς ἡλικίας του ἔτος.

ΙΔ'. Πλείοτεραι γυναῖκες ἢ ἄνδρες ἀποβαίνουσιν
εὐγῆροι ἀλλ' οἱ ἄνδρες μόνον φθάνουσιν εἰς τὸ βαθύ-
τατον καὶ σπάνιον γῆρας. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐνεκα τῆς
ισορροπίας καὶ τῆς μαλθακότητος τοῦ σώματός της ἡ
γυνὴ μέχρι τινος διατηρεῖται περισσότερο, καὶ προ-
φυλάττεται ἀπὸ τῶν αἰτιῶν τῆς καταστροφῆς· ἀλλὰ
μόνη ἡ ἀκμὴ τοῦ ἀνδρὸς παρέχει μακροζωίαν.

ΙΕ'. Αἱ πιθανότατες τῆς μακροζωίας εἶναι πολυ-
ἀριθμότεραι ὅταν διελθῶν τις τὸ ἥμισυ τῆς ζωῆς του

ἐν δραστηριότητι, καὶ ἐν μέτρῳ τοῖς μόχθοις, παραδί-
δεται τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν ἀνάπαυσιν, καὶ εἰς ἀνάλογον
δίαίτην. Δὲν ὑπάρχει δὲ οὐδ' ἐνός ὀκνηροῦ παραδείγμα
περιελθόντος εἰς ἡλικίαν μεγάλην.

ΙΓ'. Ἀρμόδιον πρὸς εὐζωίαν μέσον δὲν εἶναι οὔτε
ἡ πολυφαγία, οὔτε ἡ χρῆσις πολλὰ εὐχύλων τροφῶν,
οὔτε ἡ πολυποσία (ἐννοοῦμεν πολυποσίαν οἴνου), οὔτε
ἡ πολλὴ κρεωφαγία. Εὐγυροὶ ἐφάνησαν πρὸ πάντων
ἐκεῖνοι οἵτινες ἀπὸ νεαρῆς αὐτῶν ἡλικίας ἐτράφησαν
μὲ φυτικάς ὑσίας, καὶ συνήθως οἵτινες οὐδέποτε ἐφα-
γον κρέας.

ΙΖ'. Ποσὸν τι πολιτισμοῦ, εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸν
ἄνθρωπον, καὶ ὑπὸ τὴν καθαρῶς φυσικὴν ἔποψιν, καὶ
αὐξάνει τὰ πρὸς μακροζωίαν αὐτοῦ. Ὁ ἀγριος καὶ ἀ-
κατέργαστος τὰ ἦθη ἄνθρωπος δὲν ζῆ ἐπὶ τοσοῦτον ὅ-
σον ὁ πεπολιτισμένος.

ΙΙΙ'. Ἡ κατοικία τῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν κωμῶν
εἶναι ἀρμόδια εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώ-
που. Ἡ κατοικία τῶν μεγαλοπόλεων εἶναι ἐναντία
εἰς τοῦτο. Εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ἀποθνήσκει κατ' ἔ-
τος 1 μεταξύ 25 ἢ 30, ἐνῶ εἰς τὰς ἐξοχὰς μόλις ἀ-
ποθνήσκει 1 μεταξύ 40 ἢ 50. Αἱ μεγάλαι πόλεις
πρὸς τούτοις αὐξάνουσι τοὺς θανάτους τῶν παιδίων
εἰς τοσοῦτον, ὥστε ἀποθνήσκουσι τὸ ἡμισυ αὐτῶν πρὸ
τῆς τῶν 3 ἐτῶν ἡλικίας, ἐν ᾧ εἰς τὰς ἐξοχὰς δὲν συμ-
βαίνει κατὰ ταύτην τὴν ἀναλογίαν παρὰ περὶ τὸ
εἰκοστὸν καὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος.

Ὁ κατώτατος ὅρος τῶν θανάτων εἶναι 1 μεταξύ
60, ἀλλὰ ὀλίγα μόνον παραδείγματα ἀπαντῶνται διε-
σπαρμένα τῇ δε κακίᾳ εἰς τὰς ἐξοχὰς.

ΙΘ'. Ὑπάρχουσι παραδείγματα, τὰ ὁποῖα φαίνον-
ται ὅτι ἀποδεικνύουσι ὅτι δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ
παράσχη εἰς ἑαυτὸν ἀνανέωσιν τινα. Ἐφάνησαν γέρον-
τες εἰς ἡλικίαν 60 καὶ 70 ἐτῶν, ἐποχὴν καθ' ἣν ἐ-
πέρχεται τὸ τέρμα τῆς ζωῆς τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων,
ἐκφύοντες νέους ὀδόντας καὶ νέαν κόμην, καὶ ἐπανερχό-
μενοι εἰς ἄλλην παιδικὴν ἡλικίαν διαρκούσαν εἰσέτι
ἐπὶ 28 καὶ 30 ἔτη. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀναζωοποιήσις
τις, ἥτις δὲν συμβαίνει εἰμὴ εἰς τὰ τελειότερα πλά-
σματα.

Δυνατὸν νὰ νομίση τις ὅτι ὁ ἐκ μαρασμοῦ θάνατος,
εἶναι τὸ ἀληθές τέρμα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ
συλλογισμὸς, στηριζόμενος εἰς τοιαύτας βάσεις ἤθελε
μᾶς παρεκτρέψει εἰς παράδοξα σφάλματα, εἰς χρόνους
ὁποῖοι οἱ ἡμέτεροι, καθ' οὓς, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν
φράσιν τοῦ σοφοῦ Διχτεμβεργίου, εὖρον τὴν ἀπόκρυ-
φον τέχνην τοῦ νὰ ἐμβολιάζωσιν ἑαυτοὺς μὲ πρόωρον
γῆρας, καὶ καθ' οὓς ἐλέπομεν καθ' ἑκάστην ἀνθρώ-
που 30 καὶ 40 ἐτῶν ἐμφαίνοντας ὅλους τοῦ ἐσχάτου
γῆρας τοὺς χαρακτῆρας, δηλ. ἀσχήμους, ξηροὺς, ἀδυ-
νάτους, πολιούς τὴν τρίχα, φέροντας ἀπωστρωμένους
τοὺς πλευρικοὺς χόνδρους, καὶ παρουσιάζοντας ἄλλα
παρόμοια φαινόμενα, ἅτινα ἀπαντῶμεν συνήθως εἰς
γέροντας 80 ἢ 90 ἐτῶν. Ἀλλὰ τὸ γῆρας τοῦτο, ὡς
τεχνικόν, δὲν δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅπως
ὑπολογίσωμεν τὸ ποσὸν τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς τοῦ
ἀνθρώπου.

Πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου ἐφαντάσθηται

τινες παραδοξολογίας ὑποθέσεις. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι,
π, χ., ἐνόμιζον ὅτι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου μέχρι μὲν
τῶν 50 ἐτῶν αὐξάνει κατ' ἔτος ἀνά δύο δραχμάς,
ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τοῦ ἑκατοστοῦ ἐλαττοῦται κατὰ τὴν
αὐτὴν ἀναλογίαν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν δὲ τοῦτον ὁ
ἄνθρωπος μετὰ τὸ ἑκατοστὸν ἔτος δὲν ἔχει καρδίαν
καὶ ἐπομένως ἐπέρχεται φυσικῶ τῷ λόγῳ καταστροφή
τοῦ βίου.

Νομίζω, ὅτι, διὰ νὰ εὐθάσωμεν εἰς λύσιν ἀπερχο-
σαν τοῦ προβλήματος τούτου, πρέπει νὰ διαιρέσωμεν
εἰς δύο, καὶ νὰ θέσωμεν τὸ ζήτημα ὡς ἑξῆς:

Α'. Πόσον χρόνον ὁ ἄνθρωπος δύναται εἰ γένει νὰ
ζήσει; ἢ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, τίς εἶναι ἡ ἀπόλυτος διάρ-
κεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, θεωρουμένης ὡς ἀποτε-
λοῦσης ἰδίου εἶδος; Διότι, ἐπειδὴ ἑκάστον εἶδος ζώου
ἔχει τὴν ἀπόλυτον διάρκειαν τῆς ζωῆς του, πρέπει καὶ
ὁ ἄνθρωπος παρομοίως νὰ ἔχη.

Β'. Πόσον χρόνον ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἄτομον θεω-
ρούμενος δύναται νὰ ζήσει; ἢ, ἐν ἄλλαις λέξεσιν, τίς
ἡ σχετικὴ διάρκεια τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου;

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ πρῶτον ζήτημα τίποτε δὲν μᾶς ἐμ-
ποδίζει νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ὁ ἀνώτατος ὅρος τὸν ὁποῖον
μᾶς δεικνύουσι τὰ γνωστὰ παραδείγματα τῆς μακρο-
ζωίας, εἶναι τὸ ἐσχάτον ὄριον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς,
αὐτὸ τὸ τελευταῖον ὄριον τῆς μακροβιότητος ἧς τι-
νος ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἐπιδεκτικὴ εὐνοϊ-
κῶν περιστάσεων τυχοῦσα. Πρὸς τούτοις ἡ πείρα μαρ-
τυρεῖ ὅτι δύναται τις καὶ σήμερον νὰ ζήσει 150 καὶ
160 ἔτη. Ἐκτός δὲ τούτου, ἡ ἐντομὴ τοῦ σώμα-
τος τοῦ Θ. Πάρρη, ἀποθανόντος εἰς 152 ἐτῶν ἡλι-
κίαν, ἥτις ἔδειξεν ὅλα τὰ ἐντόσθια εἰς ὑγιᾶ κατάστα-
σιν εὐρισκόμενα, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος,
ἤθελε ζήσει ἐπὶ πολὺν ἀκόμη χρόνον, ἂν τὸ νέον εἶδος
τοῦ βίου, εἰς τὸν ὁποῖον τὸν μετέφεραν αἱ περιστά-
σεις δὲν τῷ ἐπέφερε θανάσιμον αἵματος πληθῶραν. Ὁ-
θεν οὐδόλως ἀπίθανα λέγομεν διαβεβαιουντες ὅτι ὁ
διοργανισμὸς καὶ ἡ ζωτικὴ δύναμις τοῦ ἀνθρώπου δύ-
νανται ὁ μὲν νὰ διαρκέσῃ, ἡ δὲ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ δύο αἰῶ-
νας. Ἡ δύναμις δὲ τοῦ διαβιῶναι ἐπὶ τοσοῦτον μακρὸν
χρόνον πηγάζει ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀ-
πολύτως θεωρουμένης.

Ὅ, τι δίδει περισσότερην βαρύτητα εἰς τὴν γνώμην
μας ταύτην εἶναι ἡ παντελής αὐτῇ συμφωνία πρὸς τὸν
λόγον ὅστις ὑπάρχει μεταξύ τῆς διαρκείας τῆς σωμα-
τικῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς διαρκείας τῆς ζωῆς. Δυνά-
μις δὲ νὰ παραδεχθῶμεν ὡς ἀρχὴν ἀλάνθαστον ὅτι τὸ
ζῶον ζῆ ὀκτάκις πλείοτερον τοῦ χρόνου ὅστις εἶναι
ἀναγκαῖος διὰ τὴν σωματικὴν ἀνάπτυξίν του. Ὅθεν
καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅστις εἰς τὴν συνήθη κατάστα-
σίν του, καθ' ἣν ἡ τέχνη δὲν βιάζει παντάπασιν τῆς
φύσεως τὴν πορείαν, ἔχει ἀνάγκην, 25 ἐτῶν διὰ νὰ
φθάσῃ εἰς τὸ ἐσχάτον τέρμα τῆς φυσικῆς τελειότητος
του, εἶναι προωρισμένη 200 ἐτῶν ἀπόλυτος βίος.

Μή τις δὲ εἴπῃ ἐνιστάμενος ὅτι ἡ ἡλικία τῶν ἐσχα-
τογῆρων εἶναι ἡλικία βεβιασμένη, καὶ ὅτι βραχυτέρα
ζωὴ εἶναι ἡ μόνη κατὰ φύσιν. θέλωμεν ἰδῆ ἀκολουθῆσαι
ὅτι ὁ πρὸ τοῦ ἑκατοστοῦ ἔτους ἐπερχόμενος θάνατος
εἶναι πάντοτε σχεδὸν τεχνικός, ἀποτέλεσμα, δηλ. ἀ-

σθeneiῶν καὶ τυχαίων συμβεβηκότων. Ἄλλως τε εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ πλείστοι τῶν ἀνθρώπων ἀποθνήσκουσι θάνατον κατὰ συμβεβηκός ἐπερχόμενον, ὥστε μόλις μεταξύ 10,000 εὐρίσκεται 1 φθάνων 100 ἐτῶν ἡλικίαν.

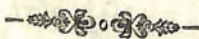
Ἐξετάζοντες καὶ τὴν σχετικὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, βλέπομεν ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι αὐτὴ τροποποιεῖται καὶ μεταβάλλεται κατὰ τὰ άτομα, ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς πλείονος ἢ ἐλάσσονος τελειότητος τῆς ὕλης ἐξ ἧς ἕκαστος ἐπλάσθη, τοῦ εἶδους τῆς ζωῆς, τῆς ταχυτέρας ἢ βραδυτέρας σωματικῆς καταναλώσεως, καὶ πολλῶν ἄλλων περιστατικῶν ἅτινα μᾶλλον ἢ ἥττον ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διάρκειαν τῆς ὑπαρξέως. Οὐδὲ πιστεύομεν ὅτι τὴν σήμερον ὁ ἀνθρώπος ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον φέρων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν θέμελλον καὶ τὴν βράσιν ζωῆς ἱκανῆς νὰ παρασχῇ 150 ἢ 200 ἐτῶν ἡλικίαν. Τοιαύτη δυστυχῶς εἶναι ἡ τύχη τῆς σημερινῆς γενεᾶς, καὶ πολλάκις αἱ ἀμαρτίαι τῶν γονέων μεταβιβάζονται εἰς τὰ τέκνα, ἅτινα ἐξιλιάσκουσιν αὐτὰς καταστρέφοντα τὴν ὑπαρξίν των διὰ πρόωρον θανάτου. Ἄς λάβῃ δὲ τις ὑπ' ὅσιν ἀκαταλόγιστον ἀριθμὸν νόσων καὶ διαφόρων ἄλλων περιστατικῶν, καὶ θέλει καταπεισθῆ ἀρκούντως ὅτι τὴν σήμερον εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε εἶναι δυσκολώτατον νὰ φθάσῃ τις εἰς τὸ ὄριον, εἰς ὃ πραγματικῶς ἠδύνατο νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρώπινος φύσις.

Ἐκ τῆς ἐπομένης συνοπτικῆς περιλήψεως ἦν ἐπορίσθημεν ἐκ τῆς μελέτης διαφόρων πινάκων, δύναται τις νὰ κρίνῃ περὶ τῆς σχετικῆς διάρκειας τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐξ 100 ἀτόμων ἀποθνήσκουσι 50 πρὸ τῆς τῶν 10 ἐτῶν ἡλικίας· 20 μεταξύ τῆς τῶν 10 καὶ 20 ἐτῶν· 10 μεταξύ τῆς τῶν 25 καὶ 30· 6 μεταξύ 30 καὶ 40, 5· μεταξύ 40· καὶ 50 καὶ 3 μεταξύ τῆς τῶν 50 καὶ 60· ὥστε ἐξ ὅλων τούτων 6 μόνον ὑπερβαίνουσι τὴν ἡλικίαν τῶν 60 ἐτῶν.

Ὁ Ἄλλερος, ὅστις συνήγαγε τὰ πλεῖστα τῶν γνωστῶν περὶ μακροβίων παραδείγματα, μᾶς δίδει τὸν ἀκόλουθον ἀναλογικὸν πίνακα· ὑπὲρ τὰ 100 άτομα ἀπέθανον εἰς ἡλικίαν 100—110 ἐτῶν· 60 εἰς 110—120· 29 εἰς 120—130· 15 εἰς 130—140 6 εἰς 140—150 καὶ 1 εἰς 169.

Σ. Φ. Χ.

ΑΠΟ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ

ΒΟΣΠΟΡΟΝ.

Θέλεις νὰ μάθῃς τὴν φυσιογνωμίαν ἐκάστης τῶν μυρίων φυλῶν, αἵτινες ἐνδημοῦσιν ἢ παρεπιδημοῦσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ νὰ ἐξαγάγῃς, ἐὰν ἀξιόσθεαυτὸν φιλόσοφον, συμπεράσματα; Ἐπίθαι, ἀμ' ἀκούσας ὀξύτατον συγγενὸν ἐκκωφῶντα τὰς ἀκοάς σου,

εἰς ἐν τῶν εἰκοσιν Ἀγγλικῶν, Γαλλικῶν, Ῥωσικῶν καὶ Ὄθωμανικῶν ἀτμοπλοίων τὰ ὅποια, μεταφέροντα φύλα καὶ πλήθη, διαπλέουσι δις καὶ τρίς τῆς ἡμέρας τὸν Βόσπορον, καὶ ἐπίθαι πολλάκις, ἂν ἦσ' ἐπίμονος παρατηρητῆς, χωρὶς νὰ φοβηθῆς μὴ ἐλαφροῦθῇ πολὺ τὸ βλαβάντιόν σου· διότι, πληθρῶν δραχμῶν μίαν καὶ λεπτὰ εἰκοσιπέντε, διασχίζεις κατὰ μήκος ὅλον τὸν Βόσπορον.

Πρόσεξον ὅμως μὴ, παραφερόμενος ἀπὸ συμπαθείας, προτιμήσῃς ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν σημαίαν· ταξίδευσον καὶ διὰ τῆς πολυπαθοῦς Victory, καὶ διὰ τοῦ Courier du Bosphore, καὶ διὰ τοῦ Punch, καὶ διὰ τοῦ Crescent, καὶ διὰ τοῦ Wonder, καὶ διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ἐταιρείας, διὰ νὰ βεβαιωθῆς ὅτι δὲν σὲ διέφυγε κάμμία ἐθνικὴ φυσιογνωμία.

Ἀναβαίνεις καὶ βλέπεις ὅτι μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιβατῶν, καὶ μεζῶν ἢ στενοχωρία. Μόλις εἰσδύεις διαγκωνιζόμενος καὶ ἀντωθούμενος, καὶ ἀπορεῖς πῶς νὰ βάλῃς τὸν πόδα, δειλιῶν μὴ πατήσῃς τοὺς καθημένους ἢ μᾶλλον τοὺς ἐστοιδιασμένους, πανταχοῦ, ἢ μὴ συντρίψῃς τὰς ἐστίας τῶν κηποπόρων σωλήνων τοὺς ὁποίους ἐκμυζῶσιν ἀναλγήτως οἱ Ὄθωμανοὶ, ὡς ἂν ἀνεπαύοντο ἐπὶ τῶν μαλθακῶν ἀνακλίντρων τῶν οἰκιῶν των.

Ἄλλὰ μὴ φοβοῦ, ἡ Ἀσία δὲν εἶναι εἰσέτι, πολ-
λοῦ γε καὶ δεῖ, Εὐρώπῃ δρᾶξον ῥωμαλέως τὴν πλά-
την τοῦ ἐνός, ὦθησον ἀσυστόλως τὴν κεφαλὴν τοῦ
ἐτέρου, μετάδος τὴν παχὺν τῶν ὑποδημάτων σου κοι-
νοῦτόν εἰς τὰς ἀναξυρίδας τοῦ τρίτου, χωρὶς καὶ νὰ
λάβῃς τὸν κόπον νὰ ζητήσῃς συγγνώμην, καὶ προ-
βαίνων πρὸς τὴν πρύμναν, ἀναζήτησον ἀδιστακτικῶς
καὶ ὑπ' αὐτὰς τῶν κυριῶν τὰς ὀλοσηρικὰς ἐσθῆτας
σκαμνίον, ἐφ' οὗ ἐνθρονίσθητι ἀδιαφορῶν ἐὰν, καθή-
μενος ὅπως ἐκάθησες, κινδυνεύεις νὰ διώξῃς τὸν γεί-
τονά σου ἀπὸ τὴν θέσιν του.

Καλοκάθησον λοιπὸν καὶ παρατήρει μὴ ταράτ-
του δὲ ἐὰν τὰ βλέμματα ὅλων πίπτωσιν ἀενάως
περίεργα ἐπὶ σέ· φοβοῦνται ἴσως μὴ ἦλθες ν' αὐξή-
σῃς τὸν ἀριθμὸν καὶ νὰ ἐλαττώσῃς τὰ κέρδη τῶν ἐμ-
πόρων.

Τὰ γένη ἐνταῦθα εἶναι τρία· ἀρσενικόν, θηλυκόν, καὶ οὐδέτερον.

Καὶ ἡ μὲν τάξις, κατὰ τὸν Ἀσκαριν καὶ τὸν Ματ-
θαῖον, ἀπαιτεῖ ν' ἀρχίσῃς ἀπὸ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ἡ τά-
ξις αὐτὴ ἰδιάζει εἰς τὴν γραμματικὴν, ἢ, ὡς ἂν ἔ-
λεγες, εἰς τοὺς λογιστάτους, καὶ, ὡς γνωστὸν, αἱ
κλίσεις αὐτῶν καὶ αἱ τῶν ἱερομονάχων, δὲν ὑπῆρξαν
πώποτε αἱ τῆς καρδίας· αὐτῆ, καὶ γηραιὰ οὔσα ὡς
ἡ ἐμὴ, προτιμᾷ ν' ἀρχίξῃ ἀπὸ τὸ δεύτερον.

Καὶ πρῶτον στρέφεις τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ ἐν-
θέμιον ἢ τὸ ἀκρον τῆς πρύμνης, διὰ λόγον ἀπλού-
στατον, διότι ἐκεῖ κίθηται τὸ ὠραῖον φύλον. Μόλις
δὲ ῥίπτεις ἐπ' αὐτοῦ τὸ βλέμμα καὶ σ' ἔρχεται ἡ ἰ-
δέα ὅτι ὠραῖον φύλον ἐπωνομάσθη κατὰ πρῶτον ἐν
αὐτῇ τῇ πόλει τοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Ἐὰν τῶνόντι ἡ
φύσις ἀγαπᾷ τὴν ἁρμονίαν μεταξύ τῶν κτισμάτων
ἐνταῦθα ὑπερέβη ἀναντιρρότως αὐτὴ ἑαυτήν,

συναρμολογήσασα θαυμασίως τὰ ἔμφυχα μετὰ τῶν ἀψύχων.

Στρέφεις τοὺς ὀφθαλμούς καὶ βλέπεις ὅτι αἱ ἐπαφρόδιτοι τοῦ ἐνθемίου κάτοικοι ἀντιπροσωπεύουσι καὶ αὐταὶ ἀπείρους φυλάς τῆς γῆς. Ἐκεῖ καὶ Ἕλλη νίδες, καὶ Ὀθωμανίδες, καὶ θυγατέρες τοῦ Ἰσραήλ, καὶ σεμναὶ τῆς Ἀλδιόνης παρθέναι, καὶ νύμφαι πλήρεις θελητήρων τοῦ Σηκουάνα, καὶ ξανθόκομοι τῆς Ἀρκτου κόρρι, καὶ ἡ μιγάς ἐκείνη τῶν Φραγκισσῶν φυλῆ, ἧτις δὲν ἀνήκει οὐδ' εἰς τὴν Ἀσίαν, οὐδ' εἰς τὴν Εὐρώπην.

Τὸ κάλλος λάμπει πανταχοῦ· οἱ μέλανες καὶ ἀκτινοβόλοι ὀφθαλμοὶ ἐπικρατοῦσι, καὶ τὰ ἀπαλὰ καὶ δολόφρονα χεῖλη προκαλοῦσι τὴν λατρείαν σου· ἀλλ' ἀπληστον τὸ βλέμμα σου παρορᾷ τὰς λάτριάς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ταλμουδ, καὶ ζητεῖ νὰ εἰσδύσῃ ὑπὸ τὰ γυαμῆματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ Κορανίου. Καὶ τὸ βλέμμα σου ἔχει δίκαιον· διότι τὸ κάλλος τῶν Τουρκισσῶν ὑπερτερεῖ παντὸς ἄλλου.

Αἱ Ὀθωμανίδες δὲν μένουσι τότε ἀνάλητοι· ἀλλὰ σύρουσαι ἄνω καὶ κάτω τὸ περίλευκον καὶ διαφανὲς κάλυμμά των, σ' ἐπιδεικνύουσι μειδιῶσαι ἀμωμήτους χαρακτῆρας προσώπου, ἀξίους τῆς γραφίδος τοῦ Ῥαφαήλου.

Ἄλλὰ τὸ ἀτμόπλοιον προχωρεῖ στονόεν καὶ ὠκύαλον ὡς ἀτμάμαξα· καὶ σὺ, πρόσκιρος διαβάτης, ἀποσπᾷς καὶ ἄκων τὰ βλέμματα ἀπὸ τὰς ἐπιγεῖους ἐκείνας οὐρῆς, διὰ νὰ τὰ μεταφέρῃς ἐπὶ τῶν ἄλλων συμπλωτῆρων σου, τῶν συγκροτούντων τὸ ἀρσενικὸν γένος.

Τὰ προσηλόνης ἐφ' ἐνὸς ἐκάστου ἰδίως, καὶ τὴν αὐτὴν σὲ προξενούσιν ἐντύπωσιν ὄλων σχεδὸν αἱ φυσιογνωμίαι. Πρὸ μικροῦ αὐτοὶ οὗτοι οἱ συνεπιβάται σου, τρέχοντες ἀκαθέκτως διὰ τῶν ἀγίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν στενωπῶν τοῦ Γαλατᾶ, καὶ διασκελιζόμενοι ἀσθματικῶς τὴν μακρὰν γέφυραν, σ' ἐφαίνοντο ὅτι καὶ τοὺς ὀφθαλμούς σου αὐτοὺς ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐξορῶζωσι χάριν κέρδους, ἐὰν συνέκειντο ἐκ μετάλλου πολυτίμου. Ἄλλ' ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου τὸ ἦθος τῶν ἠλλοιῶθῃ ὡς διὰ βράβδου μαγικῆς· ἡ ἐμπορία δὲν εἶναι πλέον ἢ πίστις καὶ ἡ πατρίς των.

Ὁ Τούρκος, ἀναρρόφῶν σοβαρῶς καπνὸν, συνδιαλέγεται σύνοφρος μετὰ τῶν παρακαθημένων ὁμογενῶν του· καὶ ἐὰν ποτε ῥίψῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ σὲ, τὸ ῥίπτει διὰ νὰ σὲ εἴπῃ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ πρωτότοκος καὶ προνομιοῦχος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ φυσικὸς κύριός σου.

Ὁ Ἀρμένιος, πολὺσαρκος καὶ ἐκτραπελογάστρω, ἐμφαίνει διὰ τοῦ ἥθους τάσιν ἀχαλίνωτον πρὸς τὴν ὕλην. Νομίζεις ὅτι καὶ ὁ νοῦς του αὐτὸς εἶναι σὰρξ, καὶ ὅτι ἄλλο δὲν σκέπτεται παρὰ πῶς νὰ φανῇ δουλικώτερος πρὸς τοὺς κρατούντας, καὶ πῶς κάλλιον νὰ θωπεύσῃ τὰς ὀρέξεις αὐτῶν, διὰ νὰ κερδήσῃ χρήματα, καὶ νὰ δαπανῆσῃ μετ' ὀλίγον αὐτὰ κραιπαλῶν καὶ παίζων χαρτία.

Εἰς γωνίαν τινα τοῦ πλοίου παράμερον εὐρίσκεις συνηγμένους δύο ἢ τρεῖς (καὶ τοῦτο σπανίως) ἀπογί-

νοὺς τοῦ Ἀβραάμ· ποτὲ ἴσως ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰουδαίων ἐπιδατῶν δὲν ὑπερβαίνει τὸν ὄρον τοῦτον· διότι, φιλάργυροι, ὡς γνωστὸν, εἰς ἄκρον, προτιμῶσι νὰ στοιβάζωνται ἐντὸς καϊκίου διὰ νὰ πληρόνωσιν ὀλιγώτερα. Ἄλλ' ἡ φυσιογνωμία τῶν δύο ἢ τριῶν τούτων ἀρκεῖ νὰ σὲ πείσῃ ὅτι τὸ μῖσος κατὰ τῶν ἑτεροδόξων, ἡ δολιότης καὶ ἡ αἰσχροκέρδεια συναπαρτίζουσι τὰς πρώτας βάσεις τοῦ χαρακτῆρος τῆς φυλῆς των.

Ἀπὸ τὴν εὐστροφίαν τῆς γλώσσης καὶ τὴν ζωηρότητα τῆς χειρονομίας ἐννοεῖς ὅτι οἱ ἄλλοι ἐκεῖνοι φρεσφόροι οἱ διεσκορπισμένοι πανταχοῦ τοῦ πλοίου, ἀνήκουσιν εἰς τῶν Γραικῶν τὸ ἔθνος καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ μέτωπόν των σώζει σημεῖα ὑπερηφανίας ἐθνικῆς, καὶ τὸ βλέμμα των ἐξηγεῖ συνάμα δειλίαν καὶ θάρσος. Ἄλλ' ὁ χαρακτῆρ τῆς ὑπουλοῦότητος ἐπικρατεῖ, καὶ σὲ ἀποδεικνύει ὅτι πολλοὺς αἰῶνας ἐξῆσαν ὑπὸ δουλείαν.

Στρέφεις καὶ πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὴν πρῶμναν καὶ βλέπεις καθημένους ὑπερηφάνως τοὺς φέροντας καπέλλα. Κάθηνται δὲ μετὰ τὰς γυναῖκας διότι, ὡς φοροῦντες τὸν Εὐρωπαϊκὸν πῖλον, ἀξιοῦσιν ἑαυτοὺς ἀνωτέρους ὄλων τῶν φρεσφόρων.

Μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκεις καὶ Γάλλους, καὶ Ῥώσους, καὶ Ἀγγλους, καὶ Ἕλληνας, καὶ Γερμανοὺς, καὶ Ἰταλοὺς, καὶ πᾶσαν γλῶσσαν καὶ πᾶν σπέρμα ἐπιδιῶκον τύχην.

Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, χθὲς ἔτι, ἦσαν ὑπήκοοι τοῦ Σουλτάνου· ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ χρυσοῦ, μετεβλήθησαν ὡς διὰ θαύματος εἰς Ἴωνας, Αὐστριακοὺς, Ῥώσους, Ἕλληνας καὶ Νεαπολίτας, καὶ τὸ ἐρυθρὸν φέσιον, μετασκευασθὲν, ἔγεινε τεχνηέντως μαῦρον καπέλλον.

Τὸ βλέμμα ὄλων σχεδὸν ἐρμηνεύει ὑπερηφανίαν καὶ περιφρόνησιν· ἀλλ' ὁ Ὀθωμανὸς κατέχει μυστηριώδη τινὰ δύναμιν, δι' ἧς, ὡς δι' ἀπταιστοῦ ἀντιδότου, καταβάλλει τὴν ὄφρυν καὶ αὐτῶν τῶν κρατούντων τὴν τρίαιναν τοῦ Ποσειδῶνος. Διάγων αὐτὸς βίον μονότονον, εὐχαριστεῖται, φιλοξενίας ἕνεκα, νὰ διαποικίλῃ τὸν τῶν ξένων, καὶ μ' ἐμπειρίαν γεωμέτρου εὐμενῶς ἀλλ' ἠρακλείως ἐξομαλύνει τὰς ἐξογκώσεις αἰτινας ἀσχημίζουσιν ἐνίοτε τὰς ῥάχεις αὐτῶν.

Ἄλλ' ἡ ταχεῖα περιστροφή τῶν τροχῶν ἐλαττοῦται, καὶ ἡ εὐθύδρομος ναῦς ἐγγίζει εἰς τὸ τέρμα τοῦ διάπλου τῆς. Πρὶν δὲ αἱ κυματοπληκτοὶ πλευραὶ τῆς προσκρούσωσι τὴν εἰρεῖαν καὶ μεγαλοπρεπῆ προκυμαίαν ἐφ' ἧς ἀνυψοῦται τὸ νέον καὶ περικαλλὲς παλάτιον τοῦ σωτῆρος τῆς Τουρκίας, σπεῦσον νὰ ἐξετάσῃς καὶ τὸ οὐδέτερον γένος.

Στρέφεις πανταχοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἐρευνᾷς καὶ τὰς ἀπωτέρω γωνίας, καὶ δὲν βλέπεις εἰμὴ ὄσους ἴδες· ἀνεγείρεσαι, τρέχεις ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καταβαίνεις εἰς τοὺς κοιτῶνας, καὶ ἀπορεῖς ποῖον τὸ οὐδέτερον γένος. Ἀμήχανος ἐπανέρχεται ὅπου ἦσο καὶ πρὶν, καὶ κάθησαι περίλυπος διότι ἀτελεῖς μένουσιν αἱ παρατηρήσεις σου.

Ῥίπτεις καὶ αὖθις πανταχοῦ τὸ βλέμμα, καὶ ἀπελπίζεσαι νὰ ἀπάρῃς ὅτι ζητεῖς.

Νέα τις κρηδεμνοφόρος, γόνος, ὡς φαίνεται, τῆς

Ρεσίτ Πασάς, μέγας Βεζύρης τῆς Τουρκίας.

Ἐσπερίας Εὐρώπης, κρατοῦσα βιβλίον ὑπὸ τὸ κρή-
δεμον αὐτὸ, ἀναγινώσκει ἐγκύπτουσα.

Τὴν περιέργειάν σου ἐλκύει καὶ ἡ σεμνότης τοῦ ἴ-
θους· καὶ τὸ ἀπερίσπαστον τῆς προσοχῆς τῆς.

Καὶ ἐπιθυμεῖς νὰ μάθῃς ὅποσον τὸ σύγγραμμα ἐφ'
οὔ προσηλθόνται οὕτω πως οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς. Ἀλλὰ
μόλις ἡ ἀμβλεῖα καὶ ἀμαυρὸς βρασίς σου ἀναγινώ-
σκει τὰς λέξεις ταύτας·

«Τί ζητῶν ἦλθες εἰς Παρισίους;—ἠρώτησεν ὁ στρα-
τηγὸς Βερδιέ τὸν Ἀλέξανδρον Δυμάς — Νὰ ἐπιδοθῶ
εἰς τὴν φιλολογίαν. — Εἰς τὴν φιλολογίαν! Εἶσαι
νέος, τέκνον μου, καὶ ὁ στόμαχός σου μὲ φρίνεται
ὅτι δὲν πάσχει ἀπὸ ἀνορεξίαν. Μὲ τὴν φιλολογίαν ὁ-
μως θὰ κινδυνεύσῃς πολλὰκις νὰ μείνῃς νηστis.» (*)

Ἡ τελευταία αὐτῆ τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ παρα-
τήρησις διεγείρει ὡς ἀστραπὴν νέαν τινὰ ἰδίαν ἐντὸς
τῆς κεφαλῆς σου. Ἐάν, λέγεις, ἐν τῇ Γαλλίᾳ αὐτῇ
οἱ ἐπιδιδόμενοι εἰς τὰ γράμματα λιμοκτονοῦσιν, ἐν τῇ
Τουρκίᾳ ὅπου ὁ πλούσιος μόνος εἶναι καὶ σοφός, καὶ
ἐνάρετος, καὶ ὠρικός, ὅπου ὁ πλοῦτος μόνος τιμᾶται,
οἱ φιλόλογοι θὰ φορῶσιν ἀπὸ τὴν πείναν. Μὴ εἶναι
τάχα αὐτοὶ, καὶ ἐπομένως κ' ἐγὼ μετ' αὐτῶν, οἱ
συγκροτοῦντες τὸ αἰδέτερον γένος;

Ν. Δ.

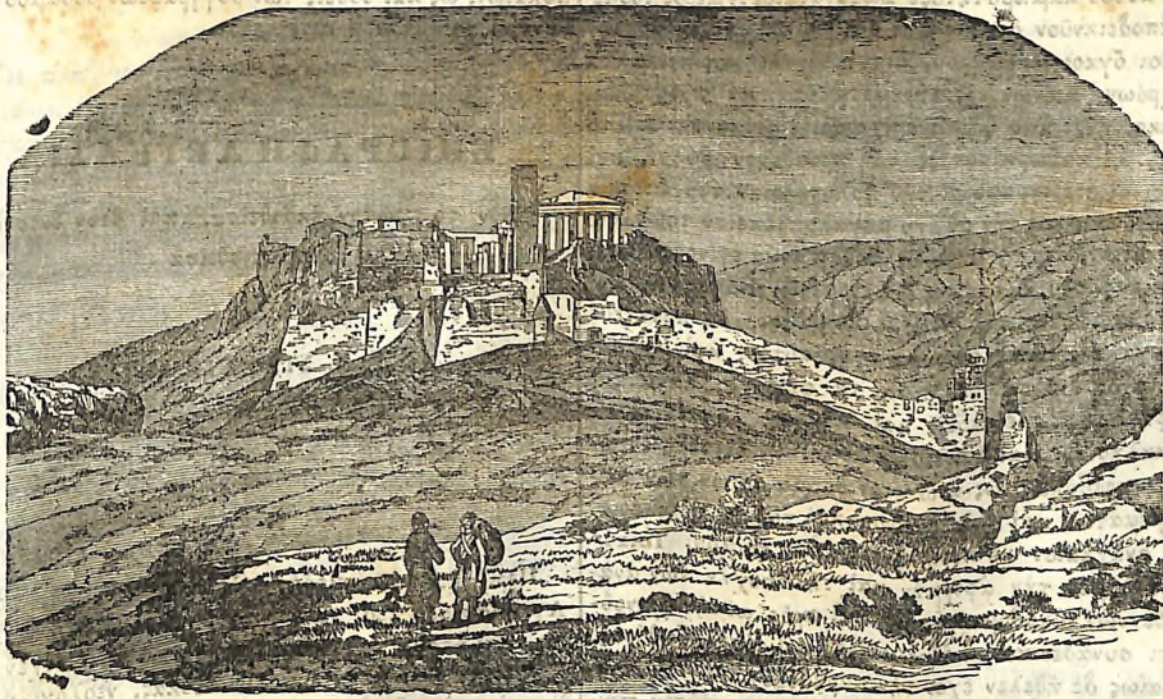
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

—ο—

Ἀξία λόγου ἀνακάλυψις ἐγένετο ἐσχάτως ἐν Ἀθή-
ναις. Ὁ Κ. Βευλέ (Beulé), μέλος τῆς ἐν Ἀθήναις
Γαλλικῆς σχολῆς, ἠθέλησε δι' ἀνασκαφῆς νὰ ἐξακρι-
βώσῃ τὰ περὶ τῆς ἀνάου εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἰδίως
νὰ ἰδῇ ἂν ὑπάρχωσιν εἰσέτι τινὰ λείψανα ἀρχαίας κλι-
μακος, ἧς ἔγνη ἐφάνοντο, πρὶν οἰκοδομηθῆ ἡ νέα ἀ-
ναβαθρα, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης, καὶ ἧς
μικρὰ βεβαιώσῃ, πρὸ πολλῶν ἐτῶν εὐρεθεῖσα, ἐνομισθῆ
τότε ἐν θέσει κειμένη.

Τὴν ἀνασκαφὴν λοιπὸν ἤρχισαν ἐντὸς τοῦ προμα-
χώνου τοῦ πρὸς δυσμὰς ἐπιπροσθούντος τῇ μέτῃ τῶν
προπυλαίων στοᾶ, ἀκριβῶς καθ' ἣν θέσιν παρίστησιν ἡ
παρούσα εἰκὼν, καὶ ἰκανὸν ἀνορύξας βάθος δι' ἄλλε-
παλλήλων ἀσβεστοκτιστῶν οἰκοδομῶν διαφόρων αἰώ-
νων, ἐφθασε τέλος εἰς τέσσαρας μαρμαρίνας βαθμίδας,
ἀκριβῶς τὴν ἀρχικὴν θέσιν αὐτῶν κατεχοῦσας, ἀλλ' ὅν
ἡ κατασκευὴ, καὶ μάλιστα περὶ τὰς ἀρμογὰς δὲν ἐλέγ-
χει τὴν ἐντέλειαν γλυφίδος Ἑλληνικῆς. Μετ' αὐτὴν
δ' εὗρε συνεχομένην μαρμαρόκτιστον πάροdon, τινῶν
ποῶν πλάτος ἔχουσαν, καὶ κατότιν αὐτῆς, μέρος
προφανῶς τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομικοῦ συστήματος, ἐνα-
τοῖχον, εἰκοσι πόδας ὑψηλὸν, καὶ ἐν αὐτῷ μικρὰν θύ-
ραν, 12 πόδας ὑψηλὴν καὶ 6 πλατεῖαν, φέρουσαν πρὸς

(*) Ὑπομνήματα Ἀλέξανδρου Δυμάς.

Ἀκρόπολις Ἀθηνῶν.

τὴν ἀναβάθραν. Ὁ τοῖχος 110 πόδας ἀπέχων ἀπὸ τῶν προπυλαίων τὸ πρόσωπον, σύγκειται ἐκ μαρμάρων ἀνίσων, κακῶς συνηρμοσμένων, προφανῶς ἐκ διαφόρων μνημείων συμπεφορημένων, καὶ τινῶν βεβλαμμένων πρὶν ἐνοικοδομηθῶσιν. Ἄνω, τὸν τοῖχον κοσμεῖ μὲν πρὶν ἐνοικοδομηθῶσιν, τὰς αὐτὰς διαστάσεις ἔχων μὲ τὸν τῆς μικρᾶς τῶν προπυλαίων στοᾶς, καὶ συγκείμενος ἐκ μεσοπῶν καὶ τριγλύφων, καὶ ἐκ προμόχθων μετὰ στατοπῶν καὶ τριγλύφου εἰσὶν ἐκ πόρου, ληρθεῖσαι γόνων. Ἀλλὰ αἱ τριγλύφου εἰσὶν ἐκ πόρου, ληρθεῖσαι ἀπὸ τινος οἰκοδομήματος ὁμοίως ὕλης, οὐ πολλά λείψανα σώζονται ἐμπρὸς τῶν προπυλαίων, ἴσως ἀπὸ τοῦ Ναοῦ τῆς Γῆς καὶ Χλόης. Προσέτι δὲ τὰ κοσμήματα δὲν κατέχουσι πάντοτε τὴν οἰκίαν θέσιν, ἀλλ' ὑπὲρ τὰς προμόχθους, φέρ' εἰπεῖν, ἐτέθησαν ταινίαι μετὰ σταγόνων, αἱ ἀνήκουσαι ὑπὸ τὰς τριγλύφους. Ταῦτα φαίνονται ἀποδεικνύοντα ἐποχὴν οἰκοδομῆς καθ' ἣν ἐπέζησαν μὲν πῶς εἰσέτι αἱ ἀρχαῖαι οἰκοδομικαὶ παραδόσεις, ἢ καὶ εἶχον οἱ οἰκοδόμοι τὴν ὀρθὴν κρίσιν νὰ θέλωσι τὰ ἀρχαῖα ἔργα ν' ἀπομιμῶνται, ἀλλὰ δὲν ἤξευρον οὐδὲ μμηταὶ ἀκριβεῖς νὰ γίνωνται πλέον.

Περὶ τοῦ ὅτι ὁ τοῖχος οὗτος εἶναι τοῦλάχιστον μεταγενέτερος τοῦ Ἀριστοφάνους, μάρτυς ἡ Λυσιστράτη αὐτῇ, ἐν ἣ ὁ Κινησίας ἀνέρχεται πρὸς τὸ τῆς Γῆς καὶ Χλόης ἱερόν, ἢ δὲ γυνὴ αὐτοῦ, εἰς τὰ προπύλαια φρουρούσα, κατέρχεται πρὸς αὐτὸν, καὶ μετὰ βραχεῖαν συνδιάλεξιν προτείνει νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Πανός. Πρόδηλον εἶναι ὅτι, ἂν εἰς τοσαύτην ἀπόστασιν ἐμπρὸς τῶν Προπυλαίων ὑπῆρχεν ἄλλος κεκλεισμένος περίβολος, ἢ συνέντευξις τῶν δύο συζύγων θὰ ἦτον ἀδύνατος, ἐκτὸς ἂν ὑπὲρ τὸν πάντως ταπεινὸν τοῖχον ὥστε νὰ χρησιμεύη ὡς προτείχιμα τῆς Ἀκροπόλεως, εἶχε πηδῆσαι ὁ Κινησίας, ὅπου ἠθέλην εἰσθαι ἔρμαιον διὰ τὸν Ἀριστοφάνη, ἢ ἂν ἡ σύζυγος τοῦ Κινησίου ἐφρουρεῖ οὐχὶ εἰς τὰ Προπύλαια,

ἀλλὰ ἐξω τῆς μικρᾶς ἐκείνης θυρίδος, ἥτις τότε αὐτῇ ἐπρεπε νὰ καλῆται προπύλαια, καὶ οὐχὶ τὸ μεγαλοπρεπές, σήμερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο γνωστον, οἰκοδόμημα. Τὸ αὐτὸ πρέπει νὰ συμπεράνωμεν καὶ περὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῶν Προπυλαίων ὑπὸ τῶν γυναικῶν διὰ ζέοντος ὕδατος κτλ. Ἡ οἱ ἄνδρες εἶχον ἤδη κυριεύσει τὸν πρῶτον περίβολον καὶ ἀναβῆ τὴν ἀναβάθραν, ὥστε νὰ μάχωνται ἤδη πρὸ τῶν προπυλαίων, καὶ τότε δικτὶ ὁ Ἀριστοφάνης νὰ παρασιωπήσῃ ἐν πρώτιστον μέρος τοῦ δράματός του, ἢ προπέλαια ἦσαν ἡ μικρὰ θυρίς, καὶ τότε τί ἦτον ἢ πεντάπυλος ἐκείνη στοᾶ; Μὴ ἦτον ἢ ὀπλοθήκη τοῦ Λυκούργου καὶ μάλιστα τὸ παλάτιον τοῦ Θεμιστοκλέους, ὡς ἔλεγον ἐπὶ τοῦ Μεσαίωνος;

Πρὸς τοὺς χαρακτῆρας καὶ τοὺς λόγους τούτους συμφωνεῖ ἀκριβῶς ἄλλη τις περίστασις, ἥτις ἀποδεικνύει ἀναμφισβητήτως τὴν ἐποχὴν τῆς οἰκοδομῆς τοῦ τοῖχου, μετὰ τῆς θύρας καὶ μετὰ τῆς ἀναβάθρας. Ὁ εἰς τῶν μεγίστων θεμελιωδῶν λίθων τοῦ τοῖχου, ὁ παρὰ τὴν θύραν, ἀνευ τῆς ἐλαχίστης ἀμφιβολίας τεθεῖς ἐκεῖ ἀμέσως ἐπὶ τῆς τοῦ τοῖχου θεμελιώσεως, φέρει ἐπιγραφὴν ἀναθηματικὴν τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων, τῶν τοῦ Λύγουστου περίπου, ἀλλὰ ἀνεστραμμένην, ὥστε τὰ γράμματα ἔχουσιν ἄνω τοὺς πόδας. Τοῦτο ἀποδεικνύει πρῶτον, ὅτι ὁ φέρων αὐτὴν λίθος ἦν βῆθρον, ἐπιγραφὴν πρὶν ἢ ἐντελιχισθῆ, καὶ δεύτερον ὅτι ἐχρησίμευσεν εἰς τὴν τοῦ τοῖχου οἰκοδομίαν κατ' ἐποχὴν ὅτε οἱ Ῥωμαῖκοὶ χρόνοι εἶχον τοσοῦτον παρέλθει, ὥστε τῶν μνημείων αὐτῶν ἐγένετο χρῆσις ὡς ὕλης οἰκοδομικῆς. Ἡ ἐποχὴ δὲ αὕτη εἶναι ἡ Χριστιανικὴ. Ὄταν ὁ Χριστιανισμὸς κατέκτησε τὸ ἀριστούργημα τοῦ Πολυθεϊσμοῦ, μετεποίησε τὸν Παρθενῶνα πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς νέας λατρείας, οὐχὶ μὲν ἴσως μετὰ φιλοκαλίαν, ἀλλὰ, ὡς γνωστὸν, μετὰ πολυτελείας ἀξίας τῆς ἀρ-

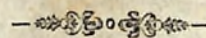
χαίας αὐτοῦ λαμπρότητος. Σῶζεται εἰσέτι μέρος τοῦ ἱεροῦ, ἀποδεικνύον ὅτι εἰς τὴν οἰκοδομὴν μετεκινήθησαν μεγάλοι ὄγκοι μαρμάρου, διατηροῦνται καὶ τμήματα πολυχρῶν κίωνων εἰς τὴν μετακόσμησιν προστεθέντων ἐκεῖνην, καὶ ψῆφοι ἐπίχρῆσοι εὐρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφος, οἱ καθωραΐσαντες τὸν πρόσθετον θόλον, καὶ βυζαντινοὶ περιγράφουσι τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐπισκοπικοῦ θρόνου, καὶ τὴν ἄλλην μεγαλοπρέπειαν τοῦ ναοῦ. Τότε λοιπὸν, ὅτε τὰ μέγала τοῦτα ἔργα ἐγίνοντο πρὸς μετασκευὴν του, τότε βεβαίως ἐνομίσθη ἀναγκαῖον, κατὰ τὰς ἀξιώσεις τῆς νέας φιλοκαλίας, νὰ προστεθῇ καὶ μεγάλη κλίμαξ φέρουσα πρὸς αὐτὸν, καὶ μαρμαρίνη ἀνοδος διὰ τὰ τέθριππα τὰ φέροντα, κατὰ τὰς περιγραφάς, τὰς εὐσεβεῖς καὶ κομψὰς Ἀθηναίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἡ κλίμαξ αὕτη, ἣν οἱ τότε ἐθεώρουν ἀναμφιβόλως ὡς ἀνώτερον θαῦμα ὄλων τῶν ἀριστουργημάτων καὶ τοῦ Ἰκτίνου καὶ τοῦ Μνησικλέους, ἐκρίθη ἀναγκαῖον νὰ περικλεισθῇ διὰ τοίχου. Τοιαύτην θεωροῦμεν τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀνακαλυφθέντων οἰκοδομημάτων, καὶ πρὸς αὐτὴν φρονούμεν ὅτι συνάδει καὶ ἡ ὄψις μικρᾶς καὶ εὐτελοῦς θύρας, ἣν βεβαίως δὲ ἤθελεν ἔχει τὴν παράδοξον ἰδέαν ὁ Μνησικλῆς νὰ τὰξῃ ἐμπρὸς τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου πενταπύλου τοῦ περιβόλου, καὶ ἥτις οὐδὲ κἄν κεῖται ἀκριβῶς ἀπέναντι τῆς μέσης τῶν προπυλαίων παρόδου.

Καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπεφάσισαν οἱ Βυζαντινοὶ νὰ κατασκευάσωσι τὴν ἀναβάθραν ταύτην, ἀνασκῆπτοντες τὴν θέσιν αὐτῆς, ἥτοι τὸν χοῦν ὃν ὁ Μνησικλῆς ἐσώρευσε ἀναμφιβόλως ἐπὶ τῶν βράχων τῆς ἀνόδου ἐμπρὸς τῶν προπυλαίων, ὅπως καταστήσῃ τὴν ἀνάβασιν ὀμαλωτέραν, ἀνεῦρον ἐν αὐτῇ, ὡς φαίνεται, τὰ τῶν ἀρχαιότερων προπυλαίων λείψανα, ἃ πιθανῶς οἱ ἐπὶ Περικλέους οἰκοδόμοι ἔρριψαν εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ τὰ ἐπεκάλυψαν. Δύναται δὲ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι τὰ ἀρχαῖα προπύλαια εἶχον τῶν νέων τὰς διαστάσεις, ἣ καὶ τὰς τῶν μικρῶν στοῶν, καὶ οὕτως ὁ ἐξ αὐτῶν ληφθεὶς θριγκὸς τοῦ εὐρεθέντος τοίχου ἔχει τὰς διαστάσεις ἐκεῖνας. Ἴσως δὲ εἰς αὐτὰ τὰ ἀρχαῖα προπύλαια νὰ ἀνῆκον καὶ αἱ πῦρνοι τρίγλυφοι ἀντὶ τοῦ ναοῦ τῆς Γῆς.

Ἄλλ' ὁ Μνησικλῆς εἶχε θεμελιώσῃ τὸ ἔδαφος τῶν προπυλαίων μετὰ τῶν τριῶν αὐτοῦ βαθμίδων ἐπὶ βάρθρου πωρίνου, ἐξέχοντος ὑπὲρ τὴν κατωτάτην αὐτῶν κατὰ ἓνα περίπου πόδα. Διὰ νὰ προσθέσωσι λοιπὸν οἱ μεταγενέστεροι Ἀθηναῖοι τὴν μαρμαρίνην αὐτῶν κλίμακα, χωρὶς ν' ἀφήσωσιν ἐν τῷ μεταξύ μίαν βαθμίδα πωρίνην, ἠναγκάσθησαν νὰ κοιλάνωσι τὴν προέχουσαν ἐπιφάνειαν τοῦ πωρίνου βάρθρου κατὰ δύο ἢ τρεῖς δακτύλους, καὶ νὰ ἐπιστρώσωσι λεπτὴν πλάκα μαρμάρου. Τὰ ἔχνη τῆς γλυφίδος, δι' ἧς ἐκόπη οὕτως ὁ λίθος, φαίνονται καθαρῶς, καὶ πᾶς ὀπωσοῦν γεγυμνασμένος ἀφθαλμὸς δύναται εὐκόλως νὰ διακρίνῃ ὅτι δὲν εἶναι πικρὰ καὶ σύμμετρα ὡς τὸ τῆς Ἑλληνικῆς γλυφίδος πανταχοῦ καὶ πάντοτε.

Ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡ κλίμαξ ἦς λείψανα ἀνευρέθησαν εἶναι οἰκοδομηματικὰ χριστιανικῆς ἐποχῆς, νομίζομεν ὅτι συνεπάγει καὶ τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ σχέδιον τοῦ Μνησικλέους, δὲν περιεῖχε κλίμακα ἐμπρὸς τῶν προ-

πυλαίων, ὡς καὶ οὐδεὶς τῶν συγγραφέων οὐδαμοῦ μνημονεύει τοιαύτην ἢ αἰνίττεται.

ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΛΕΥΚΑΔΙΑ

Νῦν τὸ πρῶτον ἐκδοθεῖσα, καὶ ὅσον ἐνεστὶ
διαφωτισθεῖσα

ὑπὸ

I. N. ΣΤΑΜΑΤΕΛΟΥ

Λευκαδίου.

—o—

§. α.

Περὶ τέταρτον σχεδὸν τῆς ὥρας ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀγ. Μαύρας, πρὸς νότον, ὅπου ποτὲ ἔκειτο ἡ Νήριος, καὶ ὅπου, τοῦ χρόνου προχωροῦντος, εἶχεν ἐπικτείνει τὰ ὄρια τῆς ἡ πόλις Λευκάς, νεολογικώτερον δὲ πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀγ. Τριάδος, ἐν χωρίῳ Καλλιγόνι, ἀνασκαφῆς γενομένης τὸ 1845. ὑπὸ τοῦ συμπολίτου μας Κυρ. Ἀλεξάνδρου Τσαρλαμπά, εὐρέθη ἡ ἐπομένη ἐμμετρος ἐπιγραφή, ἐφαρμμένη κατὰ τοὺς πρώτους στίχους, μετὰ καὶ ἄλλων ἐκεῖ ἐρειπίων, ἅτινα βεβαίως συνεκρότουσιν *Τιμειτικὴν Ἀψίδα* [ἧς αἱ δύο παραστάδες ἐσώζοντο καὶ μέχρι πρό τινων ἐτῶν]. Ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτῆς ἦν προσηρμοσμένη, ὡς κορωνίς, ἡ τε ἐπιγραφή ἐπὶ λευκῆς καὶ ὀπωσοῦν μεγάλης πλακῆς λιθίνης γεγραμμένη, καὶ εἰς χεῖρας τοῦ ἰδιοκτήτου (α) εὐρισκομένη, καὶ ἡ ἐν αὐτῇ μνημονευομένη εἰκὼν ἥτις ἀπώλεσθη. Ἐκδίδομεν αὐτὴν ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἀναγκαίων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς συμπληρώσεως τῶν ἑλλειπῶν χωρίων, ἐπὶ τῆς ἐν ἡ ἐχαράχθη ἐποχῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς ὃ ἀναφέρεται προσώπου.

ΦΡΟΥΡΙΑ ΚΑΙ ΣΚΟΛΙΑΝ ΛΙ
ΩΝ ΕΝΕΚΕΝ ΛΕΥΚΑΣ ΤΟΝ ΑΓΙ ΣΩΤΗ
ΕΙΚΟΝΙ ΚΑΙ ΠΙΣΤΕΙ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΙ ΣΤΕΦΑΝΟΙ
Ω ΠΟΛΙ ΓΙΝΩΣΚΕΙ. ΓΑΡ ΟΛΑΙ ΧΕΡΙ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΙΑΙ
ΤΟΙΣ ΑΓΑΘΟΙΣ ΟΡΕΓΕΙΝ ΑΘΑΝΑΤΟΥΣ ΧΑΡΙΤΑΣ
ΛΕΥΚΑ.

Ἴδου δὲ καὶ κατὰ πόσον ἠδυνήθημεν νὰ τὴν συμπληρώσωμεν

Φρούρια καὶ σκολιὰν ἄΝΘΟΝ ΕΙΡΓΑΣΑΤΟ
ὦν ἐνεκεν Λευκάς τὸν ἀγὶ σωτῆρα ΒΑΥΤΗΣ
εἰκὼν καὶ πίστει καὶ φιλίᾳ στεφανοῦ.

ὦ πόλι, γινώσκεις γὰρ ὅλα χερί καὶ διανοίᾳ
τοῖς ἀγαθοῖς ὀρέγειν ἀθανάτους χάριτας.

Λευκάς.

(α) Μόνον αὐτοῦ ἀντίγραφον ἔλαβον οἱ Κύρ. Δρ. Πέτρος Κετσαίτης Κεφαλλην, (μὴ τηρήσας ὅμως τὴν παλαιογραφίαν), Ἀριστοτέλης Βαλλαρῆτης Λευκαδίου, καὶ ἡμεῖς.

καὶ τὸ ΣΩΤΗΡ ὑπὸ τὴν κατηγορίαν ταύτην (α). Ἡ ἐπιγραφή μας ἐπομένως, ὡς ἐν αὐταῖς ἀναγομένη, ἀνίκη βεβαίως εἰς τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους.

2. Ἡ ἀψὶς ὡσαύτως, ἐφ' ἧς ἦν προσηρμοσμένη, εἶναι ὁ ἔτερος καὶ ἰσχυρότερος λόγος, ὅστις καὶ καθ' ἑαυτὸν ἤκει ν' ἀποδείξῃ ὀριστικώτερον τὴν ἐποχὴν τῆς, διότι τὸ καλλιτέχνημα τοῦτο, προῖν Ἑλληνο-Ῥωμαϊκῆς τέχνης, δὲν ἀνεφάνη βέβαια ἐν Ἑλλάδι εἰμὴ περὶ τὰ μέσα τοῦ Α'. π. χ. αἰῶνος, τούτεστιν ὀλίγον πρὸ τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Αὐγούστου.

3. Ὅτι δὲ μεταγενεστέρως τῆς ἐποχῆς ταύτης δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ τεθῆ ἡ ἐπιγραφή μας, γίνεται δῆλον ἐξ αὐτῆς ταύτης, καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας. Σχεδὸν ἀπὸ Αὐγούστου [31. π. χ.] πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἤρχισαν καταπαύοντες οἱ τε ἐξωτερικοὶ πόλεμοι καὶ οἱ ἐμφύλιοι, καὶ ἐπομένως πᾶσα πόλεων ὀχύρωσις ἐν ἐποχῇ εἰρήνης, ἠθελενεῖσθαι ἄσκοπος, ἢ τοῦλάχιστον ἐκ τῶν ἀδιαφόρων καὶ μὴ ἀξίων νὰ κινήσῃ λαὸν ὀλόκληρον ἵνα τὴν δικαιωσίτῃ δι' ἀψίδος, εἰκόνας καὶ ἐπιγραφῆς, ὡς ἐπραξάν ἐνταῦθα οἱ Λευκάδιοι. Ἡ ἐπιγραφή μας δὲ, ὡς περὶ ὀχυρώσεως τὸν λόγον ποιουμένη, ὑποτίθειν ἀνεμφιβόλως πόλεμων ἐποχὴν, καὶ τοιαύτη δὲ οὐδαμῶς τῆς ἱστορίας ἀπαντᾶται, εἰμὴ μετὰ μακρὸν ἔπειτα [ἐπὶ Κλαυδίου 268 μ. χ.], ὅτε εἰσεβάλλον πρὸς ὀλίγον ἐν Ἑλλάδι Γόθοι τε καὶ ἄλλοι βάρβαροι· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην διερευνῶντες εὐρίσκομεν ἄλλα χαρακτηριστικὰ ἄτινα διόλου ἐλλείπουσιν ἀπὸ τῆς ἐπιγραφῆς μας, διότι καὶ πρὶν ἐπι τοῦ Ἀδριανοῦ [117 μ. χ.] τὸ προσγραφόμενον τῇ Δοτικῇ I, ἤρχισε παραμελοῦμενον καὶ παραλειπόμενον, τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων μεταπλαττόμενον ἐπὶ τὸ στρογγυλότερον, τὰ τῆς στίξεως σημεῖα ἀποβαίνοντα ἀλλόκοτα καὶ πρωτοφανῆ, τὰ μονογράμματα πλεονάζοντα, καὶ ἐν γένει ἡ γραφή πρὸς τὸ ἐπιτετηδευμένον τείνουσα (β). αἱ μεγάλαι δὲ αὐταὶ μεταβολαί, αἵτινες ἐπὶ τοσοῦτον προέβησαν, ἀπὸ Κομμόδου [180 μ. χ.] μάλιστα καὶ ἐξῆς, ὥστε σπανιώτατα ἀπαντᾶται ἐπιγραφή μὴ φέρουσα ἴχνη τινα αὐτῶν, ἔπρεπε βεβαίως νὰ διακρίνωνται ὅπως οὖν καὶ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μας, ἂν ταύτην μάλιστα ὑποθέσωμεν χαραχθεῖσαν κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κλαυδίου· ἀλλ' οὐ μόνον τοιαῦτα ἴχνη οὐδόπως φαίνονται, ἀλλὰ καὶ πολλὰ καθαρὸν τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀρχαῖον σχῆμα τῶν στοιχείων, καὶ ἡ ἐπιμελής τοῦ προσγραφόμενου I, χρήσις. Εἶναι λοιπὸν δύσκολον καὶ ἀδικαιολόγητον ἂν κατατάξωμεν αὐτὴν ἐν ταῖς σπανιστάταις ἀρχαῖοις τῆς ἐποχῆς ταύτης, καὶ τὴν ἀποσπάσωμεν ἐπομένως τῶν πρώτων χρόνων τοῦ Αὐγούστου, μετ' ὧν συμβιβάζεται καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς ἐνδεχομένας ἐσθλας.

§. δ'.

Καὶ τὴν περίοδον δὲ ταύτην τῆς ἱστορίας ἐρευνῶν-

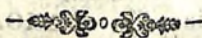
(α) Αὐτῶ. 1306. 1308. 1309. 1310. 1311. 1313. 1321. 1325. 1407. 1878. 1879. 2108. 2180. 2369. 2495. κ. τ. λ.

(β) Ioann. Franzius. *Ellementa epigraph. Graec. pag. 232, 244, 375.*

τες, ἂν καὶ μετὰ πλήρους θετικώτητος εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀρίσωμεν τὸ πρὸς ὃ ἡ ἐπιγραφή ἀναφέρεται πρόσωπον, ὡς μὴ παρέχουσα ἡμῖν τὸ ἐπαρκοῦν φῶς εἰς τὴν ἀνακάλυψίν του, μετὰ μεγίστης δὲ πιθανότητος δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν τὰ ἐξῆς·

Ὁ Αὐγούστου [31. π. χ.] νικητῆς ἀναδειχθεὶς ἐν τῇ κατὰ τὸ Ἄκτιον ναυμαχίᾳ (α), συνήθροισεν ἀπόστα βίαιετο κύκλω ἄστ' ἐπιθρόσκων δουρομανῆς πόλεμος» (β), εἰς συνοικισμὸν τῆς Νικοπόλεως, ἦν πρὸς διαίω- νισιν τῆς νίκης του ἔκτισεν. Μετὰ δὲ τούτων συνη- ριθμοῦντο καὶ οἱ γείτονες Λευκάδιοι (γ), ὧν τινων ἡ πόλις, ὡς ἐλθετος διὰ τὴν θέσιν τῆς, εἰς τὰς τῶν πολ- λέμων καταστροφὰς - terra marique expugnabilis est - (δ), εἶχε καταντήσῃ καὶ ἡ δυστυχιστέρα τῶν ἄλλων. Ὁ Αὐτοκράτωρ δὲ, πιθανὸν, εἴτε πρὸς ἰδίους ἀποβλέπων σκοποὺς (ε), εἴτε καὶ, ὡς γενναῖος, θέ- λων νὰ δοξασθῆ, ἐλεῶν δυστυχῆ ὀλόκληρον πόλιν, ἦν ἀπὸ τοῦδε ἠρίθμει μετὰ τῶν περιοικίδων τῆς Νικοπόλεως του (ζ), ἀπεφάσισε νὰ ἐξασφαλίσῃ αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς, ἀνεγείρων φρούρια καὶ ἄλλας ὀχυρωματικὰς οἰκοδομὰς, ὧν μνησίαν ποι- εῖται ἡ ἐπιγραφή μας.

Τὸ ἱστορικὸν τοῦτο γεγονός, καὶ τοὶ πιθανολογού- μενον, ἀποβαίνει βεβαίως ἀξιόλογον διὰ τὴν Λευκα- δίαν Ἀρχαιολογίαν, ὡς δίδον ἡμῖν τοῦλάχιστον ἀφορ- μὴν εἰς τοπογραφικὰς καὶ τεχνολογικὰς ἐρεῦνας, περὶ ὧν οὐδεμίαν ἄλλοθεν δυνάμεθα νὰ ποριαθῶμεν γνῶσιν.

Ο ΑΓΙΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ.

—o—

Περὶ τὰ τέλη δεκεμβρίου τοῦ 1827 ἔτους ἔσπευ- δον πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ὅθεν εἶχον ἀναχωρήσει πρὸς καιρὸν χάριν σπουδῆς. Οἱ πειραταὶ τότε κατεμά- στιζον τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας προχωροῦντες ἐ- νίστε μέχρι καὶ αὐτῆς τῆς Ἰονίου. Τὰ τολμηρὰ κα- τορθώματά των, καὶ μάλιστα τὰ κατὰ τῶν Αὐστρια- κῶν, ἐφαίνοντο πολλάκις μυθώδη, ἀλλὰ καὶ ἡ φη- μιζομένη αὐτῶν ὠμότης ἐνεποίει δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦ- σαν εἰς τοὺς μέλλοντας νὰ μεταβῶσιν εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἐντεῦθεν προέκυψεν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ μὴ ριψοκιν- δυνῶσι μόνα τὰ ξένα πλοῖα, ἀλλὰ νὰ συναπαίρῳσι

(α) Δίων Κάσσιος. Βιβ. Ν'Α'. §. 4.

(β) Ἀνθολογ. Ἑλλην. Ἐπίγραμ. Αντιπάτρ. — καὶ Δίων Κάσσιος αὐτόθι.

(γ) Ἑλλ. Ἀνθολογ. Ἐπίγρ. αὐτόθι, καὶ Ἐπίγραμ. Φι- λιλ. Βιβ. ΣΤ'. ἀριθ. 254.

(δ) Liv. Lib. xxxiii. Cap. 17.

(ε) Διότι ἐροθεῖτο εἰσέτι τὸν, καὶ τοὶ ἠπτηθέντα, Ἀντών- νιον α μὴ τι (οἱ λαοὶ) κακὸν προστάτου λαβόμενοι δράσωσι καὶ διὰ τοῦτο Ἀντώνιον μὲν ἄλλους ἀναζητῆσαι προσέτα- ξεν. ὁ [Δίων Κάσσιος. Βιβ. ΝΑ'. §. 4.]

(ζ) Στράβ. Βιβ. I. Κεφ. 6'. §. 9.

πολλά συγχρόνως, συγκροτούντα τὰς λεγομένας νηοπομπείας, (CONVOIS) τὰς ὁποίας συνώδεον, προστάσις ἕνεκα, πλοῖα πολεμικά.

Δύο μῆνας ἀνέμεινα δυσκνασχετῶν ἐν Ζακύνθῳ τὴν σύστασιν τοιαύτης νηοπομπείας. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους εἰκοσιδύο νῆες Αὐστριακαί, ταξιαρχούμεναι ἀπὸ φρεγάτων καὶ οὐραγούμεναι ἀπὸ κορβέταν ὁμοειδῆ, ἀφῆκαν τὸν λιμένα τῆς χλοανθοῦς καὶ καλλιγόναικος ἐκείνης νήσου, καὶ ἔστρεψαν τὰς πλώρας πρὸς ἀνατολάς. Γολέττα δὲ τις νεοπληγῆς, εἰς Σάμιον μὲν ἀνήκουσα, σημαίαν δὲ φέρουσα Ἴόνιον, καὶ ὀνομαζομένη ὁ Ἅγιος Νικόλαος, συμπεριελήφθη μεταξὺ τῶν νηῶν τούτων, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐπέβη καὶ γὰρ, ἐρόδιον ἔχων εὐάριθμά τινα βιβλία, ὄρμην πρὸς τὴν πατρίδα ἀκκτάσχετον, καὶ κενὸν βαλάντιον.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεως ἴδομεν τὴν νῆσον Σύρον. Ἐπλέομεν πλησίον, καὶ λιγύπνους ἦτο ἡ αὔρα ἧτις ἐκέρτου τὰ ἰστία μας. Ἦτο τότε μεσημβρία, καὶ χαίροντες ἤδη διὰ τὴν αἰσίαν ἀριζίν μας, ἐπεδόθημεν ῥωμαλέως εἰς τὸν καταβροχθισμὸν ὄλων τῶν τροφίμων.

Ἄλλ' ἡ χαρὰ ἦτο παράκαιρος.

Ἦμεθα περὶ τὸ τέλος τοῦ γεύματός μας ὅτε ἠκούσαμεν βαθὴν κρότον κανονίου.

— Πλοίαρχε! ἀνέκραξεν ἔντρομος ὁ πηδαλιούχος, ἐνῶ πάντες ἀνεπηδήσαμεν διὰ νὰ παρατηρήσωμεν πόθεν καὶ διὰ τί ὁ κρότος, ἡ φρεγάτα κατεβίβασε τὰ πανία τῆς. Ἄνεμος ἐσηκώθη, καὶ θάλασσα ἔρχεται φρικτῆ.

— Κάτω τὰ πανία! ἀνεφώνησε μὲ φωνὴν Στέντορος ὁ πλοίαρχος.

Καὶ συγχρόνως ὄλα τὰ πλοῖα, ὑπέκοντα εἰς τὸ σῆμα, συνέστελλον κατεσπυσμένως τὰ ἰστία, καὶ ἔστρεφον τὴν πλώραν πρὸς τὴν Μῆλον, ἀφ' ἧς ἀπέιχόμεν ἤδη περὶ τὰ 50 μίλια.

— Τὸ πηδάλιον εἰς τὸ πλάγιον!

Ἄλλὰ μόλις ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, καὶ τυφῶν εἰσπεσῶν συρίζων καὶ λάβρος, ἐκινδύνευσε ν' ἀνατρέψῃ τὸ πλοῖον. ὄρος δὲ ὑγρὸν καὶ κινητὸν, ὄρμησαν ὡς γίγας κατὰ τῆς πλώρας, ἐχύθη παταγῶν εἰς αὐτό.

ὦ! ὅποιοι τρόμος!

Διὰ νὰ τὸν ἐννοήσῃς ἔπρεπε νὰ ἴδῃς τὸ πελώριον ἐκεῖνο κύμα παφλαζὸν καὶ βαρύβρομον, κατακλύον τὴν στένουσαν γολέτταν μας, καὶ ἐξωθοῦν καὶ παρὰ τὸν φέρδην μίγδην καὶ ἀνθρώπους, καὶ σκεύη ναυτικά, καὶ πινάκια, καὶ κώπας, καὶ σχοινία.

Νέος ἔτι καὶ εὐρωστος ἐσηκώθη παλαιῶν πρὸς τὸ θριαμβεῦσαν κύμα. Ἄλλὰ σιδηρῶν τι ἐργαλείων, προσβλήθη βιαίως ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ἔπεσε βαρὺ κατὰ τῆς κεφαλῆς μου, καὶ ἤθελε μὲ ἀφήσει νεκρὸν ἐὰν ἡ χεὶρ μου προλαμβάνουσα δὲν τὸ ἀντέκρουεν. Αἱ λέμβοι, παρασυρθεῖσαι ἀπὸ τὸ βεῦμα, ἐπελαγοδρόμουν ἤδη συνωθούμεναι καὶ συγκρούμεναι, καὶ πρόβατά τινα εὐρέθεντα ἐντὸς αὐτῶν, μᾶς ἀνήγγελλον διὰ γοερῶν βληθημάτων τὸ δεινὸν τῆς νέας τῶν θέσεως.

— Ἠξέρις τί μᾶς λέγουσιν τὰ ταλαίπωρα αὐτὰ πρόβατα! ἠρώτησάν τις ναύτης ἕνα τῶν συντρόφων μου.

Ὁ ἔρωτηθεὶς ἔσειπεν ἀναεύων τὴν κεφαλὴν.

— Ὅτι δὲν θὰ φάγωμεν πλέον ψητόν! αὐτὸ μᾶς λέγουσιν.

Ἐνῶ δὲ αἱ συνήθεις εἰς τοὺς ναύτας αὐταὶ ἀστείότητες ἐπληττον δυσαρέστως τὰς ἀκοάς μου, ἡ θάλασσα ἐμυκάτο ἔτι μᾶλλον λυσσῶσα.

— Εἰς τὴν ἀντλίαν, ἐσάλπισεν ὁ πλοίαρχος. Καὶ εὐθὺς ὄλοι ἠσχολήθησαν εἰς τὸ νὰ ἐλαφρύνωσι τὸ πλοῖον, διοχετεύοντες τὸ φοβερὸν ὕδωρ ἐκτὸς αὐτοῦ. Ναὶ μὲν ὁ κίνδυνος ἦτο μέγας, ἀλλ' ἡ ἐλπίς τοῦ ἀνθρώπου μεγαλητέρα, καὶ αὐτὴν ὑπεστήριξεν εὐτυχῶς ἡ ἰδέα ὅτι ἡ γολέττα ἦτο πρωτόπλοος. Εἰς μάτην ὁ ἀνεμος ἔπνεε βιαϊότερος· οἱ ναῦται, (καὶ δὲν εἶχομεν ὀλίγους, ἐπειδὴ ἀποβληθέντες, κατὰ νέον τινα νόμον, ἀπὸ τὰ πλοῖα τῶν Ἐπτανήσιων, ἐπανήρχοντο εἰς τὴν πατρίδα,) καταβεβρεγμένοι καὶ ἀνακομβώμενοι, ἐγέλων καὶ ἡστείζοντο.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον καὶ οὐρανὸς καὶ θάλασσα ἠλλοιώθησαν, καὶ οἱ γενναϊότεροι τῶν ναυτῶν ἤρχισαν νὰ τρέμωσιν. Ἀπὸ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν αἰφνιδίαν κατῆφειν των ἐμάντευσα ὅτι μέγας ἦτο ὁ προσδοκώμενος κίνδυνος.

Καὶ τῶνόντι, ὁ οὐρανὸς ἐσκοτίσθη ὁ ὀρίζων, περισταλεῖς πανταχόθεν, μᾶς περιέκλεισεν ὡς ἐντὸς φυλακῆς, ἡ θάλασσα ἔγεινε μαύρη, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος. Μὲ ἐφαίνετο ὅτι ὁ Χάρων ἐκίθητο δρεπανηφόρος ἐπὶ τῶν κεφαλῶν μας, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ μᾶς θερύσῃ. Τὰ νέφη, ἐξωγκούμενα μικρὸν κατὰ μικρὸν, κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς, συνεσωρεύθησαν, καὶ κατεκάλυψαν ὄλον τὸν οὐράνιον θόλον. Καὶ σιωπῆ ἐπεκράτησε βαθυτάτη μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ ξὺ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης φύσεως!

Τὴν σιωπὴν ταύτην, φρικτοτέραν καὶ τῆς φρικτοτέρας τρικυμίας, διέκοπτεν ἐνίοτε ὁ τρισμῆς τῶν ἰστών. Ἐν τοσοῦτῳ τὸ πλοῖον ἐκυμαίνετο ἀκαταπαύτως, ποτὲ μὲν καταβαίνον εἰς τῆς θαλάσσης τὸν βυθόν, ποτὲ δὲ ἀνυψούμενον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν κυμάτων.

— Πλοίαρχε! ἀνεφώνησεν ὁ ναύκληρος· κύτταζε!

— Τί;

— Ὅπισθέν μας δὲν βλέπεις τί μᾶς στέλλει ὁ

Τρικυμίας;

Ὅλοι ἐστρέψαμεν ἀμέσως τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντος, καὶ ἴδομεν ὅτι δὲν ἦτο ὁμοίος μὲ τὸν λοιπὸν· διότι, πρὸς τὴν ἄκραν αὐτοῦ διεγράφετο γραμμὴ τις ὑπόλευκος, ἧτις ἐξηπλοῦτο καὶ ἀνεπτύσσετο καθόσον ἐπλησίαζε πρὸς ἡμᾶς ἡ βραγχνώδης βοή τὴν ὁποίαν ἠκούσαμεν τότε συγχρόνως. Καὶ μετὰ μικρὸν κόνις ὑγρὰ, ἐρχομένη ἐκ τοῦ αὐτοῦ μέρους, ἔπεσε καθ' ἡμῶν, καὶ λεπταὶ ψεκᾶδες διεπέρων τὸ σῶμά μας ὡς μυρία βελόνα· ὀξύταται.

— Βρέχει; ἠρώτησα μὲ φωνὴν τρέμουσαν.

— Εἶναι θάλασσα, ἀπεκρίθη ὁ πλοίαρχος, καὶ προμηνύει τρικυμίαν. Ἐχετε τὸν νοῦν σας, ἀδελφια!

Καὶ τῶνόντι ἦλθεν ἡ τρικυμία, καὶ ἦλθε μόνη, χωρὶς βροντῶν, χωρὶς ἀστραπῶν, χωρὶς κεραυνῶν, ἀλλὰ φρικτά καὶ στυγερά. Αἱ λευκαὶ τῶν κυμάτων κορυφαί, ἀναρπαζόμεναι ἀπὸ τὸν ἀνεμον, ὅστις ἔστρεχεν ἐπ' αὐτῶν ὡς θυμοειδῆς ἵππος ἐπὶ πεδιάδος, ἐξωκαλύνοντο

ἀπὸ τὴν ἀκχατάνικτον δυνάμιν του· καὶ δὲν ἐβλέπο-
μεν πλέον θάλασσαν, ἀλλὰ θαλάσσης ἀφρόν. Τὰ σχοι-
νία, αἱ κεραιαί, τὰ ἔμβολα συνετριβόντο ὡς ὕαλος
εὐθραυστος καὶ διεσκορπίζοντο ἀπὸ τὸν ἀνεμον ὡς νέ-
φη ἐλαφρά. Οἱ ἰστοὶ κατεκόπησαν ὡς λεπτὰ κλαδία
ἐξηραμμένα, καὶ τὸ σιάφος τῆς μικρᾶς γολέττας ἐ-
θάλασσομάγει γυμνὸν ὡς ἄλλος Κυναίγειρος.

Ὁ κίνδυνος εἶχεν ἀποδιώξει ἀπὸ τὴν καρδίαν ὄλων
ἡμῶν καὶ τὸν ἐλάχιστον φόβον, καὶ ὀλοὺ πηροῦμεν πρό-
θυμοι εἰς τὰς δικταγὰς τοῦ πλοιάρχου· ἄλλοι ἐκλείον
τὰς καταπακτάς, ἄλλοι συνήθριζον τὰ ναυάγια, ἄλ-
λοι ἠσυχολοῦντο εἰς τὸ ἀντίλιον, καὶ ἄλλοι ἐκράτουν
τὸν οἶκκ τοῦ πηδαλίου. Ὡς καὶ αὐταὶ αἱ γυναῖκες
ἐπεκαλοῦντο ἐν σιωπῇ καὶ μὲ ἀφθαλμὸν ἀδακρυὸν τὴν
θεῖαν ἀντίληψιν.

Ἀθῆνης πολίος τις ναύτης, δοκιμώτερος καὶ αὐτοῦ
τοῦ πλοιάρχου, ἐφάνη ἀνελθὼν ἀπὸ τὸ κῦτος τοῦ
πλοίου. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο κάτωχρον, καὶ τὴν
κατάλευκον κόμην του ἐκυμάτιζε βιαίως ὁ ἀνεμος.
Σιωπηλὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς διευθύνθη πρὸς τὸν πλοί-
αρχον κρατούμενον ἀπὸ σχοινίου δεδεμένου περὶ τὸν
ἐργατοκύλινδρον.

— Πλοίαρχε! εἶπε, τὸ νερὸν ἐμβαίνει ὡς χεί-
μαρρος· ἀδύνατον νὰ τὸ ἐμποδίσω· ἐν ἀπὸ τὰ δύο
κατάρτια ἐκτύπησε τὸ δεξιὸν πλευρὸν καὶ ἤνοιξε με-
γάλην τρύπαν.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ γολέττα οὐροδρομοῦσα, εἰ καὶ ἄ-
νευ ἰστίων, ὠταίτο πρὸς τὴν Μῆλον.

— Γρήγορα πανί καὶ πίσσα! ἀνέκραξε βροντο-
φώνως ὁ πλοίαρχος. Μὴ φοβῆσθε, ἀδελφια, δὲν εἶναι
τίποτε.

Ἀλλὰ μόλις εἶπε, καὶ τὸ σκάφος ἀνυψωθὲν ἀπὸ
κῦμα γιγάντειον, ἐκλονήθη σφοδρῶς καὶ κατέπεσεν εἰς
τὸ βάραθρον.

Ὅλοι ἐνομίσαμεν ὅτι ἡ ὥρα ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία!
Τὴν αὐτὴν ἴσως ἐκείνην ὥραν καὶ ὁ Κυβερνήτης
Καποδίστριας, ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκινδύνουσε
νὰ πνιγῇ μεταξύ Κυθῆρων καὶ Πελοποννήσου, εἰ καὶ
ἀναβαίνων δίκροτον ἀγγλικόν. Ἄλλ' εὐγνώμον ἤδη
τὸ κῦμα τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐσεβάσθη τὸν ἄν-
δρα, οὐτινος τὸ αἶμα ἔχυσαν μετὰ ταῦτα χεῖρες ἀ-
γνώμονες.

— Κάμετε χύσιν! ἔκραξεν ὁ ἀτρόμητος πλοίαρχος.

— Φοβοῦμαι μὴ δὲν εἶναι πλέον καιρὸς, ἀπεκρίθη
ὁ γέρον ναύτης, κρατῶν ἐπιδύστραν, καὶ καταβαίνων
διὰ νὰ κλείσῃ τὴν θανατηφόρον ὀπήν.

Φρικαλέα ἦτο ἡ σκηνὴ ἐκείνη! Δὲν ἐβλέπον εἰμὴ
σκῆτος, χάος, ναυάγια, θάλασσαν, ἀγωνιώντας, πρόσ-
ωπα πελιδνά, ἐλέμματα ἑτεροπλανῆ καὶ ἄγρια,
βραχίονας τεινομένους πρὸς ξύλον ἢ πρὸς σχοινίον,
καὶ γυναῖκας ἐνστερνιζομένας σπασματωδῶς τὰ τέ-
κνα τῶν. Ἴδον τὸν θάνατον ἐπικείμενον, καὶ οἱ τελευ-
ταῖοί μου λογιζομὲν ἐστράφησαν πρὸς τὴν μητέρα μου!

Καὶ μετ' ὀλίγον δὲν ἐβλέπον τίποτε· δὲν ἤσθανό-
μην οὐδὲ λογιζομὲν οὐδὲ πάθους· τὸ στόμα μου ἐπι-
νευ ἤδη κῦμα πικρὸν!

Ὡς ἀθλητῆς, καταβληθεὶς μὲν ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον,
ἀλλ' ἀναστὰς μακρῶδέστερος ἢ πρότερον κατὰ τοῦ

καταβαλόντος, αὐτῷ ἀνηγέρθη καὶ ὁ Ἅγιος Νικό-
λαος. Καὶ συγχρόνως φωνὴ εὐάγγελος ἠκούσθη ὅτι
ἐκλείσθη ἡ ὀπή.

Καὶ ἀμέσως ἀναστάντες ὠρμήσαμεν πρὸς πᾶν ὅ,τι
περιεῖχε τὸ πλοῖον, καὶ παρεδώκαμεν αὐτὰ εἰς τὸν
Ποσειδῶνα. Καὶ μὲ καρδίαν ἀτεγχτον ἀπεχαιρέτισα
καὶ τὸν Πλοῦταρχόν μου, καὶ τὸν Ἀριστοτέλη μου,
καὶ τὸν Κικέρωνα μου, καὶ τὰ Προλεγόμενα τοῦ Κοραῆ.

Ἀλλὰ δὲν ἀνέστησαν ὄλοι! Ἐπίσης δέματος σχοι-
νίου κυκλοτεροῦς ἐκάθητο μελανεῖμων γυνὴ Κρηῖσσα.
Ἐπὶ τῶν γυνάτων τῆς εἶχεν ἐξηπλωμένον βρέφος διε-
τῆς, καὶ μὲ βλέμμα ἰλαρὸν, καὶ μὲ φωνὴν γλυκεράν
ἔλεγε πρὸς αὐτὸ ὅτι παρήλθεν ὁ κίνδυνος. ἔλεγε καὶ
κατεκάλυπτε τὰς παρειὰς του μὲ φιλήματα φλογερά,
φιλήματα τὰ ὅποια ἐξέρχονται ἀπὸ μόνον μήτρὸς
χείλη, καὶ προσέφερε πρὸς αὐτὸ τὸ γάλα τοῦ στή-
θους τῆς, καὶ τὸ ἐθέρμαινε περιπτυσσομένη, καὶ τὸ
συνετάρασσε διὰ νὰ ἐξυπνήσῃ.

— Ἐξύπνα, ἔλεγε, φῶς μου! ἐξύπνα παρηγο-
ριά μου! σὺ καὶ σύζυγος, καὶ πατήρ, καὶ τέκνον μου!
Τρεῖς μῆνες εἶναι ἀποῦ ἔχασα τὸν πατέρα σου! σὺ μ'
ἔμεινες τὸ μόνον μου ὑποστήριγμα! ἐξύπνα, ἀγάπη
μου, ἐπέρασεν ὁ κίνδυνος.

Καὶ φλόγες στοργῆς ἐξεχέντο ἀπὸ τοῦ ἀμυγδα-
λοειδεῖς καὶ ὑγροῦς ὀφθαλμούς τῆς! Καὶ θερμαί ἦσαν
αἱ φλόγες, ἀλλὰ ψυχρὸν τὸ σῶμα ὡς μάρμαρον.

Καὶ τὸ παιδίον δὲν ἐξύπνα! διότι ἡ μακροβλέφαρος
Κρηῖσσα γυνὴ εἶχεν ἀπροφανισθῆ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ
τέκνου τῆς!

Ἐν τοσοῦτῳ τὸ πλοῖον ὠταίτο πρὸς τὴν Μῆλον
πρὸς αὐτὴν εἶχον στρέψει τὴν πρῶραν καὶ αἱ ἄλλαι
σύμπλοαι νῆες· ἀλλὰ δὲν ἐβλέπομεν οὐδεμίαν, διότι
ἦτο βαθὺ τὸ σκότος.

Ὀλόκληρον νύκτα, νύκτα ἀτελεύτητον ἀγωνίας,
ἐπαλαίσαμεν πρὸς τὴν θάλασσαν, ἢ πρὸς τὸν θάνα-
τον μᾶλλον· διότι, εἰ καὶ φθάσαντες ἐντὸς τινῶν ὠ-
ρῶν πρὸ τῆς Μήλου, ἠδυνατοῦμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς
τὸν λιμένα διὰ τὸν ἐπικρατοῦντα ψηλαφητὸν ζάφον.

Ἐφάνη τέλος πάντων καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀλ-
λὰ δὲν ἀνέτειλε καὶ ὁ ἥλιος· ὁ οὐρανὸς ἦτο πάντοτε
νεφελώδης καὶ μελονός, καὶ ἀκρκτητος ἐξηκολούθει ὁ
λαίλαψ.

Εἰσελθόντες εἰς τὸν λιμένα, ἐβρίψαμεν πρὸς τινα
γωνίαν τὴν ἄγκυραν, τὸ μόνον εὐτυχῶς περιωσθὲν ἐξ
ὄλων τῶν σκευῶν τοῦ πλοίου.

Ὁ εὐρύτατος οὗτος λιμὴν ἦτο τότε σχεδὸν κενός·
μικρὰ τινα πλοῖα ἐσαλεύοντο μόνον ὑπὸ τῶν κυμά-
των, καὶ μεταξύ αὐτῶν ὁ πελώριος Πορθητῆς (Cora-
quérant), τὸ δίκροτον αὐτὸ ἐπ' οὐ ἐπέβαινε ὁ Ναύ-
αρχος τῆς Γαλλίας Δερινιῦ, καταβιθασμένης ἔχων
καὶ τὰς σημαίας, καὶ τὰς κεραιάς, καὶ τὰς ἀτρά-
χτους, ἐδείκνυεν ὅτι φρικτὴ ἦτο ἡ θύελλα καὶ ἐν αὐ-
τῇ ἐκείνῳ τῷ λιμένι.

Δις ἐστειλεν ὁ Ναύαρχος τὴν μεγάλην τοῦ δίκρο-
του λέμβον διὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἄπορον γολέτταν
μας, καὶ δις ἀνετράπη ἡ λέμβος. Τίς ἄλλος πλέον
ἐδύνατο νὰ μᾶς συνδράμῃ;
ἔστ' ἄλλῃ τὸν ἀνεμον συνίδευσεν χιὼν κρυερά,

καὶ ψυχὸς ἀλγεινὸν, καὶ παγετὸς ὑπερβόρειος ὄλοι κατέβημεν εἰς τὸ ὑπόστρωμα. Ἀλλὰ τὸ ψυχὸς ἐπύ-
ξανε τὴν πείναν τὴν ὁποίαν δὲν εἶχομεν πῶς νὰ θε-
ραπεύσωμεν.

Τρεῖς ἔτι ἡμέρας διήρκεσον ἡ θύελλα ἐκείνη καὶ ἡ
χιῶν, καὶ τρεῖς ἡμέρας καὶ ἴσας νύκτας ἐφρίγουμεν
καὶ ἐλιμώττομεν. Ἐνίοτε προτεινῶν ἐξ ἀπελπισίας
τὴν κεφαλὴν ὑπὲρ τὸ κατάστρωμα, ἐβλεπον ἔρημον
τὴν παραλίαν τῆς νήσου πολίγην, καὶ οὐδὲ καν ζῶον
κατοικίδιον παρ' αὐτήν. Καὶ μ' ἐφάνετο ὅτι ἐξῶν
κατὰ τὴν πανώλεθρον ἐκείνην τοῦ Πελοποννησιακοῦ
πολέμου ἐποχῆν, καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι ἠρήμωσαν τὴν
Μήλον, ἀποσφάζαντες ἡβηδόν, ὡς ἔλεγεν ὁ καταπον-
τισθεὶς Πλούταρχος μου, τοὺς ἀνδρας, καὶ ἀπαγαγόν-
τες εἰς αἰχμαλωσίαν τὰ βρέφη καὶ τὰς γυναῖκας.

Τὴν τρίτην νύκτα ἐκόπασε καὶ ὁ ἀνεμὸς καὶ ἡ
χιῶν, καὶ τὴν πρωΐαν τῆς ἐπιούσης, δύο λέμβοι τοῦ
Πορθητοῦ, ἐλθοῦσαι πρὸς ἡμᾶς, προσέφερον βοήθειαν.

τάστρωμα τὴν τετάρτην ἡμέραν διὰ ν' ἀποβῆ μετ'
ἡμῶν εἰς τὴν ξηράν. Μόλις δὲ εἶδε τὴν γῆν καὶ ἀνέλα-
βε τὰς φρένας· καὶ ἀναφωνήσασα δις,

— Παναγία μου! ἀνάστησε τὸ τέκνον μου, ἔ-
χουσε κρουνοὺς δακρῶν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ σαρ-
δόνιος γέλως ἐπανῆλθε, καὶ συνδιελέγετο μετ' τὸ τέ-
κνον τῆς, καὶ ἐδίδοε πρὸς αὐτὸ γάλα ὡς ἂν εἴη.

Μόλις ἐγένετο γνωστὸν τὸ συμβῆναι εἰς τὴν νῆσον,
καὶ γυναῖκες μυρολόγοι, φροῦσαι ἐνδυμα ἀππρχαιω-
μένον, συνελθούσαι εἰς τὴν καλύβην ὅπου εἶχομεν ἀ-
παθέσει τὴν ταλαίπωρον παράφρονα, ἐκόπτοντο θρη-
νοῦσαι καὶ τὴν μητέρα καὶ τὸ τέκνον.

Ἀλλὰ πῶς ν' ἀποσπᾶσωμεν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς
τὸν νεκρὸν; πῶς, ἀφοῦ δὲν ἐνέδιδεν οὐδ' εἰς παρα-
κλήσεις, οὐδ' εἰς ἀπειλάς, οὐδ' εἰς τὴν βίαν αὐτήν;
Ὀλων, καὶ τῶν ναυτῶν αὐτῶν, ἡ καρδία εἶχε συγκι-
νηθῆ, καὶ εἰς ὄλων ἡμῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκυκλοφόρου
δάκρυα.

Γυναῖκες Μήλιαι.

Ἐνθυμούμαι ὅτι ἐμέτρησα τὴν ἐστοιχασμένην πα-
ρὰ τὸν αἰγιαλὸν χιῶνα, καὶ ὅτι εἶχε βάθος δύο πο-
δῶν. Ὁμοία χιῶν ἐπέσε καὶ ἐπὶ τῆς Παρκερείου ἐπο-
χῆς· μὴ λησμονήσωμεν δὲ τὴν περίεργον σύμπτωσιν
ὅτι καὶ τότε ὁ Πάρκερ ὠδήγει τὸν Κυβερνήτην εἰς
τὴν Ἑλλάδα.

Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας καθημένη ἄσιτος
καὶ αἰπνὸς σχεδὸν ἡ Κροῖσσα γυνὴ, ἠγωνίζετο νὰ
ζωογονήσῃ τὸ τέκνον τῆς. Γέλως σαρδόνιος διέστελ-
λεν ἐνίοτε τὰ ὄχρα καὶ κατάψυχρα χεῖλη τῆς, καὶ τὸ
βλέμμα τῆς δὲν ἦτο πλέον ὡς καὶ πρὶν μαλακόν. Οἱ
ἀπλανεῖς καὶ μαρμαράεντες ὀφθαλμοὶ τῆς ἐμαρτύρουν
ὅτι εἶχε παραφρονήσει! Κάνεις δὲν εἶδνατο νὰ τὴν
καταπέσει ν' ἀφήσῃ ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς τὸ ἄπνον
ἐκεῖνο πτώμα.

Ἐναγκαλιζομένη αὐτὸ περιπαθῶς ἀνέσθη εἰς τὸ κά-

Ἡμίγυμος, τὴν κόμην ἔχουσα λυτὴν, καὶ κοίλας
τὰς πρὶν τρυφεράς καὶ ροδοχρόους παρειάς, ἔστρεφεν
ἠλίθιον τὸ βλέμμα πρὸς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν.

Καὶ αὐτὴ ἐσιώπα, καὶ ἡμεῖς ἐσιωπῶμεν σιγὴν βα-
θυτάτην καὶ θλιβεράν.

Τέλος προσηλώσασα ἐπ' ἐμὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ
δακτυλοδεικτικῆσά με,

— Ἐβῆτε, ἔκραξεν, ὄλοι, αὐτὸς μόνος ἄς μείνη.
Ὅλοι ὑπήκουσαν, κ' ἐγὼ ἔμεινα μόνος· οἱ πόδες
μου ἔτρεμον, καὶ τὰ γόνατά μου ἐλύοντο, διότι ἐφο-
βούμην τὴν παράφρονα. Ἀφῆκα δὲ τὴν θύραν ἡμι-
κλειστον, καὶ ἤκουον τὸ μελκχολικὸν κελάρυσμα τῆς
θαλάσσης, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην μου ὄλην τὴν
παρελθούσαν συμφορὰν.

— Ξανθὸς, με εἶπεν, ἦτον ὡς σὲ ὁ σύζυγός μου,
καὶ ὁ μέτωπόν, καὶ τὰ χεῖλη του ὁμοίαζαν τὰ ἐ-

δικά σου . . . Νά, κύτταζε, ἐπρόσθετε μὲ φωνὴν διακεκομμένην . . . ὁ υἱὸς τοῦ τὸν ὁμοιάζει . . . ὀλίγον τὸν ἐγνώρισεν . . . ἐπειδὴ τὸν ἔφαγεν ἡ θάλασσα . . . τρεῖς χρόνους τὸν εἶλα . . . Κ' ἐγὼ νέα . . . δεκαεπτὰ χρόνων . . .

Καὶ ἔκλαυσεν ἡ ταλαίπωρος.

— Τὸν ὁμοιάζεις, ἐπανέλαβε φρίσσουσα . . . ὦ! ναί, τὸν ὁμοιάζεις . . . δὸς τὸν τὸ τέκνον τοῦ.

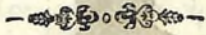
Καὶ ἀπέθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας μου τὸ ὄζον πτώμα. Ὡς ἀστραπή ἐξῆλθον ἀπὸ τὴν καλύβην.

Ἐξ ἡμέρας διέτριψα ἔκτοτε εἰς τὴν Μῆλον· καὶ καθ' ἐκάστην ἔβλεπον τὴν ἀθλίαν ἐκείνην ἀναβαίνουσαν συνεχῶς εἰς βράχον ἀπότομον, καὶ προσηλοῦσαν πληθεὺς δακρῶν τοὺς ὀφθαλμούς, πρὸς τὸ βάθος τοῦ ὀρίζοντος. Ἐφαίνεται ὅτι ἐζήτηε ὄν προσφιλές, τὸ ὁποῖον ὁμως μὴ ἀνευρίσκουσα ἀπληθίζετο.

Κατὰ φως ἐπέστρεφεν εἰς τὴν καλύβην τῆς· καὶ δὲν ἐμειδίωεν τὰ χεῖλη τῆς εἰμὴ ὁσάκις μ' ἔβλεπε καὶ μετ' ἡρώτα,

— Τὸν ἔδωκες λοιπὸν τὸ παιδίον τοῦ;

N. Δ.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

—o—

Δημοσιεύοντες κατωτέρω Κατάστασιν τοῦ ἐμπορικοῦ Ναυτικοῦ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1852, ὑποσχόμεθα νὰ κοινοποιήσωμεν πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Πανδώρας διὰ τινος τῶν ἐπομένων φυλλαδίων, καὶ Κατάστασιν συγκριτικὴν τοῦ ναυτικοῦ τούτου ἀπὸ τοῦ 1833, ἧτοι ἀπὸ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς Βασιλικῆς Ἀρχῆς, μέχρι τέλους τοῦ 1851 ἔτους. Ἐξ αὐτῆς θέλει γενεῖ γνωστὴ ἡ τεραστία ἀνάπτυξις τοῦ ζωτικωτέρου τούτου στοιχείου τῆς ἡμετέρας βιομηχανίας, ἀνάπτυξις ἣτις ἠθελεν εἰσέτι προβαίνει ἐπὶ τὰ πρόσω, ἐὰν αἱ δυσχερεῖς περιστάσεις εἰς ἃς ὑπέκυψεν ἀπὸ τινων ἐτῶν ἡ παγκόσμιος ἐμπορία, δὲν ἀνεγκλίτιζε καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ναυτικῆς τὴν πρὸδον.

Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ἀξιοκατάκριτοί τινες παρεκτροπαί, εἰς ἃς ἐξώκειλον εὐάριθμοί τινες τῶν ἡμετέρων, συνετέλεσαν δυστυχῶς εἰς τὸ νὰ κλονήσωσι τὴν πρὸς τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν πίστιν, ἣτις εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ἐμπορίας. Ἀλλ' αὐταὶ πρὸ πολλοῦ δὲν ἐπανελήφθησαν, διότι καὶ τὰ δικαστήρια ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τοὺς κακούργησαντας, καὶ νέοι νόμοι ἐξεδόθησαν σκοπὸν ἔχοντες νὰ προλάβωσι τὰς καταχρήσεις. Πᾶσα ἄρα δυσπιστία κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ ναυτικοῦ ἄς ἐκλείψῃ πλέον, καὶ μάλιστα ἐκ μερῶν τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὁμογενῶν ἐμπόρων, ἐχόντων τὰ μέσα νὰ ἐνισχυθῶσι πολλὰ πλοῖα Ἑλληνικά.

Γνωρίζομεν τὸ γενικὸν ἐκεῖνο ἀξίωμα, καθ' ὃ ἡ ἐμπορία δὲν ἔχει παρὰ ἀλλὰ καθὼς πολλάκις οἱ ὁμογενεῖς ἐμπόροι δὲν ἐτίτασαν νὰ ἐπιφέρωσιν εἰς αὐ-

τὰ ἐξαιρέσεις χάριν τῆς ἰδίᾳς πατρίδος, οὕτω καὶ σημερὸν ἂς σπεύσωσι νὰ ἐνισχύσωσι τὴν Ἑλληνικὴν ναυτικὴν, τῆς ὁποίας πασχούσης πάσχει, ἂς εἶναι βέβαιοι, καὶ ἡ Ἑλλὰς ὀλόκληρος.

Πρὸς εὐχερἔστεραν κατάληψιν τῆς ἐπομένης Καταστάσεως, προσθέτομεν τὰς ἐφεξῆς διασαφήσεις:

Ἡ λιμένας διοικήσεις τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος διαίρεται εἰς τέσσαρας νομούς ἢ Τμήματα, καλούμενα Α'. Β'. Γ'. καὶ Δ'. Καὶ τὸ μὲν Α' περιέχει ἐξ λιμένων, τὴν Ὑδραν, τὸν Πειραιᾶ, τὰς Σπέτσας, τὸν Πόρον, τὴν Ναυπλίαν καὶ τὴν Κορωνίδα ἢ Κορινθίον· τὸ δὲ Β' πέντε, τὴν Σύρον, τὴν Μύκονον, τὴν Ἄνδρον, τὴν Θήραν καὶ τὴν Μῆλον, τὸ Γ' πέντε, τὴν Σκιάθον, τὴν Χαλκίδα, τὴν Σκόπελον, τὴν Ἀμαλιόπολιν καὶ τὴν Κύμην, καὶ τὸ Δ' ἐξ, τὸ Μεσολόγιον, τὰς Πάτρας, τὸ Γαλαξείδιον, τὴν Πύλον, τὰς Καλάμας καὶ τὴν Κυλλήνην.

Ἐκαστὸν Ἑλληνικὸν πλοῖον πρέπει νὰ εἶναι ἐγγεγραμμένον εἰς ἓνα τῶν λιμένων τούτων.

Τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα διαίρουνται εἰς δύο κλάσεις· καὶ ἡ μὲν α' περιλαμβάνει ὅλα τὰ ἀπὸ 30 τόνων καὶ κατωτέρω, ἡ δὲ β' ὅλα τὰ ὑπερβαίνοντα τοὺς 30 τόνους.

Τὸ α' Τμήμα περιέχει 1533. πλοῖα α' καὶ 413. β' κλάσεως, ἢ τόνους 78,998

Τὸ β' τμήμα περιέχει 488. πλοῖα α' καὶ 624 β' κλάσεως, ἢ τόνους 117,048.

Τὸ γ' Τμήμα περιέχει 393. πλοῖα α' καὶ 205. β' κλάσεως, ἢ τόνους 25,638.

Τὸ δ' Τμήμα περιέχει 476. πλοῖα α' καὶ 195. β' κλάσεως, ἢ τόνους 34,509.

Ὅλα δὲ συνάμα τὰ Τμήματα περιέχουσι πλοῖα μὲν ἀμφοτέρων τῶν κλάσεων, 4 327, τόνους δὲ 257,093.

Οἱ ὑπηρετοῦντες ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων νκῦται ἀναβαίνουσιν εἰς 27,566.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— Ἐδημοσιεύθη ἐν Ῥώμῃ, λατινιστὶ γεγραμμένως, κατὰ λογὸς τῆς βιβλιοθήκης τοῦ ἀποθανόντος περιητήμου γλωσσολόγου, τοῦ Καρδινάλιου Μετσοφάντου. Ἡ βιβλιοθήκη αὐτὴ περιεῖχε συγγράμματα εἰς πολλὰς τῶν ὁμιλουμένων γλωσσῶν τὰς ὁποίας ἐγνώριζεν ὁ Καρδινάλιος.

— Ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐνὸς τῶν δωματίων τῆς φυλακῆς τοῦ φρουρίου Ἀγίου Ἀγγέλου (τοῦ ἀρχαίου τάφου τοῦ Ἀδριανοῦ, ἐν Ῥώμῃ), ξεσθέντος τοῦ πρώτου κωνιάματος εὐρέτη διάγραμμα τοῦ ἐσταυρωμένου, κεχαρμαγμένου ἐλαφρῶς δι' ἄνθρακος. Ὁ περιφημὸς καλλιτέχνης τῆς ἰστ' ἑκατονταετηρίδος Βενθουότος Κελλίνης γράφει ἐντὸς ἀπομνημονεύματός αὐτοῦ ὅτι, φυλακισθεὶς ἐν 1539, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πάπα Παύλου Γ' εἰς τὴν φυλακὴν ἐκεῖνην, ἐσχέδιασεν ἐπὶ τοῦ τοίχου τούτου διάγραμμα δι' ἄνθρακος καὶ διὰ κόμης πλῆθον ὁπτῶν. Ἀναμφισβήτητον ἐπομένως ὅτι τὸ εὑρεθὲν εἶναι πρωτότυπον ἔργον τοῦ ἐνδόξου ἐκείνου ἀνδρός, γινόμενον ἐν ὥρᾳ βαθείας βαρυσυμίας.

—o—